

PROGRAMUL DE COOPERARE ELVEȚIANO-ROMÂN
SWISS-ROMANIAN COOPERATION PROGRAMME

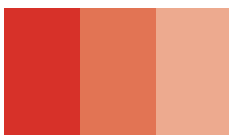
Studiu

asupra factorilor care împiedică
absolvirea învățământului obligatoriu
de către tinerii provenind din
medii rurale defavorizate
și accesul lor pe
piața muncii

SEPTEMBRIE 2018

Organizația Caritas a
Diecezei Satu Mare

Studiul de față este o activitate în cadrul proiectului cu titlul
„Îmbunătățirea condițiilor de viață ale romilor și altor grupuri vulnerabile aflate în condiții sociale de trai precare din
regiunile Satu Mare și Maramureș”,
Implementat de către Caritas Elveția împreună cu Caritas Satu Mare și Fundația Centrul de Resurse pentru Comunitățile
de Romi în calitate de organizații partenere

Realizat de:

pentru

Organizația Caritas a
Diecezei Satu Mare

cu suportul financiar al

PROGRAMUL DE COOPERARE ELVEȚIANO-ROMÂN
SWISS-ROMANIAN COOPERATION PROGRAMME

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Programului de Cooperare Elvețiano-Român.

Cuprins

	3
1. Introducere	5
2. Rezumatul studiului	6
3. Metodologia cercetării	7
4. Analiza datelor	9
4.1. Cadrul legal și politicile relevante pentru tematica studiului	9
4.1.1. Analize, cerințe și inițiative la nivelul Uniunii Europene	9
4.1.2. Politici naționale pentru îmbunătățirea sistemului educațional și incluziunea socială	13
4.1.3. Stimulente din partea școlii pentru continuarea studiilor	15
4.2. Infrastructura școlară la nivelul județului Satu Mare	17
4.2.1. Școlile existente la nivelul județului	17
4.2.2. Mijloacele de transport disponibile	17
4.3. Infrastructura școlară la nivelul comunităților incluse în cercetare	18
4.3.1. Profilul comunităților incluse în cercetare	18
4.3.2. Unitățile școlare din comunitățile incluse în cercetare	21
4.3.3. Structura claselor din unitățile de învățământ analizate	22
4.3.4. Abandonul școlar la nivelul comunităților incluse în cercetare	22
4.3.5. Performanța școlilor la evaluarea națională	25
4.3.6. Rutele educaționale ale elevilor absolvenți de clasa a 8-a	25
4.4. Profilul tinerilor din mediile rurale defavorizate analizate	27
4.4.1. Condițiile socio-economice ale familiilor din care provin tinerii	27
4.4.2. Nivelul de alfabetizare și performanțele școlare ale tinerilor	29
4.4.3. Planurile de viitor ale părinților pentru tineri	31
4.4.4. Planurile de viitor ale tinerilor	34

4.5. Motivele de abandon școlar	36
4.5.1. Lipsa interesului personal	36
4.5.2. Întemeierea familiei	37
4.5.3. Frica de anturaj/oraș	39
4.5.4. Lipsa colegilor/anturajului	44
4.4.5. Situația financiară precară	44
4.5.6. Mediul din care provin tinerii	48
4.4.7. Prestația școlară slabă	49
4.6. Factorii favorabili continuării studiilor	50
4.6.1. Sprijinul cadrelor didactice	50
4.6.2. Motivația tânărului	52
4.6.3. Modele pozitive	54
4.6.4. Nivelul de școlarizare a părinților	55
4.6.5. Percepții pozitive asupra educației	58
4.7. Accesul tinerilor din mediul rural pe piața muncii	59
4.7.1. Posibilitățile de calificare la locul de muncă pentru elevii care au absolvit doar opt clase	59
4.7.2. Posibilitățile de angajare pentru tinerii care au absolvit doar opt clase	60
4.7.3. Conexiunea școlii cu cerințele de pe piața muncii	61
4.7.4. Experiența firmelor cu elevii de la școlile profesionale privind practica	63
4.7.5. Cazuri de succes privind inserția la locul de muncă	65
4.7.6. Cazuri de eșec privind inserția la locul de muncă	65
5. Concluzii	67
6. Recomandări	75
7. Anexe	77

„Tot ceea ce nu avem de la naștere, și de care avem nevoie
când suntem mari, ne este dat prin educație.”
Jean Jacques Rousseau

1. Introducere

Dacă menține investiția în educație la un nivel atât de scăzut, România va pierde între 12 și 17 miliarde de euro în perioada 2015-2025. Dar, dacă România ar crește treptat investiția în educație, de la 4,1% la 6% din PIB, s-ar înregistra o creștere economică mai mare, de la 2% la 2,7-2,95%. Aceasta ar aduce un câștig de 12-17 miliarde de euro în următorii zece ani. Aceste date, furnizate de studiul UNICEF Costurile investiției insuficiente în educație în România (2014), sprijină punctul de plecare al studiului nostru, acela că investiția în educație este răsplătită multiplicat, pe termen mediu și lung, de beneficiile la nivel socio-economic.

Pornind de la această premisă, studiul de față explorează procese decizionale și comportamentale care împiedică absolvirea numărului minim de clase obligatorii de către tinerii provenind din medii rurale defavorizate, din județul Satu Mare. Intenția studiului este aceea de a identifica impedimentele care stau în calea continuării studiilor, dar și factorii favorabili continuării lor, urmărind totodată modul în care acestea influențează accesul tinerilor pe piața muncii. Am avut în vedere și faptul că acești tineri, în cazul în care nu abandonează școala, urmează parcursul profesional pe care și-l doresc și care li se potrivește, pot deveni forța de muncă calificată, de care este atât de mare nevoie în economia locală și națională.

Pentru o cât mai bună înțelegere a problematicii, au fost adunate și analizate informații direct de la tinerii care provin din aceste categorii, părinții/tutorii lor, cadre didactice, angajatori, dar și date din partea unor instituții și firme a căror activitate este relevantă pentru tematica studiului.

Pentru stabilirea structurii studiului s-a avut în vedere prezentarea metodologiei, analizei datelor, concluziilor și recomandărilor, precum și un scurt rezumat, respectiv prezentarea în anexă a instrumentelor utilizate. Analiza datelor a fost structurată în următoarele capitole: *Cadrul legal relevant pentru tematica studiului, Infrastructura școlară existentă la nivelul comunităților incluse în cercetare, Profilul tinerilor din mediile rurale defavorizate, Motivele de abandon școlar, Factorii favorabili continuării studiilor.*

Cu intenția redării cât mai fidele a comportamentelor, atitudinilor sau proceselor decizionale, textul include o serie de citate concludente, preluate din interviurile realizate. În casete au fost marcate cazurile deosebite, care s-au desprins din interacțiunea cu subiecții. Această imagine sugestivă, pe care ne-o oferă contactul direct cu grupurile interesate, precum și concluziile care s-au desprins din analiza lor, nu au pretenția de generalizare, însă surprinde o stare de fapt, care permite construirea pe viitor a unor intervenții adaptate și eficiente din partea actorilor publici și privați.

2. Rezumatul studiului

Studiul asupra factorilor care împiedică absolvirea învățământului obligatoriu de către tinerii provenind din medii rurale defavorizate și accesul lor pe piața muncii și-a propus să exploreze, pe baza unei metodologii de tip calitativ, anumite procese decizionale și comportamentale care împiedică absolvirea numărului minim de clase obligatorii și influențează accesul lor pe piața muncii. Au fost colectate și analizate informații de la tineri din județul Satu Mare, părinții/tutorii lor, cadre didactice, angajatori, dar și date din partea unor instituții și firme a căror activitate este relevantă pentru tematica studiului.

Studiul este structurat în șapte capitole: Introducere, Rezumat, Metodologia cercetării, Analiza datelor, Concluzii, Recomandări, Anexe. Analiza datelor cuprinde următoarele sub-capitole: *Cadrul legal relevant pentru tematica studiului, Infrastructura școlară existentă la nivelul comunităților incluse în cercetare, Profilul tinerilor din mediile rurale defavorizate, Motivele de abandon școlar, Factorii favorabili continuării studiilor.*

Motivele de abandon școlar pot fi grupate în următoarele categorii: lipsa interesului personal, întemeierea familiei, teama de anturaj/oraș, lipsa colegilor/a anturajului, situația financiară precară, mediul din care provin tinerii sau prestația școlară slabă. Factorii favorabili continuării studiilor sunt: sprijinul cadrelor didactice, motivația tânărului, modele pozitive, nivelul de școlarizare a părinților, percepțiile pozitive asupra educației.

O serie de concluzii ilustrează starea de fapt în ceea ce privește grupul vizat și problematica asociată, la nivelul județului Satu Mare. De exemplu, mediul familial din care provin tinerii influențează atitudinea lor față de școală, comportamentul și prestația școlară. Situația economică dificilă a familiei are și ea impact direct asupra timpului și atenției pe care elevul le acordă cerințelor educaționale. Nivelul de educație al părinților/tutorilor tinerilor care provin din medii rurale defavorizate, în general, scăzut sau foarte scăzut, influențează percepția față de școală. Dintr-o altă perspectivă, profesorii remarcă scăderea interesului față de învățatură, mai ales la școlile profesionale. În ceea ce privește decizia alegerii școlii, ca plan de viitor, opțiunile sunt dictate de anturaj, mediile de admitere la fiecare liceu, de ordinea opțiunilor elevilor, și mai puțin de dorința și înclinația de a dobândi o anumită calificare și practica o anume meserie.

Studiul constată că posibilitățile de angajare ale tinerilor care au absolvit doar opt clase sunt limitate și influențate de nevoia de forță de muncă a angajatorilor, respectiv de disponibilitatea acestora de a califica tinerii la locul de muncă și a fi flexibili față de nevoile lor. Cerințele de angajare sunt modeste – citit, scris, deprinderi elementare pe care unii tineri nu le au și pierd șansa unui loc de muncă. Experiența firmelor cu elevii de la școlile profesionale privind practica arată, în general, o lipsă de interes și de maturitate din partea tinerilor. O serie de recomandări vizează tinerii, cadrele didactice, părinții/tutorii, instituțiile educaționale, în vederea planificării unor intervenții personalizate și eficiente, coordonate între actorii relevanți, publici și privați, care pot să sprijine continuarea studiilor și integrarea pe piața forței de muncă a tinerilor care provin din medii rurale dezavantajate.

3. Metodologia cercetării

Studiul este unul de tip explorator, care surprinde anumite procese decizionale și comportamentale, având la bază o **metodologie de tip calitativ**, orientată spre două **teme majore de cercetare**:

1. Identificarea factorilor care împiedică absolvirea numărului minim de clase obligatorii de către elevii provenind din medii rurale defavorizate;
2. Accesul elevilor din mediul rural, absolvenți de opt clase, pe piața muncii.

Temele de analiză au urmărit să creioneze harta posibilităților de continuare a învățământului obligatoriu (harta școlilor disponibile, rutele de transport disponibile, opțiunile de internat/cazare), să identifice dificultățile întâmpinate în continuarea studiilor, precum și criteriile de decizie în ceea ce privește continuarea studiilor. În acest context au fost cercetate și aspecte vizând istoricul școlar al elevului, factorul financiar și școlarizarea, gradul de frecvență a cursurilor, prestația școlară, rata de abandon școlar după opt clase în comunitățile incluse în cercetare. Analiza acestor teme a permis identificarea factorilor care determină abandonul, dar și a celor care încurajează continuarea studiilor.

În ceea ce privește accesul elevilor absolvenți de opt clase, din mediul rural, pe piața muncii, au fost analizate *posibilitățile de calificare* pentru această categorie, dar și cele de *angajare* a acestora. S-a urmărit, de asemenea, *conexiunea școlii cu cerințele de pe piața forței de muncă, percepțiile elevilor și ale părinților despre carieră, precum și planurile lor de viitor.*

Referitor la **eșantionare**, menționăm că au fost selectate toate localitățile rurale în care Organizația Caritas a Diecezei Satu Mare desfășoară activități sociale în cadrul proiectului cu titlul „Îmbunătățirea condițiilor de viață ale romilor și altor grupuri vulnerabile aflate în condiții sociale de trai precare din regiunile Satu Mare și Maramureș”, proiect implementat în parteneriat cu Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi din Cluj-Napoca. În cadrul acestor localități au fost selectate câte două cazuri, cu ajutorul unor persoane care cunosc comunitatea, cum ar fi cadre didactice sau angajați din primărie. Au fost analizate cazuri din familii dezavantajate, care trăiesc în condiții de sărăcie. Selecția a vizat deopotrivă subiecți care au abandonat școala după finalizarea clasei a VIII-a și subiecți care și-au continuat studiile într-o altă localitate, fiind intervievați atât tânărul, cât și părintele/tutorele. De asemenea, au fost selectate două localități de control, unde Organizația Caritas a Diecezei Satu Mare nu desfășoară activități sociale. Acestea se află la distanță mică (Vetiș, la 10 km), respectiv distanță mare (Apa, la 27 km) față de Municipiul Satu Mare (localitate urbană, țintă posibilă pentru continuarea studiilor). Sunt două localități în care numărul locuitorilor ce trăiesc în condiții de dezavantaj socio-economic, inclusiv persoane de etnie romă, este mai mic. Precizăm că intervențiile organizației se adresează cu precădere localităților care au un număr considerabil de persoane vulnerabile. În grupul de control din comunele Apa și Vetiș au fost

incluși subiecți de altă etnie decât cea romă, în intenția de a surprinde eventuale diferențe sau asemănări privind abordarea fiecărei teme în legătură cu încadrarea pe piața muncii și/sau cu continuarea studiilor.

Au fost realizate **58 interviuri individuale** cu tineri, părinți/tutori, cadre didactice, angajatori. Pentru calitatea cercetării, interviurile s-au desfășurat în limba maternă a subiecților intervievați. De asemenea, au fost colectate și prelucrate date furnizate de Inspectoratul Școlar Județean Satu Mare, Institutul Județean de Statistică, AJOFM Satu Mare, primăriile din comunitățile incluse în studiu/eșantion, școli din comunitățile incluse în studiu/ eșantion, școlile țintă la care s-au înscris sau s-ar fi putut înscrie elevii, Eurostat.

S-au luat interviuri unor familii din Arduș și Turulung, ilustrând cazuri în care absolvenți ai clasei a VIII-a nu au continuat clasa a IX-a sau au abandonat (trei per comunitate). Au fost chestionați cel puțin un membru de familie și tânărul care a terminat clasa a VIII-a. Totodată, au fost realizate interviuri în șase comunități selectate în extensia de proiect. Și aici au fost surprinse cazuri de absolvenți ai clasei a VIII-a care au abandonat sau nu au continuat clasa a IX-a (două per comunitate), fiind chestionați cel puțin un membru de familie și tânărul care a terminat clasa a VIII-a. Au fost desfășurate și interviuri în două comunități de control, selectate din județul Satu Mare, în care sunt absolvenți ai clasei a VIII-a, care au continuat clasa a IX-a (două per comunitate). Au fost chestionați cel puțin un membru din familie și tânărul care a terminat clasa a VIII-a. Perspectiva reprezentanților școlilor țintă, la care s-ar fi putut înscrie elevii, a fost surprinsă în cinci interviuri fie cu directorul școlii, fie cu un diriginte sau cu un profesor. Potențialii angajatori, reprezentând firme medii și mici, au fost abordați prin intermediul a trei interviuri. Au fost contactați și doi mari angajatori din zonă, care însă au refuzat să participe la interviuri, informațiile obținute despre aceștia, cu privire la practicile lor de recrutare și cerințe față de angajați fiind informale sau provenind din mass-media.

Pentru culegerea datelor au fost utilizate ghiduri de interviuri structurate și semi-structurate, precum și fișe de colectare a datelor, instrumente incluse la capitolul Anexe.

4. Analiza datelor

4.1. Cadrul legal și politicile relevante pentru tematica studiului

4.1.1. Analize, cerințe și inițiative la nivelul Uniunii Europene

Atât instituțiile Uniunii Europene, cât și Guvernul României recunosc obstacolele pe care le întâmpină tinerii, în special cei care provin din grupuri vulnerabile, mai ales din mediul rural sau cei de etnie romă, în ceea ce privește formarea profesională, dar și cu privire la oportunitățile de angajare pe care le au. Comisia Europeană remarcă faptul că, dintr-o perspectivă comparativă, în România se înregistrează o rată ridicată de abandon școlar timpuriu, un nivel scăzut de absolvire a studiilor superioare, dar crescut cu privire la migrație, ceea ce duce la scăderea ofertei de forță calificată de muncă. Această tendință este determinată de sărăcie și de o educație slabă calitativ. (Comisia Europeană, 2016a, pp. 64-65).

Un raport¹ din 2017 privind educația și formarea arată că, în România, performanța elevilor este influențată de statutul lor socio-economic. Se precizează că studiul din 2015 al Programului privind evaluarea internațională a elevilor (PISA) al OCDE a constatat că mai mult de jumătate dintre tinerii cu vârsta de 15 ani, având o situație socio-economică precară, nu posedă nivelul minim de competențe în știință (56,1 %), citit (57,5 %) și matematică (59 %). Performanța scăzută în rândul elevilor dezavantajați este de aproape trei ori mai mare decât în cazul celor care nu se află într-o astfel de situație. Acest decalaj este unul dintre cele mai ridicate din UE (36,9 puncte procentuale la știință, comparativ cu 26,2 puncte procentuale în UE). Cu toate că reziliența² în rândul elevilor dezavantajați este scăzută (11,3 %), inclusiv în comparație cu alte state din Europa Centrală și de Est, aceasta s-a dublat față de anul 2006 (OCDE 2016).

O altă constatare se referă la rata ridicată a părăsirii timpurii a școlii, concentrată în zonele rurale și în rândul romilor. Procentul celor care au părăsit timpuriu școala în rândul tinerilor în vârstă de 18-24 de ani a scăzut ușor (de la 19,1 % în 2015, la 18,5 % în 2016), dar rămâne al treilea cel mai ridicat din UE. Obiectivul național în cadrul Strategiei Europa 2020, de 11,3 %, rămâne de neatins, arată raportul. Se observă că diferența dintre ratele de părăsire timpurie a școlii în zonele rurale (26,6 %) și cele urbane (6,2 % în municipii, 17,4 % în orașe și suburbii) este mare.

Disparitățile rural-urban și inegalitatea în educație se suprapun adesea.³ Același raport sugerează că accesul la educația de calitate reprezintă o provocare în mod deosebit în zonele

1 Monitorul educației și formării 2017, România, pag. 7

2 Elevii rezilienți sunt cei din cuartila inferioară a indicelui PISA privind statutul economic, social și cultural (ESCS) care și-au depășit condiția și au performanțe ridicate în comparație cu elevii cu același statut socio-economic din întreaga lume.

3 Monitorul educației și formării 2017, România, pag. 8

rurale, unde studiază 45 % din populația școlară a României (ISCED 1-2). Evaluările externe efectuate de ARACIP, organismul de asigurare a calității în învățământul preuniversitar, arată că școlile din mediul rural înregistrează punctaje sub școlile urbane în ceea ce privește toți indicatorii de performanță (ARACIP 2015). Diferența dintre rezultatele educaționale este confirmată și de rezultatele examinării naționale. În anul 2016, 37,5 % din elevii de clasa a 8-a din școlile rurale au avut rezultate slabe (sub nota minimă 5) la evaluarea națională, comparativ cu 15 % în școlile urbane. Inegalitățile sunt accentuate în continuare de utilizarea pe scară largă a meditațiilor private, în special în vederea pregătirii pentru examenele naționale (OCDE 2017). După cum precizează *Monitorul educației și formării 2017*, recomandările solicită României să îmbunătățească accesul la educația de masă de calitate, în special pentru romi și pentru copiii din mediul rural.

Un alt studiu, realizat de Agenția Europeană pentru Drepturi Fundamentale (FRA 2016), arată că doar 38 % din copiii romi participă la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, în timp ce 77 % din romii cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani părăsesc timpuriu școala. Ca urmare, se concluzionează că provocările privind integrarea romilor în educație împiedică incluziunea lor socială și capacitatea acestora de a găsi un loc de muncă.

Prin Fondul Social European au fost lansate proiecte naționale pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii. Numărul programelor de tip a doua șansă a crescut, dar rămâne insuficient (Comisia Europeană 2016).⁴ De asemenea, se apreciază că sistemul de formare profesională nu satisface nevoile pieței muncii. Pe de altă parte, accesul la educație de calitate este limitat în zonele rurale și, în special, în cazul copiilor romi. Dificultatea de a atrage profesori buni în zonele rurale și în școlile predominant frecventate de romi, alături de segregarea și atitudinile adesea discriminatorii ale celorlalți membri ai comunității față de copiii romi, conduc la rezultate modeste în privința educației acestora.

În consecință, Comisia Europeană recomandă României să îmbunătățească accesul la educația formală de calitate, în special pentru romi și copii din mediul rural. Comisia Europeană recunoaște că numărul tinerilor care nu sunt încadrați în muncă, nu beneficiază de educație sau de formare continuă (NEET – Not in Employment, Education or Training) rămâne foarte ridicat. Pe de altă parte, companiile private din România au nevoie de forță de muncă bine pregătită și calificată. În contextul în care, potrivit Băncii Mondiale, 20% dintre noii participanți la piața muncii sunt romi, există perspective mai bune de angajare a acestora.⁵

Cadrul politic al Uniunii Europene relevant pentru tema analizată cuprinde inițiative-cheie precum Pilonul European al Drepturilor Sociale (EPSR – European Pillar of Social Rights), care urmărește eficientizarea drepturilor sociale existente pentru toți cetățenii UE, Garanția pentru tineri (YG – Youth Guarantee), Agenda competențelor, Educație și formare profesională (EFP) sau Alianța pentru ucenici.

În 2013, Consiliul a adoptat Recomandarea privind instituirea unui sistem de garantare a tineretului. Acesta solicită statelor membre să se asigure că toți tinerii sub 25 de ani beneficiază de

⁴ Comisia Europeană, Garanția pentru tineret pe țări, România, iulie 2017

⁵ Banca Mondială, disponibil la: <http://documents.worldbank.org/curated/en/599081468094457693/pdf/896210WPOOutputEN0Box0385289B00PUBLIC0.pdf>, accesat la 18.09.2018.

o calitate bună a locurilor de muncă, de educație continuă, de ucenicie sau de stagii, în termen de patru luni de la părăsirea cadrului educației formale sau în perioada în care au perspectiva de a deveni șomeri. Un raport al Parlamentului European privind evaluarea punerii în aplicare a inițiativei tinerilor, din 2017, a arătat însă că această inițiativă nu a ajuns la grupurile vulnerabile. Statele membre au dificultăți în stabilirea agendei privind tineretul și, de asemenea, în a se asigura că tranziția de la educație la ocuparea forței de muncă este în concordanță. Garanția pentru tineret este susținută financiar de UE prin inițiativa pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor (YEI – Youth Employment Initiative) și prin Fondul Social European (FSE).

Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor (YEI) este complementară altor acțiuni întreprinse la nivel național, susținute în special de Fondul Social European (FSE) care vizează implementarea schemelor de garantare a tineretului. FSE poate ajunge dincolo de persoanele fizice, ajutând la reformarea instituțiilor și serviciilor de ocupare a forței de muncă, de educație și formare.

Inițiativa pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor (YEI) este unul dintre principalele instrumente financiare ale UE ce oferă sprijin tinerilor care locuiesc în regiuni în care șomajul în rândul tinerilor depășea 25% în 2016. Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor sprijină exclusiv tinerii care nu sunt cuprinși într-un cadru formal de educație, angajare sau formare profesională (NEET), inclusiv pe șomerii de lungă durată sau pe cei care nu sunt înregistrați ca solicitanți de locuri de muncă, pe tinerii expuși riscului de excludere socială și pe tinerii din comunitățile marginalizate. Aceasta asigură că, în anumite părți ale Europei, unde provocările sunt cele mai mari, tinerii pot beneficia de sprijin specific precum ucenicie, stagii de formare, de practică, plasamentele de locuri de muncă, educație suplimentară care conduce la obținerea unei calificări. Raportul din 2017 al Curții de Conturi referitor la YEI a subliniat că măsurile desfășurate prin programele operaționale ale țărilor erau „superficiale și generice”. Raportul a subliniat lipsa de țintă specifică privind grupurile vulnerabile și grupurile NEET și constată situații de nepotrivire a competențelor tinerilor cu forma de învățământ urmată.

În anul 2011, Uniunea Europeană a cerut statelor membre să-și elaboreze strategia proprie pentru integrarea romilor, urmărind patru arii cheie: educație, ocupare, sănătate și locuire. Pe parcursul anului 2012, strategiile naționale au fost evaluate de către Comisia Europeană, iar, în 2013, Consiliul European a stabilit măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H1224\(01\)&from=en](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H1224(01)&from=en)). În ceea ce privește accesul la educație s-au propus următoarele măsuri:

- (a) eliminarea oricărei forme de segregare școlară;
- (b) suprimarea oricărei plasări necorespunzătoare a elevilor romi în școli pentru copii cu nevoi speciale;
- (c) reducerea ratelor de părăsire timpurie a școlii pe parcursul tuturor nivelurilor procesului de învățământ, inclusiv la nivelul învățământului secundar și al formării profesionale;
- (d) sporirea accesului la sistemele de educație și de îngrijire destinate copiilor preșcolari, precum și a calității acestor servicii, inclusiv acordarea unui sprijin orientat, în funcție de necesități;

- (e) examinarea nevoilor fiecărui elev și abordarea în consecință a acestora, în strânsă cooperare cu familiile în cauză;
- (f) utilizarea unor metode incluzive și personalizate de predare și de învățare, inclusiv sprijinul acordat în cursul procesului de învățare a celor care au probleme de învățare și unele măsuri pentru combaterea analfabetismului, și promovarea disponibilității și a utilizării activităților extrașcolare;
- (g) încurajarea părinților să se implice mai mult și îmbunătățirea formării profesorilor, acolo unde este necesar;
- (h) încurajarea participării romilor și a absolvirii de către aceștia a învățământului secundar și terțiar;
- (i) extinderea accesului la educație, prin programe de tip a doua șansă, și la educația adulților și sprijinirea tranziției între niveluri de educație, precum și a dobândirii de competențe adaptate necesităților de pe piața forței de muncă.

În anul 2016, Comisia Europeană a prezentat un bilanț al evoluției indicatorilor integrării romilor, evoluție măsurată în anii 2011 și 2016. În domeniul educației au fost monitorizați 5 indicatori, aceștia fiind prezentați, în cazul României, după cum urmează:

Indicator	2011	evoluția	2016
Proporția copiilor de 4 ani și peste, care participă la o formă de învățământ preșcolar obligatorie	46	↓ (deteriorare)	38
Proporția copiilor de vârstă școlară, care sunt înscriși într-o formă de învățământ obligatorie, cuprinși în intervalul de vârstă aprox. 5-17 ani	81	~ (stagnare)	78
Proporția celor care abandonează sistemul de învățământ sau cel de formare, cuprinși în intervalul de vârstă 18-24 ani	91	↓ (îmbunătățire)	77
Proporția persoanelor care s-au simțit discriminate în școală, în ultimii 5 ani, din cauza apartenenței la etnia romă (părinți sau elevi)	15	↓ (îmbunătățire)	10
Proporția copiilor romi de 6-15 ani, care au colegi de clasă exclusiv romi, după propria declarație	10	~ (stagnare)	10

(Sursă: Commission Staff Working Document. Roma integration indicators scoreboard (2011-2016) https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/roma-integration-eu-countries_en)

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu arată că „educația reprezintă principalul domeniu în care situația romilor s-a îmbunătățit. (...) Cu toate acestea, în pofida îmbunătățirilor, romii continuă să fie puternic supra-reprezențați în rândul persoanelor care părăsesc timpuriu școala.” (*Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu. Evaluare la jumătatea perioadei a cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor*, https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/roma-integration-eu-countries_en)

4.1.2. Politici naționale pentru îmbunătățirea sistemului educațional și incluziunea socială

Ca răspuns la recomandările repetate ale Comisiei Europene, România a adoptat și a început să implementeze o strategie privind prevenirea abandonului școlar timpuriu, inclusiv măsuri cum ar fi intervențiile integrate, programul pilot privind o masă caldă, rambursarea îmbunătățită a costurilor de transport, voucherele sociale, educația preșcolară a copiilor. În plus, a fost planificată implementarea proiectelor finanțate de UE, pentru a îmbunătăți calitatea învățământului în școlile dezavantajate (din toamna anului 2017) și se lucrează la modernizarea curriculei. S-a îmbunătățit legislația antisegregare, inclusiv cea referitoare la consolidarea mandatului inspectoratelor școlare în acest domeniu. Cu toate acestea, încă lipsește o metodologie de monitorizare a activităților menționate și a rezultatelor obținute în urma desfășurării lor.

În ceea ce privește zonele rurale, România a adoptat în 2016 un set cuprinzător de măsuri privind dezvoltarea rurală, modernizarea fermelor mici, sprijinirea IMM-urilor neagricole, investițiile în infrastructură, inclusiv serviciile sociale și educația și formalizarea ocupării forței de muncă. În acest context, trebuie reținut faptul că peste 45% din populația României locuiește în zonele rurale, care rămân mult în urma zonelor urbane în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și educația, accesul la servicii, infrastructura zonelor, bunăstarea materială a locuitorilor.

România a adoptat o strategie privind învățământul vocațional (VET Vocational Education and Training) sub forma condiționalității ex ante pentru accesarea fondurilor UE, și a fost inițiată o reformă a sistemului de ucenicie. A fost introdus „învățământul dual” pentru a sprijini reforma VET, oferind companiilor private stimulente fiscale pentru a asigura formarea studenților. Competențele și programele educaționale din domeniul VET continuă să fie însă insuficient aliniate nevoilor pieței forței de muncă. Punerea în aplicare a inițiativei UE privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor (YEI) este încă în faza pregătitoare în România și activitățile nu au început încă. Aceasta va oferi tinerilor NEET înregistrați în serviciul public de ocupare a forței de muncă pachete integrate de servicii personalizate (de exemplu, formare profesională, stagii de practică, acces mediat pe piața muncii).

România, care este eligibilă pentru instrumentul Garanția pentru Tineret, a prezentat un prim plan de implementare a garanțiilor pentru tineret pentru perioada 2014-2015. Noul plan de implementare a Garanției pentru Tineret va acoperi perioada 2016-2020. Programul urmă-

rește să se asigure că toți tinerii cu vârsta mai mică de 25 de ani care își pierd locul de muncă sau care nu găsesc un loc de muncă după terminarea studiilor primesc, în decurs de patru luni de la înregistrarea la agențiile pentru ocuparea forței de muncă sau la centrele de garanții pentru tineret, o ofertă de bună calitate pentru angajare, de continuare a educației, de intrare în ucenicie sau de efectuare a unui stagiu.

Programul Garanția pentru Tineret⁶ este implementat de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice prin Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) cu sprijin financiar de la Comisia Europeană – Direcția Generală pentru Ocupare, Afaceri Sociale și Incluziune.

Tinerii sub 25 de ani se pot înregistra prin structurile teritoriale ale sistemului public. Măsurile-cheie propuse sunt: crearea a 27 de centre YG pentru sprijinirea NEET; un act de ucenicie modificat și o lege privind stagiile pentru absolvenții de învățământ superior; ucenicie și burse; o bază de date privind NEET-urile neînregistrate, evaluarea aptitudinilor și competențelor dobândite nonformal și informal. Cu toate acestea, în ansamblu, progresele înregistrate în ultimii ani în ceea ce privește îmbunătățirea VET au fost insuficiente pentru a răspunde nevoilor pieței forței de muncă.

Câteva recomandări în ceea ce privește îmbunătățirea funcționării acestor instrumente de sprijin sunt: creșterea și reorientarea informării și sensibilizării tuturor actorilor relevanți, inclusiv tinerii, organizațiile societății civile, sectorul privat, organismele publice implicate etc.; eliminarea barierelor (indirecte), pentru o abordare cât mai flexibilă, ținând seama de realitatea situației grupului țintă; abordarea personalizată a tuturor grupurilor greu accesibile.

Măsurile implementate de Ministerul Educației Naționale, privind incluziunea socială a grupurilor aflate în situații vulnerabile, în conformitate cu prevederile Legii educației naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare⁷, care conduc la creșterea accesului la educație și a incluziunii sociale, sunt:

- Noua structură a învățământului obligatoriu (11 clase): învățământ primar (5 ani), respectiv clasa pregătitoare (grupa pregătitoare de la grădiniță anterior) și clasele I-IV; învățământul secundar inferior (4 ani), clasele V-VIII; primii doi ani ai învățământului secundar inferior;
- Introducerea conceptului de educație timpurie (extinderea grădiniței), care se referă la copiii de 0-6 ani și, în special, la dezvoltarea segmentului de 0-3 ani (educație antepreșcolară), legea încurajând autoritățile locale să sprijine generalizarea învățământului preșcolar;
- Programul „Școală după școală” – prin care sunt desfășurate activități cu elevii după orele de curs, activități educative, recreative, pentru accelerarea învățării, consolidarea competențelor dobândite, precum și activități de învățare remedială. Acesta este realizat în parteneriat cu autoritățile publice locale și cu asociațiile de părinți.

⁶ <http://garantiapentrutineret.ro/>, accesat la 19.09.2019

⁷ https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2017/legislatie%20MEN/Legea%20nr.%201_2011_actualizata2018.pdf, accesat la 18.09.2019

- Programe educaționale de tip „a doua șansă”: în vederea promovării învățământului primar pentru persoanele care depășesc cu 4 ani vârsta corespunzătoare clasei și care, din diferite motive, nu au absolvit acest nivel de învățământ până la vârsta de 14 ani; în vederea promovării învățământului primar pentru persoanele care depășesc cu 4 ani vârsta corespunzătoare clasei și care, din diferite motive, nu au absolvit învățământul secundar inferior, gimnazial.
- Mediatori școlari (personal didactic auxiliar), care furnizează servicii de mediere școlară.
- La nivelul fiecărui inspectorat școlar funcționează câte un Centru Județean de Resurse și Asistență Educațională specializat în oferirea, coordonarea și monitorizarea de servicii educaționale specifice cu scopul de a asigura tuturor factorilor implicați în educație accesul la servicii de asistență, consiliere și suport educațional remedial de calitate.

Câteva activități gândite ca măsuri afirmative în sprijinul asigurării incluziunii sociale sunt:

- Introducerea poziției de inspector pentru educația romilor, în fiecare inspectorat școlar județean, pentru colaborarea cu profesori metodiști, specializați pentru școlarizarea romilor și pentru predarea istoriei, limbii și tradițiilor romani;
- Alocarea de locuri speciale pentru copiii romi în licee și universități (2800-3000 elevi anual în licee și 500-600 studenți în universități);
- Dezvoltarea și aplicarea curriculumului *Limba romani, Istoria, cultura și civilizația romani* la nivel pre-primar și primar de învățământ.

Rezumând, găsim în România un sistem de formare profesională care nu funcționează pe deplin, un sistem școlar care pune anumite grupuri de populație precum romii sau persoane din mediul rural într-o situație dezavantajată atunci când intră pe piața forței de muncă, într-o mare măsură din cauza calității precare a educației pe care o primesc. Participarea la învățarea în rândul adulților este scăzută și, prin urmare, nu poate contribui la îmbunătățirea situației.

4.1.3. Stimulente din partea școlii pentru continuarea studiilor

Evaluarea la nivel național este valabilă și pentru județul Satu Mare. Romii și tinerii din mediul rural se confruntă cu probleme specifice atunci când accesează atât formarea profesională, cât și piața forței de muncă. Femeile de etnie romă se află în cea mai dezavantajată situație în ceea ce privește accesul la formare și la muncă. Măsurile prevăzute în Strategia privind părăsirea timpurie a școlii, cum ar fi rambursarea mai bună a costurilor de navetă, nu funcționează pe deplin în județul Satu Mare. Plățile pentru costurile de navetă sunt acordate prea târziu, ceea ce îngreunează frecventarea școlii de către elevii care provin din familii cu situație economică precară. Pe de altă parte, găsim companii care caută o forță calificată de muncă și care au găsit soluția pentru a crea propriile căi de formare profesională. Aceste companii sunt interesate să investească atât în calitatea formării profesionale, cât și în ceea ce privește transportul la sediul companiei, unde are loc formarea profesională.

Principalele măsuri de sprijin oferite prin programe sociale sunt: Programul „Bani de liceu, destinat susținerii participării școlare a elevilor de liceu care provin din familii dezavantajate socio-economic”; Bursa profesională, adresată tuturor elevilor din învățământul profesional; Programul „Rechizite școlare gratuite”, pentru elevii care provin din familii cu venituri scăzute; Programul „Euro 200” pentru copiii din grupurile dezavantajate, ca sprijin pentru achiziționarea unui calculator; Decontarea cheltuielilor de transport pentru elevii care învață în alte localități față de cele de domiciliu; Implementarea programului-pilot de acordare a unui sprijin alimentar pentru preșcolarii și elevii din 50 unități de învățământ preuniversitar de stat, aprobat prin OUG nr. 92/2017.

În cazul elevilor școlilor profesionale, stimulentele din partea școlii sunt: bursa profesională, contribuția la plata transportului, banii de liceu, alocația de stat pentru copii și bursa din partea firmei cu care școala are contract pentru învățământ dual.

*Bursa profesională*⁸ – în cuantum de 200 RON/lună, se virează în contul elevului în fiecare lună, cu excepția vacanțelor și zilelor libere. Uneori, se înregistrează întârzieri de 2-3 luni la plata acesteia.

Contribuția la plata transportului e prevăzută în Legea 1/2011, Art. 84, unde se precizează că „elevilor care nu pot fi școlarizați în localitatea de domiciliu li se decontează cheltuielile de transport din bugetul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin unitățile de învățământ la care sunt școlarizați, pe bază de abonament, în limita a 50 km, sau li se asigură decontarea sumei ce reprezintă contravaloarea a 8 călătorii dus-întors pe semestru, dacă locuiesc la internat sau în gazdă.” Chiar dacă exista niște tarife standard de decontare, transportatorii au, în general, tarife mai mari pe km.

Deși în teorie abonamentele ar trebui să se deconteze integral, elevii intervievați ne confirmă decontarea parțială a acestora, respectiv aproximativ 60-80% din valoarea acestuia, se decontează aproximativ 80% din valoarea abonamentului. Decontul se face retroactiv, iar elevul trebuie să prezinte un act doveditor dirigintelui, după achiziționarea abonamentului. Suma se virează în contul elevului.

*Bani de liceu*⁹, în cuantum de 180 RON/lună. Suma se acordă pentru elevii care dovedesc că venitul lunar brut pe membru de familie, realizat în ultimele 3 luni anterioare depunerii cererii este de maxim 150 Ron. Se acordă pe perioada cursurilor școlare, inclusiv pe perioada pregătirii și susținerii examenului de bacalaureat sau de diplomă și pe perioada practicii în producție. Se sistează în cazul a minim 20 de absențe nemotivate, a eliminării pentru 3-5 zile de la cursurile școlare sau a scăderii notei la purtare sub 8.

Prin adoptarea Hotărârii de Guvern 712/2018, începând cu anul școlar 2018-2019, fiecare beneficiar va primi lunar, pe toata durata cursurilor, în situația respectării tuturor condițiilor legale prevăzute, suma de 250 lei/lunar. Pe lângă indexarea aceste sume (de la 180 lei/lună), a fost majorată și valoarea plafonului maxim de acordare a bursei de la 150 lei la 500 lei/membru

8 https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Invatamant-Preuniversitar/2016/acces/HG%201062_2012_Bursa_profesionala.pdf, accesat la 18.09.2018

9 <https://www.edu.ro/bani-de-liceu>, accesat la 18.09.2018

de familie, dată fiind necesitatea de a corela plafonul de acordare a sprijinului cu situația economică actuală.

Bursă din partea firmei cu care școala are contract pentru învățământ dual. Cuantumul acesteia este, de obicei, 200 RON. Este un sistem care în această perioadă încearcă să fie adoptat. Funcționează, de exemplu, la Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară „George Emil Palade” Satu Mare, împreună cu firma ZES – Zollner Electronic Satu Mare.

4.2. Infrastructura școlară la nivelul județului Satu Mare

4.2.1. Școlile existente la nivelul județului

Rețeaua școlară a județului Satu Mare cu structuri școlare arondate unităților cu personalitate juridică 2018-2019 se extinde în 62 de așezări urbane și 64 de așezări rurale. Proiectul planului de școlarizare pentru clasa a 9-a, învățământ profesional de zi, cu durata de 3 ani, pentru anul școlar 2018-2019, prezintă o ofertă variată de specializări în domenii precum: comerț, turism și alimentație, electronică, automatizări, mecanică, industrie alimentară, electric, construcții, instalații și lucrări publice, Industrie textilă și pielărie, estetica și igiena corpului omenesc, fabricarea produselor din lemn, electromecanică.

Calificările corespunzătoare specializărilor propuse pentru anul școlar următor sunt și ele destul de variate: Comerciant-vânzător, Bucătar, Ospătar (chelner), Vânzător în unități de alimentație, Lucrător hotelier, Electronist aparate și echipamente, Operator la mașini cu comandă numerică, Mecanic auto, Electrician de întreținere și reparații aparatură electrocasnică, Brutar-patiser-preparator produse făinoase, Preparator produse din carne și pește, Preparator produse din lapte, Lăcătuș construcții metalice și utilaj tehnologic, Electrician aparate și echipamente electrice și energetice, Instalator instalații tehnico-sanitare și de gaze, Zidar-pietrar-tencuitor, Confeccioner produse textile, Frizer-coafor-manichiurist-pedichiurist, Tapițer-plăpumar-saltelar, Tâmplar universal, Confeccioner produse textile, Electromecanic utilaje și instalații comerciale, electrocasnice și din industria alimentară, Tâmplar universal, Mecanic agricol, Comerciant-vânzător, Confeccioner tâmplărie din aluminiu și mase plastice, Sudor. Școlile au încheiat sau își propun să încheie contracte-cadru pentru practica elevilor cu diverși agenți economici. Lista completă a planului de școlarizare pentru clasa a 9-a, învățământ profesional de zi, cu durata de 3 ani, pentru anul școlar 2018-2019, se află în anexă.

4.2.2. Mijloacele de transport disponibile

Elevii din Acâș, care învață la școli din Satu Mare, parcurg 37 de km și au la dispoziție curse regulate, prima cu plecare la ora 5.30, urmată de o cursă cu plecare la ora 7.30. În sens invers, ultimul autobuz pleacă din Satu Mare la 18.30. Ruta este valabilă și pentru elevii care locuiesc în Rătești, localitate aflată la 26 km de Satu Mare. Un abonament lunar costă 170 Ron.

Elevii care locuiesc în localitatea Ardud, situată la aproximativ 20 km de Satu Mare, și învață în Satu Mare, beneficiază de transport la fiecare aproximativ jumătate de ora, în orele de vârf, respectiv în fiecare ora în rest, în intervalul orar 5.50–21.10. Costul abonamentului lunar este de 150 Ron.

De la Micula se poate circula și cu trenul. Gara este mai departe de școli decât stațiile de autobuz, dar transportul este mai ieftin. Cu autobuzul se poate circula pe ruta Satu Mare–Micula între 5.30 și 20.30 și, invers, între 5.50 și 21.40. Pentru cei 14 km distanță, abonamentul lunar este 200 Ron cu microbuzul, respectiv 68 Ron cu trenul.

Dinspre Satu Mare la Odoreu (10 km) circulă microbuze la fiecare sfert de oră între 5.45 și 23.30, iar, în sens invers, la fiecare sfert de oră între 6.15 și 23.30. Un abonament lunar costă 120 Ron.

Pe ruta Tășnad–Carei–Săcășeni circulă microbuze la fiecare oră fixă, între 5.00 și 20.00, și, în sens invers, de la 6.16 la 21.15. Un abonament lunar pentru ruta Tășnad–Săcășeni costă 130 Ron, iar pentru ruta Carei–Săcășeni 200 Ron.

De la Carei la Tiream (9 km) și invers sunt doar patru curse pe zi, prima fiind cu plecare din Tiream la 6.45, iar ultima plecare din Satu Mare la 17.30.

Ruta Satu Mare–Turulung (26 km) este acoperită de curse cu plecare în fiecare oră, în intervalul 5.00–21.00. Abonamentul lunar costă 205 Ron.

De la Satu Mare la Apa (27 km) și invers sunt 6, respectiv 7 curse pe zi. Pe ruta Apa Satu Mare circulă și tren, însă dimineața pornește doar la ora 6.40. Abonamentul lunar costă 100 Ron, iar cu trenul 90 Ron.

Dinspre Satu Mare la Vetîș (10 km) circulă curse de la 5.30 la 23.20, iar pentru retur, la același interval, între orele 6.00 și 23.45.

Ruta Satu Mare–Vetîș este asigurată de către două firme private de transport persoane. În fiecare zi se schimbă firma transportatoare, fiecare având stații diferite de oprire în oraș. Astfel, călătorii trebuie să acorde o atenție sporită stației în care așteaptă sosirea microbuzului care îi va transporta la Vetîș. Abonamentul are aceeași valoare, dar trebuie achiziționat lunar separat de la cele două sedii ale firmelor transportatoare. Acest aspect prezintă oarecare dificultăți pentru elevii care fac naveta pe această rută, fiind semnalat de persoanele intervievate.

4.3. Infrastructura școlară la nivelul comunităților incluse în cercetare

4.3.1 Profilul comunităților incluse în cercetare

În funcție de etnia declarată, în localitățile incluse în cercetare întâlnim români, maghiari și romi, la care se alătură, într-un număr mai mic, alte etnii (ucraineni sau germani). Observăm că avem localități în care numărul preponderent este cel al persoanelor de etnie română (Beltiug, Odoreu, Tiream), dar și localități în care este preponderent numărul persoanelor de etnie maghiară (Acâș, Micula, Săcășeni, Turulung). Numărul persoanelor de etnie roma variază între aproximativ 15 și 20%. O situație aparte o găsim în Micula, locuită și de un număr mare de ucraineni.

4.3. Infrastructura școlară la nivelul comunităților incluse în cercetare

	Total	Români	Maghiari	Romi	Alte etnii
Acâș	2827	758	1222	759	84
Beltiug	3228	1133	1018	581	496 (din care 368 germani)
Micula	3659	1180	1318	317	840 (din care 580 ucraineni)
Odoreu	4946	3253	1148	346	198
Săcășeni	1178	441	563	148	26
Tiream	2226	914	527	448	336 (din care 243 germani)
Turulung	3680	966	2202	321	191 (din care 79 germani)

(Sursa: Recensământ 2011)

Distribuția populației generale și a celei de vârstă școlară (5–19 ani) se regăsește în tabelul de mai jos. Copiii și tinerii de vârstă școlară reprezintă în jur de 20% din populația totală. Cu excepția Arduș și Turulung, nu sunt diferențe prea mari între numărul persoanelor de gen masculin și cel al persoanelor de gen feminin.

	Populația generală în funcție de gen	Populația de vârstă școlară în funcție de gen
SĂCĂȘENI		
Ambele genuri	1178	209
Masculin	580	94
Feminin	598	115
ARDUȘ		
Ambele genuri	6231	1250
Masculin	2988	649
Feminin	3243	601
MICULA		
Ambele genuri	3659	788
Masculin	1813	410
Feminin	1846	378
ODOREU		
Ambele genuri	4946	987
Masculin	2411	523
Feminin	2535	464

	Populația generală în funcție de gen	Populația de vârstă școlară în funcție de gen
TIREAM		
Ambele genuri	2226	404
Masculin	1064	217
Feminin	1162	187
TURULUNG		
Ambele genuri	3680	765
Masculin	1770	381
Feminin	1910	384
BELTIUG		
Ambele genuri	3228	624
Masculin	1571	302
Feminin	1657	322
ACÂȘ		
Ambele genuri	2827	582
Masculin	1398	310
Feminin	1429	272

(Sursa: Recensământ 2011)

	Număr mediu al salariaților pentru anul 2016 în funcție de localitatea în care aceștia își desfășoară activitatea
Oraș Ardud (Gerăușa, Mădăras, Ardud-Vii, Baba Novac, Sărătura)	671
Acâș (sat Mihăieni , Unimăt, Ganaș)	199
Beltiug (Ghirișa, Rătești , Bolda, Giungi, Șandra)	96
Micula (Bercu Nou, Micula Nouă)	114
Odoreu (Berindan, Cucu, Eteni, Mărtinești, Vânătoarești)	309
Săcășeni (Chegea)	33
Tiream (Portița, Vezendiu)	127
Turulung (Drăgușeni, Turulung-Vii)	151

(Sursa: tempo online)

În ceea ce privește numărul mediilor salariaților, la nivelul unităților administrativ teritoriale studiate, pentru anul 2016, acesta e relativ mic. De exemplu, în Acâș erau doar 199 salariați. În Ardud erau înregistrați 671 de angajați și existau 67 de afaceri active, printre care și un angajator mai mare (Ardudana). În Rătești, majoritatea persoanelor muncesc în Satu Mare, la Draexlmaier, Zollner, Casco, în localitate existând doar 9 afaceri active. Persoanele de etnie romă muncesc ca zilieri în cadrul unei plantații de viță-de-vie. În Săcășeni, o firmă de construcții care cuprinde 30-40 de angajați, oferă locuri de muncă cu normă parțială (2h/zi) pentru tineri care au minim 16 ani. După absolvire, le oferă posibilitatea angajării. Există și o fermă cu mai multe hectare arabile, având 15 angajați permanenți și 30-40 zilieri, și câteva firme cu mai puțini angajați: Agronol - 6-8 persoane, Șipoș Construct - 10 angajați permanenți și 15 zilieri în sezon, Unio Alpha Tășnad, Contitech Carei - 20-30 persoane, Carei Thermal Strand – unde studenții lucrează sezonier, Riela. În Turulung erau înregistrați 151 de angajați, în cadrul a 30 de afaceri active la nivel local. Datele referitoare la posibilitățile de angajare în localitățile țintă provin din surse locale, de regulă reprezentanți ai primăriei sau școlii, prin urmare nu au un caracter exhaustiv.

4.3.2. Unitățile școlare din comunitățile incluse în cercetare

Unitățile școlare din comunitățile incluse în cercetare sunt următoarele:

Acâș – Școala Gimnazială Acâș

Ardud– Liceul Tehnologic Ardud

Micula – Școala Gimnazială „GELLERT SANDOR” Micula

Odoreu – Școala Gimnazială Odoreu

Beltiug – Școala Gimnazială Rătești

Săcășeni – Școala Gimnazială Săcășeni

Tiream – Școala Gimnazială Tiream

Turulung – Școala Gimnazială Turulung

Beltiug – Școala Gimnazială „VIOREL SĂLĂGEAN” Beltiug

În cadrul Programului Operațional Capital Uman 2016-2020, Programul „Școală pentru toți” s-a publicat ierarhizarea unităților școlare în funcție de nivelul de defavorizare, notat pe o scală de la 1 la 5, unde 1 e cel mai defavorizat și 5 e cel mai puțin defavorizat. Clasa de defavorizare s-a stabilit în funcție de ponderea elevilor cu situație școlară neîncheiată (repetenți), ponderea profesorilor fără pregătire, a elevilor de clasa a 8-a care nu au participat la evaluarea națională, media notelor de la evaluarea națională, respectiv gradul de marginalizare al UAT-ului. În cadrul localităților studiate se prezintă următoarea situație:

Denumire unitate școlară	Localitate	Codul SIIR al unității	Clasa de defavorizare
Școala Gimnazială Acâș	Acâș	3061101288	1
Liceul Tehnologic Ardud	Ardud	3061102529	2
Școala Gimnazială „GELLERT SANDOR” Micula	Micula	3061101311	2
Școala Gimnazială Odoreu	Odoreu	3061101148	3
Școala Gimnazială Rătești	Rătești	3061102574	2
Școala Gimnazială Săcășeni	Săcășeni	3061101926	2
Școala Gimnazială Tiream	Tiream	3061102642	2
Școala Gimnazială Turulung	Turulung	3061100111	2

http://www.fonduri-ue.ro/images/files/comunicate/2016/13.09/Anexa_1_lerarhizare_scoli.pdf

4.3.3. Structura claselor din unitățile de învățământ analizate

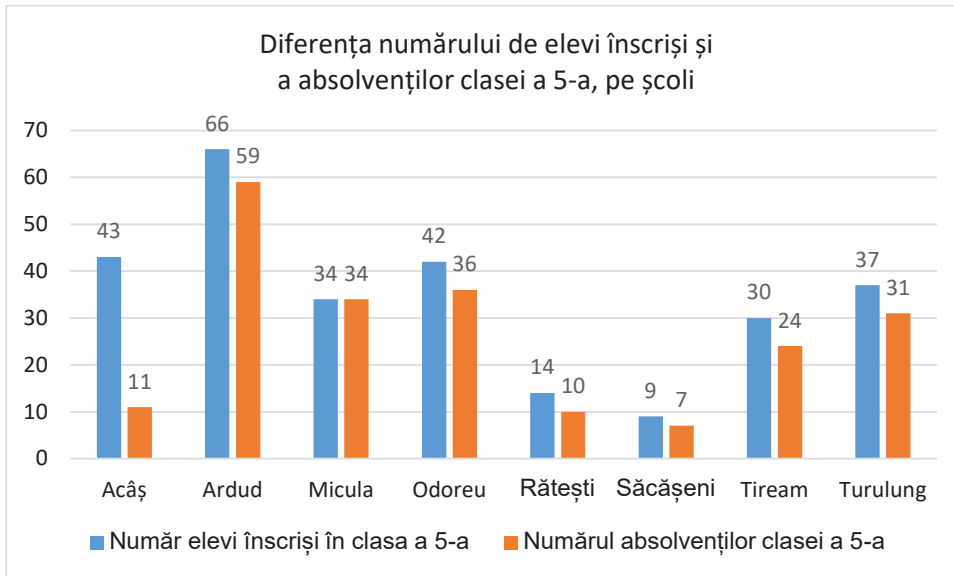
Din situația ilustrată în graficul de mai jos, observăm că în Rătești, Săcășeni și Tiream nu există secții cu predare în limba maghiară, în timp ce în Turulung nu există secție cu predare în limba română. Cu excepția Odoreu, sunt puține cazuri în care numărul elevilor a fost suficient de mare pentru a înființa o a doua clasă paralelă, la aceeași secție.

Localitate inclusă în cercetare	Clasa a 8-a		Clasa a 7-a		Clasa a 6-a		Clasa a 5-a		Total	
	Secția română	Secția maghiară	Secția română	Secția maghiară	Secția română	Secția maghiară	Secția română	Secția maghiară	Secția română	Secția maghiară
Acâș	1	1	1	1	1	1	1	2	4	5
Ardud	1	1	1	2	1	1	2	1	5	5
Micula	1	1	1	1	2	1	1	1	5	4
Odoreu	2	0	2	0	2	0	2	0	8	0
Rătești	1	0	1	0	1	0	1	0	4	0
Săcășeni	1	0	1	0	1	0	1	0	4	0
Tiream	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4
Turulung	0	2	0	1	0	2	0	2	0	7

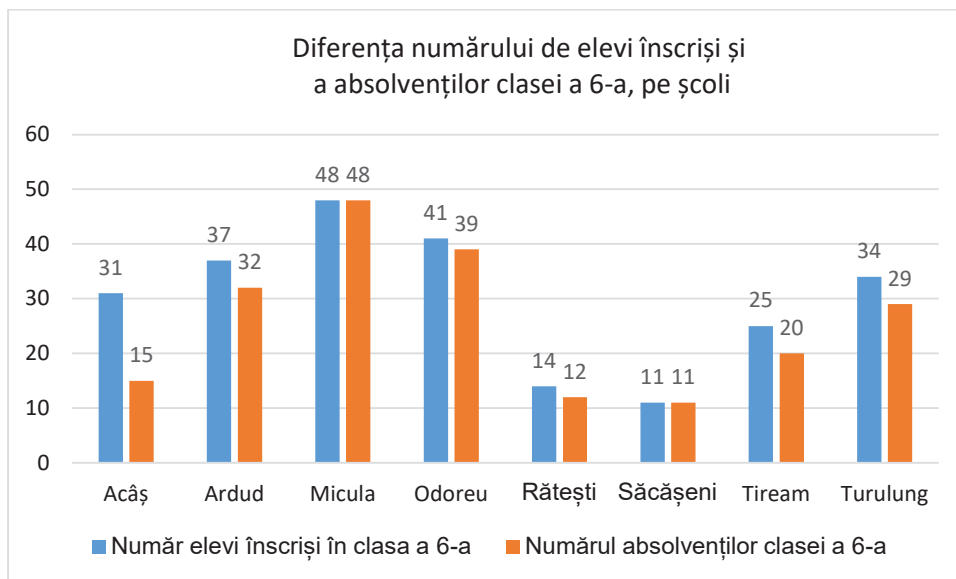
4.3.4. Abandonul școlar la nivelul comunităților incluse în cercetare

Analizând comparativ numărul de elevi înscriși și numărul absolvenților din clasele V-VIII, în fiecare școală din localitățile incluse în proiect, observăm că sunt localități în care diferența este destul de mare (peste 10 elevi), altele în care diferența e mai mică (sub 10 elevi), iar în unele nu există diferență, așadar nici abandon. În Acâș sunt mulți elevi care nu au reușit să absoarbă clasa și aflăm prin intermediul cadrelor didactice că principala cauză sunt absențele. Cei mai mulți dintre ei sunt de etnie romă. În Acâș 32 elevi au abandonat în clasa a 5-a, în timp ce

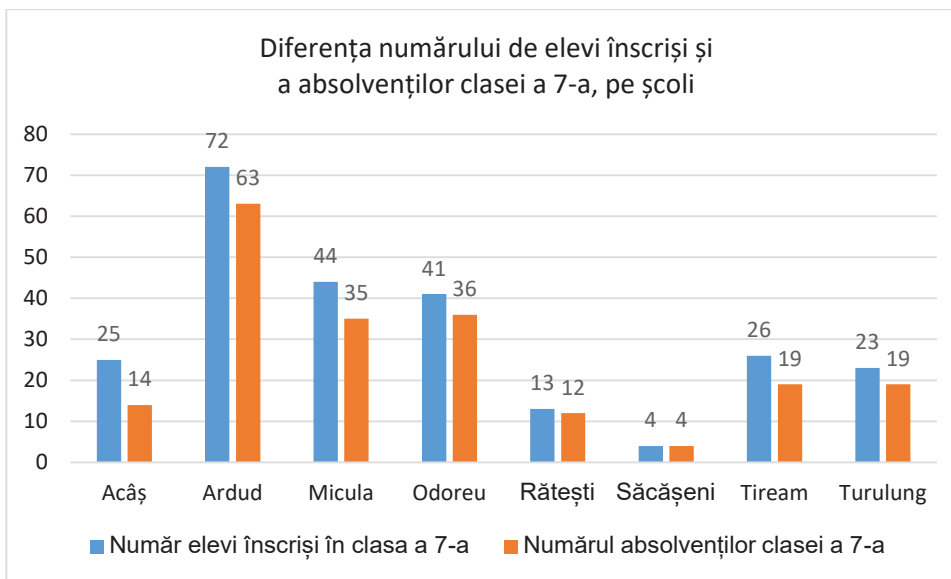
În Micula nu a abandonat nici un elev. În Micula, mulți părinți își trimit copiii la școală la Satu Mare, chiar începând cu clasa a V-a. În 2017, 5 copii au urmat școala la Satu Mare, iar 12 copii au rămas în clasa a V-a în Micula dintre cei care au fost în clasa a 4-a în Micula. Sunt tot mai puțini elevi înscriși în clasele cu limba de predare maghiară, existând pericolul de a fi desființate. Majoritatea elevilor de la secția română sunt, de fapt, ucraineni. În rest, diferențele sunt între 2 și 7 elevi, reprezentând tot atâtea cazuri de abandon. Observăm numărul mic de elevi din Săcășeni, o parte dintre aceștia alegând să meargă la școală în clasa a V-a la Tășnad sau Carei, astfel încât la Săcășeni nu mai există secție cu predare în limba maghiară.

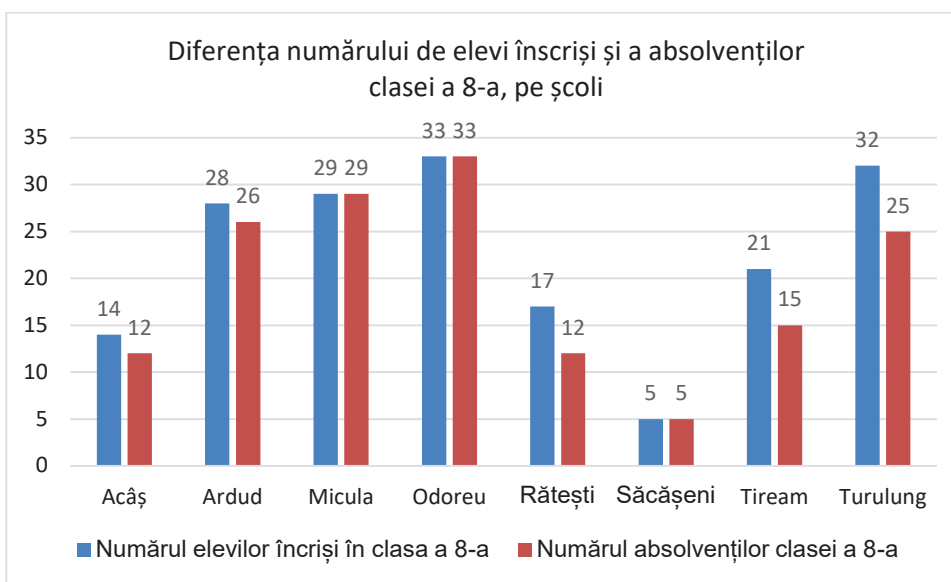
În clasa a VI-a, pe lângă Micula, și în Săcășeni observăm că nu există abandon școlar. Dar, sunt și localități în care numărul celor care au abandonat este sesizabil, culminând cu 16 elevi în Acâș.

În clasa a VII-a diferențele pot fi observate din nou, cu excepția școlii din Săcășeni, unde nu există abandon. Totuși, diferențele nu sunt așa de mari precum în clasele precedente.

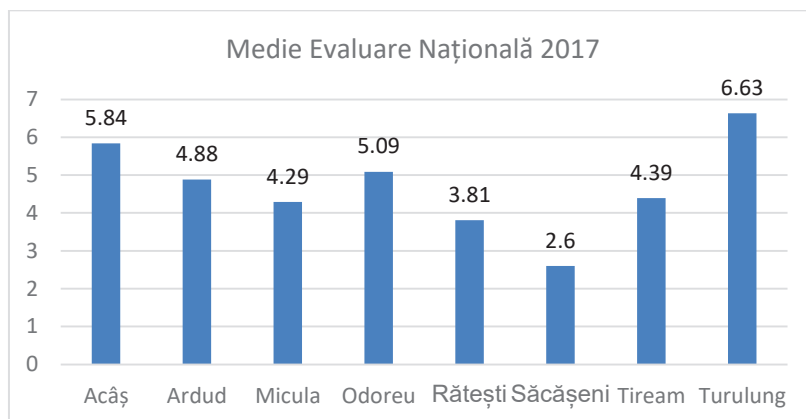
În clasa a VIII-a, diferențele se diminuează, existând chiar 3 localități în care nu se înregistrează nici un abandon. Astfel dintre cei înscriși în clasa a 8-a, marea parte și absolvă clasa (chiar în totalitate în Micula și Săcășeni), mai puțin în Turulung unde întâlnim 7 cazuri de abandon. În celelalte localități numărul elevilor care abandonează variază de la 2 la 7 elevi.

Din informațiile furnizate de cadrele didactice aflăm că o parte se și înscriu la școli profesionale sau licee teoretice, însă mulți dintre ei abandonează școala în primul an. Numărul mic de elevi înscriși și absolvenți din Săcășeni se datorează faptului că mulți părinți își duc copiii la școală la Tășnad, iar unii la Carei. Cadrele didactice spun că, dacă toți ar fi rămas în Săcășeni, în clasa a VIII-a acum ar fi aproximativ 20 de elevi (în loc de 5).

4.3.5. Performanța școlilor la evaluarea națională

Graficul de mai jos prezintă mediile la evaluarea națională din 2017. Se poate observa că mediile sunt mici și foarte mici, variind între 2.6 și 6.63.

4.3.6. Rutele educaționale ale elevilor absolvenți de clasa a 8-a

Reflectat schematic în tabelul de mai jos, parcursul profesional după finalizarea clasei a VIII-a se concentrează în câteva centre urbane: Satu Mare, Tășnad, Carei, Ardud. Distanțele dintre localitatea de reședință și localitatea în care tinerii își continuă studiile sunt, cu puține excepții, destul de mici. Satu Mare se remarcă drept pol de atracție pentru mare parte dintre absolvenți. Observăm că cei care locuiesc mai aproape de centrul urban urmează cu precădere licee teoretice, iar cei care locuiesc mai departe aleg liceele profesionale. Numărul tinerilor fără ocupație este mic.

Parcursul profesional al tinerilor, după finalizarea clasei a 8-a

Localitate inclusă în cercetare	Localitatea în care își continuă studiile	Număr de km între reședință și școală	Total absolvenți clasa VIII-a	Nr. tinerilor înscriși în școlile profesionale	Nr. tinerilor înscriși în liceele teoretice	Nr. tinerilor care muncesc în străinătate	Nr. tinerilor care lucrează informal	Numărul tinerilor fără ocupație
Acâș	Satu Mare	37	12	6	5			1
Ardud	Ardud, Satu Mare	20	26	19	7			
Micula	Satu Mare	14	29	9	19	1		
Odoreu	Satu Mare	10	33	13	18	2		
Rătești	Satu Mare	26	12	9	2	1		
Săcășeni	Tășnad, Carei, Satu Mare	9 35 59	5	1	3			1
Tiream	Carei	9	15	8	1			6
Turulung	Satu Mare	26	25	13	9		3	

Sursa: prelucrare proprie Agenda Setting

Din evidențele AJOFM Satu Mare reiese situația de mai jos, din care aflăm că, în anul 2017, cei mai mulți dintre tineri au fost angajați cu perioadă de muncă nedeterminată. Din punctul de vedere al studiilor finalizate, cei mai mulți dintre tinerii angajați, din grupa de vârstă 18-24 ani, au finalizat liceul, urmați de cei care au finalizat gimnaziul. Aproximativ 10% dintre tineri au finalizat o școală profesională. Dintre tinerii din grupa de vârstă 16-18 ani, cei mai mulți au fost angajați pe perioadă determinată, având studii liceale, urmați, la mare distanță, de cei care urmau o școală profesională. Menționăm că datele cuprind și angajările elevilor și studenților pe durata vacanței de vară din 2017.

Situația numărului de persoane din grupa de vârstă 18-24 ani, angajate în anul 2017 la nivelul județului Satu Mare	
TIP CONTRACT	NR. ANGAJĂRI 2017
Determinată	172
Nedeterminată	368
TOTAL	540
STUDII	NR. ANGAJĂRI
Fără studii	4
Primar	31
Gimnazial	114
Profesional	58
Liceal	256
Postliceal	17
Universitar	60
TOTAL	540

Situația numărului de persoane din grupa de vârstă 16-18 ani, angajate în anul 2017	
TIP CONTRACT	NR. ANGAJĂRI
Determinată	99
Nedeterminată	23
TOTAL	122
STUDII	NR. ANGAJĂRI
Fără studii	1
Primar	6
Gimnazial	96
Profesional	14
Liceal	5
TOTAL	122

Sursa: AJOFM Satu Mare

4.4. Profilul tinerilor din mediile rurale defavorizate analizate

4.4.1. Condițiile socio-economice ale familiilor din care provin tinerii

Mediul familial din care provin tinerii își pune amprenta asupra lor, și anume asupra atitudinii lor față de școală, asupra comportamentului și prestației școlare. Frecvent sunt menționate situații dificile în familie, care afectează tinerii – **părinți divorțați/ singuri, părinți plecați la muncă în străinătate, părinți cu probleme psihice (probabil netratate corespunzător), părinți care nu petrec timp de calitate cu copiii lor, părinți împovărați de sărăcie** etc. – conducând în timp spre comportamente deviante

Am impresia că toți elevii care ajung la noi au ceva în background care îi defavorizează foarte mult, pas pe care nu-l pot depăși. Am elevi ai căror părinți sunt divorțați. Caz concret în care părinții sunt divorțați, iar fetița în clasa a 8-a și-a dat seama că asta o deranjează. A intrat în depresie, umblă la psihiatrie, ia medicamente (...) Mi-au povestit mama și bunica că a fost absolut închisă în sine. Cazuri în care părinții beau, sau unul dintre părinți. Copiii trăiesc numai cu mama și mama nu face față. Mămica s-a recăsătorit și nu reușește să se integreze fetița. Există un frate vitreg și primește mai multă atenție. Nu știu cum să reacționeze la eșec. La orice pas, gata, ne sinucidem. Cazuri de genul anul acesta am avut vreo 5 și chiar cu urme pe mână, și spart geam... Atât fete rome, cât și fete maghiare vor copii la 15 ani, că altfel pierd iubitul. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Situația familială este în proporție de 99% cea mai mare problemă a elevilor. Adică este copilul nimănui, nu se ocupă de el niciun părinte, strada îl crește. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Într-o școală de la oraș învăța până nu demult un elev în clasa a XI-a, provenind din mediul rural. Aflăm că ambii părinți au probleme de sănătate, iar el își poartă singur de grijă, participă la activitățile școlare, ascunzând lipsurile și suferința față de colegi și profesori. Niciodată părinții nu au venit la ședințe. Diriginta le trimitea mesaje, însă ulterior a aflat că mesajele ajungeau pe telefonul copilului. „Doamna, știu că ați trimis mesaje la mama dar are de lucru, are probleme.”, obișnuia băiatul să îi transmită dirigintei. Apoi, a început să absenteze, iar, când nu și-a mai permis să vină la școală din pricina lipsei banilor, îi mărturisește dirigintei: „uitați-vă doamnă dragă, o să mă retrag de la școală, neapărat trebuie să mă mut, să lucrez că nu mai rezist.” Odată dezvăluită drama lui, profesorii au încercat să îl ajute cu plata transportului, dar până la urmă nu a mai vrut să accepte, zicând: „mă simt așa de umilit, parcă aș sta cu mâna întinsă”. Apelând la o fundație de caritate, au aflat că elevul fusese sprijinit când era mai mic, tot din cauza problemelor sociale și medicale din familie. S-a retras până la urmă după primul semestru din clasa a XI-a, s-a mutat din zonă, în alt județ. Îi era rușine cu părinții care des făceau scandal. Profesorii l-au încurajat să termine liceul și s-a reînscris la seral, iar acum lucrează la un atelier auto.

Un alt profesor remarcă **însingurarea tinerilor**, cărora le lipsește sprijinul familiei, al părinților mult prea preocupați de asigurarea celor necesare traiului zilnic. Ei nu deprind acasă norme de comportament, nu regăsesc în familie repere care să îi ghideze, devin **nerespectuoși față de adulți** și cad **pradă tentațiilor**. Părinții/tutorii recunosc existența problemelor tinerilor însă, de cele mai multe ori, nu știu cum să reacționeze. Ca urmare, constatăm o serie de exemple în care **influența anturajului** se suprapune acestor probleme deja existente.

Cel mai mare și cel mai grav diagnostic la care am ajuns este singurătatea. Suferă, nu mă refer la singurătatea socială, ci la lipsa timpului de calitate. (...) Vorbim despre copiii de la țară, părinții lucrează, știu de două cazuri în care mamele își cresc copiii singure. (...) Numai bunica e acasă, nu se uită la ea, mama lucrează de dimineața până seara, ca să poată asigura condițiile slabe pentru un trai. (...) la copiiiăștia, nici nu trebuie să menționez absenteismul, lipsa respectului, dificultăți de integrare, dorința de a fi competent, rivalizarea, lipsa atenției la ore, lipsa respectului față de educator, un adult, un părinte sau un profesor. (Cadru didactic, liceu)

Constatăm că problemele sociale de acasă influențează tinerii nu doar în ceea ce privește tentațiile urbane, ci și în sensul dezvoltării unor **atitudini negative** față de limba română, unde cei mai mulți tineri intervievați, mai ales de etnie maghiară sau romă, au cele mai mici note, sau chiar față de femei, dacă tânărul este crescut de o mamă singură.

Mai sunt situații cu droguri, mai rar. Un copil l-am prins că are probleme. Mama este decedată de câțiva ani, tatăl alcoolic, mai mulți frați, de etnie română. Am găsit ceva postări pe Facebook cu el în care nu știe ce vorbește, e amețit, e clar că e drogat. De atunci nu vine la școală. (...) Dar zic, problema asta cu background din familie sau stereotipii care... de exemplu, nu am nevoie de limba română, că de ce să vorbesc că sunt din sat maghiar, există. (...) Sau părinții au divorțat, cei doi băieți au rămas cu mama și toate femeile sunt fraiere și nu trebuie să ascult de femei că eu sunt bărbat, la 15 ani. Acum că tăticul a fost la fel, sau doar pentru că tăticul nu este prezent, dar eu de femei nu ascult. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Situația economică dificilă a familiei are impact direct și asupra timpului și atenției pe care elevul le acordă cerințelor educaționale, inclusiv temelor. Nu de puține ori, tinerii minori relatează despre experiențele lor de muncă. Fie că merg la munci ziliere singuri sau alături de părinți, ei încearcă să completeze veniturile mici ale familiei și își pierd interesul față de școală. Un alt aspect deosebit care poate fi consemnat este acela că tinerii dezvoltă o atitudine pozitivă față de muncă și de valoarea ei.

La sfârșit de săptămână lucrez. Acum de exemplu merg după masă ca să facem curat în grădină, trebuie să plivim, săpăm buruienile, să facem curat în curte. Sâmbătă și duminică mai obișnuiesc să merg la un alt șef de-al meu. Acolo săpăm acum o fosă septică adâncă, data trecută am terminat jumătate din ea. (Tânăr, 10 km de Satu Mare)

4.4.2. Nivelul de alfabetizare și performanțele școlare ale tinerilor

Profesorii remarcă **scăderea interesului copiilor față de învățatură**, mai ales la școlile profesionale. Mulți dintre ei doresc să meargă să lucreze în străinătate, unde consideră că nu le va fi de folos ceea ce învață la școală. Există și cazuri în care tinerii nu vorbesc aproape deloc limba română – elevi de etnie maghiară sau tineri de etnie romă vorbitori de limba maghiară – ceea ce face procesul de învățare extrem de greoi. Ca urmare, și nivelul lor de alfabetizare are de suferit, iar opțiunile parcursului educațional sunt mai limitate.

Elevii manifestă un oarecare interes pentru învățământul dual, care oferă un beneficiu material suplimentar. Pe lângă bursa profesională (200 lei), elevul mai primește și o bursă din partea angajatorului (alți 200 lei). Puțini sunt însă interesați să finalizeze școala, să rămână angajați acolo unde își fac practica. Cei mai mulți rămân cu visul străinătății și, eventual, finalizează școala la seral. Ca urmare, **orele de practică prezintă mai mult interes din perspectiva unor abilități și cunoștințe pe care tânărul le-ar putea dobândi și utiliza la un viitor loc de muncă în străinătate.**

Din punctul meu de vedere, nu numai la școala noastră, ci și la alte licee cu profiluri teoretice, în mare parte a scăzut nivelul de interes față de tot ce înseamnă cultură, bun-simț, învățatură. La noi mai ales simt asta, la liceu profesional. Părinții consideră că ceea ce se întâmplă, că elevii sunt aici, că sunt aduși cu autobuze școlare este totuna, pentru că oricum ei vor merge în străinătate, unde nu au nevoie nici de matematică, nici de psihologie, nici de română, mai ales de română. Deci problema asta am observat-o chiar la clasele de predare în limba română, că nu știu vorbi și nu-i interesează și nu vor să vorbească în limba română. Avem copii care nu vorbesc o boabă. Ei sunt maghiari. (...)

Îi interesează mai ales specializările care sunt de învățământ dual care înseamnă că ei pe lângă bursa profesională de 200 de lei din partea statului mai primesc 200 de lei de la angajatorul la care-și fac practica. Nu spun, că sunt elevi care sunt interesați să rămână la locul unde-și fac practica și am elevi care au terminat anul trecut și au rămas. Mai revin la seral să-și termine școala, să aibă 12 clase și au rămas la angajatorul la care și-au făcut practica. Dar sunt foarte puțini. Și îi interesează că în străinătate specializarea la care termină să le fie de ajutor, atât îi interesează. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Majoritatea elevilor intervievați **se autopercep a fi de nivel mediu** (chiar dacă media școlară este 5, 6 sau 7). Media 7 și 8 este percepută ca fiind „bună”. Elevii intervievați pot fi împărțiți, în funcție de nivelul cunoștințelor, în 3 categorii: **1.** Elevi cu capacitate foarte redusă de învățare, **analfabeți sau analfabeți funcționali, care se văd lucrând ca zilieri în viitor**; **2.** Elevi de nivel mediu, cu medii școlare între 6 și 8, care au o **atitudine pasivă față de școală, își continuă studiile dacă cineva îi împinge să facă acest lucru**, valorizează profesorii care nu au cerințe mari, nu au planuri concrete pentru viitor; **3.** Elevi cu capacitate foarte bună de învățare, se confruntă în familie cu diverse probleme socio-economice, sunt susținuți de profesori și alte persoane externe familiei, **reușesc să-și continue studiile chiar dacă familia nu le oferă nimic altceva decât acordul în această privință.**

Profesori ai școlilor profesionale din oraș declară un fapt îngrijorător, și anume că **nivelul cunoștințelor nu este criteriu pentru notarea și absolvirea clasei/școlii, contează mai mult prezența și comportamentul**. Acestora li se mai alătură absenteismul „informal” – elevi cu rezultate slabe la învățătură vorbesc despre un consens al elevilor cu profesorii din gimnaziu. De exemplu, elevii pot juca fotbal în timpul orelor, sau pot purta discuții personale, aceasta probabil și din dorința profesorilor de a nu ajunge la situații și comportamente indezirabile la clasă. Constatăm că **absenteismul de la școlile profesionale este frecvent asociat cu abandonul școlar după primul an**.

(...) Greu de predat, ce facem noi nu știu dacă aş putea spune că e predat. Nu predau 50 de minute, poate 10 minute predau. La început, 15 minute mă cert până ne scoatem caietele, foi, le împrumut pixuri, doamna, da eu nu umblu cu pix la școală, la ce? Predau 10 minute și-apoi discutăm alte lucruri ce-i interesează. E greu. Nu-s obișnuiți cu cititul. 5 ani nu au citit. Am copil de clasa a noua care a venit cu o lună întârziere, că el a fost să ajute acasă și umblă pe pământuri să lucreze și a dat testul inițial care mi se cere să îl dau și colegul de bancă i-a dictat literele ca să-și scrie numele. Elev de clasa a noua! Ce să discutăm de predat? Am o clasă unde pot destul de bine să lucrez, croitorese, fete. Sunt câteva fete care sunt sânguincioase, își doresc. Doamna, am luat 9 la test, nu-mi mai puneți 2 întrebări ca să iau 10? Deci pe majoritatea nu-i interesează notele. Ce contează că-s corigent? Vin în august, îmi mai dau ceva examene, oricum mă treceți că aveți nevoie de numărul de elevi. (...)

Dar am câteva cazuri care-și doresc să ia note și să fie încheiată cu nu știu ce medie. Dar nu-s capabili să stea și să gândească. Nu-s obișnuite să-și pună mintea la contribuție, să caut cuvinte mai ... Știu să caut pe internet, știu să copiez de pe internet, nu pot conversa cu ele din punctul de vedere al materiei, așa că ar fi foarte greu să-și dea bacul. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Lipsa de interes a elevilor, comportamentul inadecvat și mai ales lacunele cu care ajung la liceu sau școală profesională atrag după sine și dezinteresul din partea profesorilor, copleșiți de oboseala sau de neputința de a schimba ceva.

Din păcate, și nu vreau să zic că avem un sistem de învățământ rău, dar nu știu cum să gândesc, sunt profesori care-și pierd interesul. Deci, după ce au predat 20 de ani la clasă profesională, unde trebuie să mă cert cu ei ca să scrie două rânduri, nu mai vine să predau în stilul în care ar trebui ca să-și ia bacul. Deci, probabil că și ei au burnout-ul acela. Și eu îl simt după doi ani de predat, din păcate. Pentru că nu sunt momente în care să am reușită. Sau ei să aibă reușită. Foarte rar când văd un elev care ... Ce-i drept, am încercat să-i ducem la tot felul de concursuri, să vadă ce înseamnă asta, dar se blochează, nu sunt obișnuiți cu astfel de situații. De foarte multe ori îmi zic că acum, la 15-16 ani, ce să mai schimb la el. Când ei în V-VIII sau I-VIII nu au fost obișnuiți cu situații în care să spună de la sine o frază. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

O consecință a lipsei de interes din partea elevilor este **un nivel foarte scăzut al calității actului educațional**. Devine suficient ca elevul să fie prezent, să nu fie indisciplinat pentru a trece clasa. Cu atât mai mult dacă dovedește abilități la partea practică, cerințele devin minimale la partea teoretică. Doar ocazional apar cazuri în care elevul este interesat de o notă bună sau de a învăța mai multă practică de la maistru.

Cei mai mulți profesori dăm note pe caiet, deci, dacă ești prezent și scrii lecțiile, poți să primești notele pentru simplu fapt că ai scris o jumătate de pagină pe oră, ceea ce nu-i mult. Deci, pot să-și finalizeze... Lăsăm corigenți acolo unde chiar nu există interes din partea lor. Sau cel puțin eu atunci trec note de 2 și 4 când văd că pot, și poate se sperie că rămâne corigent pe primul trimestru și în semestrul II încearcă să se comporte mai frumos. Mie mi se pare că, dacă ei reușesc la nivel de specializare la care au venit ei, dacă el știe să dezmembreze un motor și să-l pună la loc, atunci pe mine nu mă interesează dacă la materia mea teoretică știe sau nu. Pentru că probabil asta o să facă, dacă îl interesează și face.

Mai am câte un elev care iese în evidență. Am rămas șocată când le-am dat testul inițial în a IX-a și am avut elev care a făcut testul de nota 10. Un elev din șapte clase de a IX-a, unde media pe clasă e de 25 de elevi! Unul singur, dar a reușit. Le dau test cu caietul deschis. Deci, dacă sunt capabili să caute informația, accept. Sunt foarte puțini care pot face asta. Uneori, le arăt eu, uite, aici e definiția, începe și copiază până îl opresc eu. Deci, nu reușește să înțeleagă, deși sunt cuvinte simple. Totuși, elevul ăsta care a luat 10 la test, a venit fără caiet, am zis, nu-i nicio problemă, îți dau manualul școlar. Ei nu au manuale, nu le duc acasă, sau le duc și fac foc cu ele, că n-au cu ce. I-am dat manualul, i-am zis, dragul meu, dacă vrei aici, dar e o materie cu mult mai multă decât îți dictez eu, și a reușit să facă și a doua oară de 10. El este elevul care a venit din alt județ, pentru că și acolo este învățământ profesional, dar nu e la fel de bun ca la noi, nu se fac atât de multe module ca la specializarea asta și-l interesează și umblă după maistru, arătați-mi, îl interesează. Sunt puțini pe care-i interesează atât de mult. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

4.4.3. Planurile de viitor ale părinților pentru tineri

Cei mai mulți părinți intervievați au un nivel foarte scăzut de educație (0 /4 /8 clase). Ei se împart în două categorii. O categorie o reprezintă cei care își doresc continuarea studiilor de către copiii lor, înțelegând că studiile îi vor ajuta să se descurce mai ușor în viață. Cu toate acestea, ei rămân la stadiul declarativ și nu acționează concret în vreun fel. Cealaltă categorie nu valorizează școala, lăsând decizia la latitudinea tânărului care, de cele mai multe ori, visează la un câștig bun, mai degrabă decât la învățătură sau o diplomă.

În general, părinții intervievați **nu au planuri clar stabilite pentru copiii lor**. Fac însă conexiunea între numărul minim de clase necesar pentru a se angaja, nu prea contează unde sau

ce ar lucra. Una dintre cauzele identificate este aceea că sunt părinți care nu știu ce înseamnă un loc de muncă stabil și cu contract de muncă. Cunosoc doar munca de zilier și sunt mulțumiți cu aceasta și cu „ce dă Dumnezeu”.

Nu știu, sincer nici nu am avut timp să-l întreb ce ar vrea să facă, că sunt ocupată cu ceilalți. Poate să meargă la muncă la Satu Mare, că oriunde s-ar duce, cu nouă clase îl iau. Dar pe fete cu opt clase nu prea, dar ce să facem? Eventual, când împlinesc 18 ani, vor merge să împacheteze ceva, orice, că în ziua de azi chiar și analfabeții pot lucra la Satu Mare, oriunde. Dar totuși, școala e școală. Chiar și atunci când au fost mici, i-am trimis la grădiniță; când au împlinit 7 ani, la școală, și așa sufăr, mă lupt pentru nouă copii. (Mamă, 14 km de Satu Mare)

Părinții află de la ședințele cu părinții despre oferta educațională și despre posibilitățile de dezvoltare profesională ulterioară. Pentru aceștia, școlile profesionale prezintă un interes mai accentuat, pentru că oferă în scurt timp șansa dobândirii unei meserii. Printre părinți au ajuns informații și cu privire la învățământul dual. Pe de o parte, sunt părinți care spun „du-te acolo și învață o meserie”, pe de altă parte, sunt notele care diferențiază între cei care urmează școli profesionale sau nu. Și printre tineri **pare tentant să învețe o meserie în trei ani de școală profesională.**

Și în ședințele cu părinții la clasa a VII-a li se explică ce pot să devină, unde poate să se ducă. Este profesional dual, am înțeles, și acolo li s-o explicat că pot să meargă să facă practică la o firmă care are legătură cu școala sau (...) Nu, li s-o prezentat la toată clasa, și cei care optează pentru profesională, sunt copii și în clasa a VIII-a care optează pentru profesională, vor să învețe o meserie, sunt copii care învață bine și ăia chiar vor la licee mai bune. Și atunci nu mai trebuie să facă o facultate, au o meserie chiar după liceu ... Sincer, acum am auzit un copil care a zis „3 ani de școală și am terminat”. (Mamă, 10 km de Satu Mare)

Sunt **părinți care au regrete cu privire la nivelul de educație urmat de ei înșiși**, și tocmai de aceea își stimulează copiii să învețe mai mult, să meargă mai departe.

Să dăm la copii de ce nu am avut parte noi. Eu am opt clase, aveam doi ani când a murit mama, deci îmi era foarte greu. (Tată, 10 km de Satu Mare)

Povestește mama unei tinere că, până în clasa a VIII-a, a fost la școală la 10 km de Satu Mare, a învățat destul de bine. Nu a fost prima, dar a învățat. A intrat la profesională, alături de alți colegi din sat. Făcea practică la fabrica de lapte. Putea să învețe mai mult, dar din clasa IX-a făcea navetă, s-a implicat și în altceva, a fost mai greu și nu a mai învățat cum ar fi trebuit. Acum, îi pare rău și își dorește ca măcar copiii ei să învețe și să meargă mai departe. „Am colegi de liceu cu care m-am întâlnit la întâlnirea de 20 de ani și fiecare a ajuns, a făcut o școală după liceu, sunt asistenți medicali mulți dintre ei, au făcut un postliceal și îmi pare rău că n-am învățat mai bine să merg și eu.”, spune ea.

În cazuri mai rare, **părinții conștientizează că mai multă școală ar crește șansele tinerilor de a-și găsi un loc de muncă mai bun**, mai bine plătit. Totuși, **comparația cu cei care nu au nici măcar opt clase devine și ea un reper în unele familii**, părinții mulțumindu-se cu un loc de muncă în care copiii lor vor fi acceptați și cu opt ani de școală.

Sunt romi de aici care au rămas repetenți, nu au nici măcar cele opt clase, dar așa nu le iau să lucreze la Draexlmaier. Fără opt clase, nu te ia nimeni. Așa și băiatul mare și R. are cele opt clase. Mai am unul mai mic, nu știu dacă va termina cele opt clase sau nu, că e rău câteodată la școală și eu tot îi zic că nu-i voie. Dar așa sunt copiii. (...) Acum urmează să meargă în a VIII-a. Depinde, dacă îl vor lăsa să treacă clasa sau nu. Abia aștept să termine, că nu-l las să meargă mai departe. La școală zic că el este cel mai rău. (...) am fi vrut (să meargă mai departe), dar nu știm de ce ar fi capabili. I-am zis la R. că acum, că are cele opt clase, să meargă la Draexlmaier să lucreze. Sunt cei care au mers mai departe, este fiica fratelui meu, care a terminat cele opt clase aici și a mers mai departe la Carei. (Mamă, 9 km de Carei)

Ca să aibă o meserie care se plătește mai bine. Mi-ar fi plăcut să fie inginer, sau să meargă la o școală de polițiști sau ceva, ca să aibă o meserie ca lumea. La CFR s-a gândit el, acolo îs salarii bune, îi meserie faină. Apoi e alegerea lui. Știți cum e? Că în ziua de azi, părintele nu poată să decidă în locul lor. Eu, când am fost fată, dacă a zis maică-mea că așa-i, așa-i! Să fi zis că nu, îmi zburau dinții din gură. (Mamă, 8 km de Tășnad)

Trebuie să-i tritem la școală. Eu întotdeauna spun că măcar zece clase trebuie să aibă. Fără zece clase nici permisul nu și-l poate face, e băiat, trebuie. Trebuie să aibă o meserie, să aibă o diplomă! (Părinți, 14 km de Satu Mare)

4.4.4. Planurile de viitor ale tinerilor

Fie că vor termina sau nu școala, **tinerii intervievați se văd în viitor lucrând**. Cei cu prestație școlară modestă **se văd lucrând ca zilieri**, în timp ce majoritatea elevilor de nivel mediu visează la un **loc de muncă într-o fabrică**, în calitate de muncitor calificat sau necalificat. Aceștia din urmă au cunoștințe și rude care lucrează la anume fabrici din zonă, al căror nume e deja familiar tinerilor. Cei cu rezultate bune **tind către profesii ce țin de statutul de intelectual sau visează să aibă propria afacere**. Munca în străinătate, frecvent menționată, este o posibilitate secundă pentru cazul în care munca de la fabrică nu ar fi destul de profitabilă.

Cei care au rezultate bune la învățătură în timpul gimnaziului se descurcă la fel de bine și în timpul liceului. **Există o oarecare conștientizare asupra nevoii de a învăța, de a avea diploma de bacalaureat. Facultatea reprezintă însă un orizont îndepărtat și nu prezintă un interes deosebit. Tinerii nu au o imagine clară asupra viitorului lor peste cinci ani. Aceștia dețin informații vagi despre cerințele educaționale în vederea dobândirii unei meserii.**

Dăm bacul și, dacă totul va fi ok, mergem mai departe. Dacă-l luăm, putem merge mai departe ca ingineri (în domeniul alimentară). Să vedem dacă produsele sunt ok sau din astea. (...) mai trebuie să înveți. Nu știi, pentru că am avut ceva inspecție la chimie, au venit ceva doamne din Baia Mare, au zis că s-a făcut și în Baia Mare și nu mai trebuie să mergem la Cluj. Nu ne-au povestit tot, pentru că suntem doar în clasa a IX-a, o să vină ei mai încolo și o să ne explice.”

Pe de altă parte, principalul obiectiv este obținerea diplomei de bacalaureat: „Nu trebuie să facem facultate, dacă ne luăm bacul. (tânăr, 10 km de Satu Mare) Totuși, sunt și excepții.

În ceea ce privește informarea elevilor despre posibilitățile de continuare a educației școlare, e menționată participarea opțională la zilele porților deschise, pe parcursul clasei a VIII-a. Cu toate acestea, din afirmații reiese că **hotărârea a fost mai degrabă influențată de anturaj sau de exemplele din familie. O slabă cunoaștere a limbii române este o altă condiționare în ceea ce privește alegerea profilului.**

Da. Într-un an a trebuit să-și dea o corigență, pentru că nu-i mergea deloc limba română. L-au dus la școală și de-acolo l-au dus a Zamfirescu. Lui îi plăcea mai mult să repara, dar acel profil era numai în limba română și nu a avut curajul. S-a înscris mai bine la profil de textile. Acum îi duc la primul pod, lângă Caritas, acolo este o fabrică, ei repară mașinile de cusut. (...) Clasa este împărțită în două, jumătate cosmetică, jumătate textile. Ar fi fost și mecanică auto, dar numai în limba română. (Părinți, 14 km de Satu Mare)

Într-un alt caz, motivația unei tinere de a urma clasa a IX-a a fost oferită de cei din preajma ei care, în lipsa studiilor, au ajuns să lucreze zilieri în agricultură. Așa s-au conturat planurile de viitor, **din dorința de a evita munca grea, necalificată**. Tinerii conștientizează de cele mai

multe ori că un loc de muncă bun se poate obține doar dacă ai mai multe clase. Sunt destul de pragmatici atunci când își imaginează meseriile pe care le-ar putea însuși, astfel încât să aibă un trai mai bun – frizeri, chelneri, mecanici auto etc.

I-am văzut pe ceilalți, n-aș dori să lucrez în agricultură ca ei. Aș dori să lucrez într-un loc curat, într-o fabrică, ca tata. Vreau doar să am un loc de muncă normal. (Tânăra, 14 km de Satu Mare)

Aș dori să mă duc mai departe. De exemplu, dacă mai cresc și va fi nevoie de multe clase la locuri de muncă, pentru asta aș dori. Ca să am destule clase terminate. (...) Colegii au vrut să meargă prima oară la MIU, să se facă frizeri, după aia s-au răzgândit și au mers la liceu, la electrotehnică. (Tânăr, 20 km de Satu Mare)

Exemplul unui tânăr, al cărui tatăl e mecanic auto, arată că elevii văd în jurul lor situații în care adulții cu o meserie câștigă bine, chiar și fără a urma o facultate, ceea ce îi motivează. Vor meserii bănoase, unii își schimbă opțiunile pe parcurs.

Am fost cu colegii de clasă la târgul educațional de la Satu Mare, apoi am făcut o vizită la Ham Janos. Mi-a plăcut școala. Și mi-a mai plăcut profilul. Ni s-a spus că, după ce terminăm unsprezece clase, primim diploma de profesională, apoi putem continua cu clasa a XII-a și să ne dăm bacul. Eu așa aș vrea să fac. (Tânăr, 26 km de Satu Mare)

Dar sunt și **tineri total dezinteresați de școală sau de un viitor parcurs profesional.**

Ori asta e motivul, sau nu știu ce să spun, că de putut să învețe, să ajungă mai mare, că toți vor să ajungă mari, ar putea ... să fie cineva, să aibă bani. Am o nepoată care a vrut litere și, până la urmă, a ajuns la jurnalism, cu bursă pe ultima sută de metri. (...) Cei din clasa a XII-a, foarte puțini dintre ei vor să-și dea examenele de bac. Deci, termină clasa a XII-a și punct. „Deci nu mă interesează să-mi iau bacul. La ce? La ce mă ajută?” Deci, noi ne luptăm de multe ori cu morile de vânt. Dar probabil și sistemul educațional mai are multe de rezolvat, după părerea mea. Mulți dintre ei habar nu au ce vor face după ce termină clasa a XII-a. Le-am dat o mulțime de teste, „uite, ai fi bun în domeniul ăsta”, „nu-mi place, doamnă”, „încearcă asta”, „nu vreau, doamnă.” (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Nu e o situație general valabilă, întrucât am întâlnit și situația în care tânărul, deja cu experiența muncii grele de zidar, își dorește să aibă o meserie pe care să o practice în țară sau în străinătate. **Munca în străinătate e un plan de viitor pentru mulți dintre tineri**, pornind de la aceeași dorință de câștig, mărturisește un angajator. Și din interviurile cu tinerii reiese acest lucru – dacă ar avea ocazia în viitor, ar prefera să meargă în străinătate la muncă, chiar și numai pe durata verii.

Tinerii asta vor, să se angajeze, vor bani. După aia, depinde în ce anturaj sunt, vor să plece afară (în străinătate), nu doar tinerii dar și cei căsătoriți. Eu, din câte știu, am avut aici părinți cu copii de 20-21 de ani și i-au încurajat să meargă. (Reprezentant firmă)

Aici degeaba muncești, tot nu câștigi. (Tânăr, 20 km de Satu Mare)

Tânăr dintr-un sat la 10 km de Satu Mare, a plănuit să termine școala, iar după ce împlinește 18 ani, vrea să se angajeze la Zollner, acolo unde își face practica. Dacă nu îi va plăcea, merge în străinătate. Este un elev bun, care nu a lipsit decât atunci când a fost bolnav. Cu toate acestea, așteaptă cu nerăbdare momentul în care va putea practica o meserie: „Nu că nu mi-ar plăcea școala, dar abia aștept s-o termin și pe asta. Nu mai am răbdare, aș merge la lucru. Umblu deja de nouă ani la școală, începe să mă plictisească.” (S., 10 km de Satu Mare)

4.5. Motivele de abandon școlar

4.5.1. Lipsa interesului personal

Identificăm cazuri în care **tinerii sunt dezinteresați sau demotivați** și renunță la școală înainte de a finaliza opt clase, nevăzând avantajele unui astfel de efort, oricât de mic ar fi el. Abandonul școlar este asociat și cu lipsa unei ocupații, a unor preocupări, și nu implică în mod necesar întemeierea precoce a unei familii.

Stă numai acasă. Nu lucrează, n-o lasă taică său, stă acasă. S-a dus ea să se angajeze la ceva fabrică. (...) nu le place școala. Mai bine stau acasă și dorm decât să se trezească dimineața. Mai ales aici, chiar opt clase să nu faci? Adică, nu e nu știu ce să treci clasa, pentru că în ziua de azi nu trebuie să înveți nu știu cât. (Tânără, 10 km de Satu Mare)

Abandonul școlar este menționat de către profesori mai mult în rândul liceelor teoretice decât în cadrul celor profesionale. Putem aprecia că **interesul personal este stimulat de bursa profesională**, condiționată de numărul absențelor.

La liceu mai degrabă abandonează. Cei care se înscriu la profesională, foarte puțini dintre ei au abandonat. Deci, cei de la profesională și probabil tocmai datorită faptului că au o sursă de venit, deci la ei se pune problema, dacă au mai mult de douăzeci de absențe, nu mai primesc bursa în luna respectivă. Și probabil că așa se întâmplă ca să vină în continuare, să nu absenteze atâta. Iar programul este un pic mai relaxat, n-au atâta de studiat, pentru că materia este mai structurată acolo, au ore de practică, deși fac practică la diverse întreprinderi, deci le convine. (...) Nu sunt chiar atât de mulți care

abandonează. Dar doi-trei anual, pot zice că avem. (...) Sau elevi din aceia care vin un semestru, să zicem în clasa a IX-a, și pe urmă, n-o să mai vină tot semestrul, nu știm ce-i cu ei. Bineînțeles că încercăm noi să-i căutăm, să-i atragem înapoi în școală, să discutăm cu părinții, cu cei care răspund de ei. Pe unii dintre ei încă îi mai putem aduce, pe alții nu. (Cadru didactic, colegiu tehnic)

Sunt distinct menționate de către cadrele didactice motivele pentru care interesul personal e reorientat spre variate **preocupări precum cluburile, fumatul, băutura, jocurile de noroc, relațiile cu persoane mai în vârstă etc.** Nu e surprinzător și faptul că aceste preocupări devin molipsitoare printre tineri.

Fetele în schimb, am avut câteva cazuri, cum dau de libertate, au umblat cu prieteni mai în vârstă, s-au lăsat de școală, și bineînțeles, au luat-o pe alte căi. Unele s-au căsătorit, altele, mă rog. (...) jocuri de noroc, merg la cluburi... fumat, băutura. De mult s-a închis aici vis-a-vis de lângă noi, aveam un băruleț. În fiecare dimineață, acolo își beau cafeaua, își fumau țigara copiii (...) s-a închis în cele din urmă, și știu că nu le-a plăcut deloc copiilor. Dar, dacă mergem în oraș, îi găsim. În parc, efectiv, le face plăcere să chiulească. (Cadru didactic, colegiu tehnic)

Cei mai mulți termină clasa a XI-a pentru că noi tot insistăm pe ideea că diplomă după zece clase nu primesc, fiind profesională, doar după unsprezece. Este o clasă unde sunt cinci fete de la țară, rome, care au zis că ele nu doresc să continue școala la noi, eventual își vor căuta ceva seral. Dar nu mai vin, zece clase sunt de ajuns. Cinci fete din același sat. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

4.5.2. Întemeierea familiei

Sarcinile la vârste precoce reprezintă și ele un aspect care influențează parcursul școlar și profesional al tinerei fete. Din mărturisirile cadrelor didactice, aflăm că astfel de situații nu sunt caracteristice numai tinerelor de etnie romă. Tinere la cincisprezece ani au deja copii și grijile aferente, ceea ce le împiedică să se concentreze pe școală și pe o viitoare carieră. Sunt însă și cazuri în care tânără cu copil a continuat școala.

La romi parcă nu se pune atâta accent, adică, spun tinerele, este normal să am la cincisprezece ani copil, mai vin la școală când pot, cu burta mare, îmi dau tezele, mai răspund. Dar e ceva normal. Între timp, îmi mai cresc copilul, apoi rămâne cu mama, eu mai vin la seral să îmi termin școala. La fetele care nu sunt rome, acolo apare că totuși ar fi bine copilul, dar ce o să spună lumea... Am avut un avort, dar totuși încerc încă o dată. Am rămas șocată. Aveam stereotipia că doar la romi, pentru că acolo așa este obiceiul. Dar nu e așa. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Un caz aparte ni-l destăinuie o profesoară care ajunge să predea la clasa unei fete de șaisprezece ani, etnie maghiară, isteată, despre care află cu surprindere că a rămas însărcinată, dar la 1-2 luni a avut un avort spontan, a ajuns la spital, având complicații. A stat foarte mult în spital, sub tratamente, să reușească să rămână însărcinată din nou. Era de la sat și trăia cu bunica. Afecțiunea care îi lipsea a găsit-o la un băiat, pe care-l iubea foarte mult, și a rămas din nou însărcinată. A născut, acum locuiește cu băiatul, copilul e acasă, dar mama merge la școală.

Nu e un caz singular. În aceeași clasă fiind o altă fată, de etnie romă, care s-a căsătorit și a rămas însărcinată. O altă fată de clasa a X-a are deja copil de trei ani. Profesorii spun că sunt destul de multe cazuri. (...) Alt caz cu care nu știu ce ar trebui să facem: fată prostituată, se vede că e pierdută. Se vede că există o deficiență intelectuală, nu cred că are hârtie, trăiește cu tatăl alcoolic. E pierdută. Se vede pe ea cum trece pe coridor, că nu e în regulă ceva cu ea. E tăcută. Acum e clasa a X-a. A avut acum câteva săptămâni o tentativă de sinucidere, cum că pe ea nu o înțelege lumea. Am întrebat-o dacă vrea să discutăm, a zis că nu, este în regulă. Cum a discutat cu alți profesori, unul dintre profesori a prins-o într-o discuție în care spunea că, dacă este însărcinată, se va sinucide. Nu se știe de unde să fie sarcina, este posibil ca de la tată. (...) nu știu să spun, dacă este sat sau oraș, dar sunt mulți copii care (...) Printre cele care nasc sunt care zic că se căsătoresc și zic că nu mai ... Anul trecut am predat băiatului, a terminat clasa a XI-a, a fost un chin să țin ore cu el, se plimba pe mese când vroia, vorbea cu profesorii ca și cum ar fi slugile lui, a terminat școala, nu l-am lăsat repetent, că am zis că nu ne mai chinuim cu el un an. Fetița acum e a X-a, erau și atunci împreună, s-au căsătorit, nu știu la ce nivel, doar stare civilă, sau doar locuiesc împreună, dar de atunci fetița nu mai vine la școală, că acum are bărbat și are alte obligații. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Am întâlnit și cazuri în care tânăra își întemeiază o familie, abandonează liceul, are păreri de rău și intenționează, cu susținerea familiei, a foștilor profesori, să continue studiile și să aibă o carieră.

Iată o tânără dintr-un sat la 22 km de Tășnad, căreia îi plăcea școala. Avea doar note de 9 și 10, s-a înțeles bine cu profesorii și colegii. În cele din urmă, a ajuns în clasa a IX-a la Supur, deși ar fi vrut să meargă la Satu Mare. Atunci a cunoscut un băiat, s-au căsătorit și a abandonat școala. Acum are un copil, îi pare rău că a abandonat și speră să poată relua la un moment dat studiile. Poate chiar să ajungă profesoară de matematică, materia ei preferată. Foștii profesori o încurajează.

O tânără provine dintr-un sat la 37 km de Satu Mare, are regrete și spune că, dacă ar putea schimba ceva, „Nu m-aș fi măritat, n-aș fi avut copil. M-aș fi dus mai departe”. Pe de altă parte, găsește scuza financiară – „Oricât de mult aș fi vrut, n-aș fi avut posibilitatea să mă duc. Primeam numai 80 de lei, ceea ce este alocația pentru copii, dar nu am mai primit supliment.

Deci, ar fi trebuit să cumpărăm cărți, haine, să ducem un sandwich la școală, dar nici aia nu s-a putut, că n-a fost de ajuns.”

După clasa a VIII-a, tânăra dintr-un sat aflat la 26 km de Satu Mare ar fi vrut să urmeze o școală profesională la oraș și să devină cofetar, dar mama nu a lăsat-o. Ulterior, a fugit cu un băiat, iar acum, au o fetiță de care va trebui să aibă grijă. Pe ea o va lăsa să meargă mai departe la școală când îi va veni rândul. Acum are sterilet și nu ar mai vrea să aibă copii. E prea greu și, uitându-se în urmă, se gândește că, dacă ar fi mers la școală, poate viața ei ar fi fost altfel. *Eu aș fi vrut să fiu cofetar. Mulți ziceau că vor să meargă acolo. Și profesorii au încercat să ne convingă. Iar eu m-aș fi dus, dar nu m-au lăsat. (...) Acum am fata, tatăl ei merge în Germania. Nu are cine să mă ajute.*

4.5.3. Frica de anturaj/oraș

Trenul, gara, câinii vagabonzi, băieții de la oraș sunt pericolele de temut. Familiile care s-au „pocăit” percep anturajul din cadrul școlilor profesionale a fi unul foarte periculos, alegând să nu își lase ficele să continue școala.

Într-un sat, la 14 km de Satu Mare, pare că nu există o reticență în privința continuării studiilor de către băieți, însă, în ceea ce privește fetele, lucrurile se complică. Fie ele „nu vor să meargă”, fie „pot fi violate, pot fi răpite sau pot avea probleme la școală”. Zvonurile au un rol important în dezvoltarea acestor temeri – întâmplările înfricoșătoare au loc „nu la noi în familie”. Băieții merg, de obicei, la Liceul Forestier, care e perceput ca fiind mai slab, respectiv mai accesibil pentru elevii cu rezultate mai slabe.

Fetele nu vor să meargă mai departe, dar băieții da, ei vor, că sunt bărbați, dar la noi de obicei nu prea lasă fetele să meargă. Ne bucurăm dacă au cele opt clase. (...) Noi nu le lăsăm pe fete, că nu vrem să ne îngrijorăm, ce se întâmplă acolo, ce se întâmplă dacă întârzie trenul, ce s-ar putea întâmpla cu ele. (Mamă, 14 km de Satu Mare)

Percepția generală recunoaște binefacerile educației, dar, pornind de la exemple izolate sau extreme, **pentru unii, a merge la școală la Satu Mare poate implica tentații periculoase.**

Unii spun că e bine să mergi la școală, dar a fost un băiat aici la noi, și el la Nr. 7 a fost, a început să facă multe prostii cu droguri, au zis să nu merg nici eu, că cine știe ce o să facă, mai merg cu niște fete, nu învață nici ele. Unii îmi zic că e bine, să fiu cuminte... Da, sunt multe fete de aici din sat care au rămas însărcinate, iar băieții nu le-au mai vrut. (Tânăra, 10 km de Satu Mare)

Nici la școlile din Carei tinerii „nu ar fi în siguranță”, zvonurile care circulă printre părinții romi fiind înfricoșătoare.

De exemplu aici, la vecini, unde locuiesc împreună de câțiva ani și deja fac nuntă, dar lucrurile astea nu se întâmplă atât de des, de obicei rămân cu un copil, singuri, și își distrug viața. Eu cunosc foarte multe cazuri de genul. Dacă ar fi mers la Carei, șansele ca asta să se întâmple, ar fi fost prea multe. Fata e încă tânără, mai poate să facă ceva curs. (...) Am auzit de la oamenii din sat că au dus copii de paisprezece-cincisprezece ani să facă avort. Eu n-aș vrea ca asta să se întâmple cu fata. Mă cunoaște lumea, îmi povestesc ce se întâmplă cu fetele, noi, rromi, nu suntem așa, avem grijă de ea așa cum putem, să nu se întâmple așa ceva. De când am devenit pocăiți. (Bunic, 9 km de Carei)

Din mărturisiri, pare a fi o întâmplare de acum unsprezece ani, bine întipărită în memorie, la fel ca alte povești auzite, afectând deciziile privind propria nepoată, cu rezultate bune la învățătură. Pe de altă parte, **în cazul unora, destinul pare să dețină controlul suprem:**

Îi sunt recunoscătoare că poate să scrie și să citească. Când a mers la clasa întâi, aveam o singură rugămintă, să poată învăța să scrie și să citească, a reușit, slavă Domnului, deci de aia n-am lăsat-o să-și continue studiile. (...) Dacă ar fi să se întâmple ceva rău, oricum se întâmplă. Sunt convins că sunt părinți mult mai buni decât noi, care pot da multe posibilități la copii și totuși se pot întâmpla lucruri de necrezut. (Bunic, 9 km de Carei)

Din partea cadrelor didactice aflăm despre **cazuri care menționează prostituția, drogurile sau cartelurile**. Acestea sunt cazuri izolate, care pot exercita, însă, influențe nefaste asupra tinerilor vulnerabili.

Au avut cazuri la poliție deja nu știu câte. Știe că, dacă merg la poliție, oricum nu-mi face nimic pentru că sunt minor sau pentru că mă cunoaște, am prieteni care au făcut deja chestia asta și nu au pățit nimic, deci nici eu nu voi păți nimic. Vin cu niște informații care pentru mine sunt șocante, cu toate că trăiesc în orașul acesta de când mă știu. (...) Și deja aparțin la sectele alea sau nici nu știu cum să le numesc, cartelele. Deja au și informația, începând cu unde trebuie să cumpăr droguri, cu cât, unde trebuie să le vând, cu cât, unde trebuie să mă duc să-mi dea banii, absolut totul. Acolo degeaba vin eu cu etica, cum ar trebui pentru o lume mai bună. De ce să vrem noi lumea aia, ne e bine așa. Am fete de etnie romă care una-i mai deșteptă și știe cum trebuie să învârtă, ea caută clienții, cealaltă-i mai prostuță, o trimite pe ea și se împart pe bani și clasa a X-a. ... cea de-a X-a este peștele pentru cea de-a XI-a, care nu-i așa de deșteaptă. Și fetița zice foarte clar, știe când, la ce oră, unde sunt căutate, unde pot să meargă. Astea sunt niște cazuri extreme. Masa sunt copii prostuți, pierduți, mai la locul lor. (Cadru didactic, colegiu tehnic)

În lipsa tatălui, și cu o mamă care muncește sezonier în agricultură pentru a-și întreține cei trei copii, bunicii fetei au un cuvânt greu de spus în decizia privind viitorul fetei. Aceștia

ar fi putut să o susțină financiar să urmeze școala la Carei, însă teama că ar putea păți ceva rău plecând de lângă ei a fost mai puternică. Anul trecut, când a terminat clasa a VIII-a, au decis să nu o lase să meargă mai departe. Ea ar fi vrut să meargă, dar, după ce bunicii au auzit zvonurile, nu au mai lăsat-o.

Așadar, familia și teama acesteia de anturajul de la oraș joacă un rol important în decizia de a continua următoarele nivele de educație. Există cazuri în care familia susține copiii moral și material, dar și cazuri în care sunt identificate **potențiale obstacole sau pericole** care îi determină pe părinți să nu își încurajeze copiii să urmeze o școală în altă localitate. Exemplul în care colegii își îndeamnă colega să meargă mai departe, în timp ce părintele paternal nu o face din pricina unor potențiale pericole, este elocvent. Opinia maternă nu mai are relevanță, în condițiile în care cea paternă e ferm nefavorabilă prelungirii studiilor în altă localitate.

Este o fată care a terminat clasa a VIII-a acum doi ani. Putea să meargă și ea, pentru că tatăl ei a zis „dacă vrei, du-te în oraș la școală, undeva”, dar ea a zis că nu vrea. Am mai vorbit și noi cu ea, să meargă că o să-i fie mai bine, până la urmă a decis să meargă, dar nu a lăsat-o tatăl ei, că cine știe ce ar face acolo și din alea. Sunt multe cazuri. (Tânăra, 10 km de Satu Mare)

Apoi am povestit, și de la ea din clasă toți băieții și fetele au dat examenul și au mers. Ea a zis că-i va fi mai bine acasă decât să se trezească la șase și din alea. Noi i-am zis „cum o să-ți fie mai ok? Ce o să faci cu opt clase? Unde o să mergi?” eu am fost în clasa a VI-a atunci și i-am zis că și noi o să mergem, vedem și, dacă nu ne place, n-o să mai mergem. A zis că încearcă și ea, după aia i-a zis taică-sau că n-o mai lasă, că se întâmplă multe în oraș, cu droguri, țigări. Acum îi pare deja rău că nu s-a dus, dar nu mai are ce face. (Tânăra, 10 km de Satu Mare)

Ar fi fost o posibilitate să meargă la Carei, dar am auzit niște lucruri rele. Acolo se fumează, iau droguri, iar noi am zis ca, bunul Dumnezeu dacă așa vrea, o să aibă șansa să meargă la muncă la vreo fabrică. N-aș fi vrut să intre în belele, să facă prostii, că așa ceva la noi nu se poate, ar fi o rușine la romi. Eu stau mai degrabă cu ei, bunicul ei ar fi vrut să meargă mai departe, mama nu s-a băgat, deci eu am zis mai degrabă să nu meargă, îi ajung opt clase. Mai bine să poată să meargă la biserică duminică, eu aș prefera ca sufletul ei să rămână intact, iar Dumnezeu o va ajuta mai încolo. (Bunic, 9 km de Carei)

Eu sunt și pocăită și nu vreau să fac ceva ce nu place la Domnu. Cred că, dacă merg acolo, învăț numai prostii. Aici la școală erau colegi care vorbeau numai prostii. (...) Țigări, mai și beau alcool. De aia nu mi-ar plăcea să merg. (...) Nu vreau să mă duc, că îmi place să fiu pocăită și să merg la biserică. Nici nu-mi place să merg printre așa copii și aici, cât am fost la școală, numai înjurături auzeam, în fiecare pauză, se și certau cu profesorii, se băteau, mereu au făcut numai prostii. (Tânăra, 9 km de Tășnad)

Abandonul școlar nu este perceput ca fiind grav din punctul de vedere al carierei, existând o serie de **variante de muncă necalificată**, în lipsa motivației de a continua școala și de a dobândi o anumite meserie. Astfel, ea poate merge la cules cireșe în Ungaria, la vânzare în Oradea, la Draexlmaier, în Satu Mare, la Zollner sau la Continental, în Carei. O elevă recunoaște că e bine să mergi la școală, dar crede că nu ar fi mare diferență în final între cei care termină liceul și cei care nu. În plus, ea invocă religia, care nu s-ar împăca cu ceea ce se întâmplă la școală.

Chiar mamă de băieți fiind, gândul că ar avea o fată care să urmeze liceul la oraș aduce și mai multă convingere că aceasta nu ar fi o alegere bună.

Atunci mi-ar fi fost teamă și mai mult, și chiar n-aș fi lăsat-o deloc, pentru că băieții din Carei sunt... deci n-aș fi lăsat-o. (Mamă, 9 km de Carei)

În familiile tradiționale, băieții par să aibă mai multe șanse să urmeze școala în alt oraș, ei fiind mai puțin probabil amenințați de pericolele care planează asupra fetelor. Principala calitate a unui copil „bun” e aceea de a asculta de părinți, chiar dacă aceștia au limite recunoscute.

Da, în primul rând să asculte de părinți, că aceștia le vor binele. Toți părinții vor bine la copiii lor. Auzeam și eu de la copii, copiii mei care au deja familii, că eu sunt bătrân, că nu mai înțeleg, dar și eu le-am zis că nu trebuie să mă asculte, dar totuși nu e bine ce fac, dacă este cazul. Nu știm niciodată ce aduce viitorul. (Bunic, 9 km de Carei)

Teama de a nu intra în situații periculoase determină o mamă să se împotrivescă plecării fiului ei la școală la Carei. Totuși, mărturisește că, dacă acesta ar fi insistat, s-ar fi lăsat înduplecată, mai ales că fiul său are potențial.

Eu aș fi vrut să meargă, dar în același timp nu prea, pentru că sunt foarte mulți la școala la Carei, cine știe ce ar fi făcut acolo, îmi era teamă să nu se bată. Tatăl lui a insistat să meargă, dar eu nu l-am lăsat. Pentru că n-aș vrea să aibă probleme, să intre în belele. Și aici la școală au fost cazuri când s-au bătut. Ar fi fost bine dacă ar fi mers, dar îmi era teamă că se bat și că fură unii de la alții. Eu n-aș vrea să-l acuze pe R., deci eu nu l-am lăsat. Degeaba a zis tatăl lui să-l las, eu nu l-am lăsat, măcar are opt clase. Dacă n-ar avea nici măcar una, atunci cum ar fi? l-am zis că îi ajung. Ar fi fost bine să aibă douăsprezece clase, dar îmi era teamă.

Părinților le e frică să-și lase copiii la școală, aflând pe căi mai mult sau mai puțin directe despre cazuri de violență. **Varianta unui loc de muncă la nivelul localității de baștină e preferat.** Astfel, tinerii rebeli și ușor influențabili pot fi ținuți sub supraveghere, departe de anturajul de la oraș.

N-aș vrea să învețe la oraș, că este foarte naiv. Anturajul l-ar strica și mai mult. Nu este un copil atât de rău, numai că se joacă și nu învață. Este ascultător cât de cât. Ar dori să rămână aici, să meargă la... mai ales că s-a pornit și Schita. Și ei dau haine, ca și la Autonet. Și ei dau bani, cei 200 de lei. Nu pentru cei 200 de lei, dar na! E o profesională și e bine că e aici că sunt mulți copii și de ce să facă naveta la Satu Mare? (Bunică, 20 km de Satu Mare)

Arată la televizor cazuri de viol. Romilor le este frică. (Mamă, 14 km de Satu Mare)

Aici sunt multe cazuri în care s-au căsătorit la o vârstă fragedă, au copil de un an la 15 ani ... Da, chiar asta e, le este frică de lucruri rele, dar aici tot le fac. (Tânără, 14 km de Satu Mare)

Anul trecut am vrut s-o înscriu la MIU, dar mi-a fost frică de câini, să n-o mănânce pe drum, deci n-a mers. (Mamă, 37 km de Satu Mare)

De asta le e frică, de șantajare, de bătaie ... Până când nu vine acasă, nu pot să stau liniștită nicio clipă. Mai ales iarna. Asta e problema cu țara asta, violează, fură, răpesc copii. (Mamă, 14 km de Satu Mare)

Temerile părinților/tutorilor cu privire la pericolele orașului pentru fete sunt întărite de unii tineri. Păstrarea anturajului din satul în care au crescut poate, după părerea lor, să îi protejeze.

Cu siguranță că este periculos ... e mai periculos pentru o fată decât pentru un băiat. Au dreptate părinții în privința asta. Niciodată nu se știe ce se poate întâmpla cu o fată singură. Un băiat se știe apăra. Sunt foarte rari băieții care umblă singuri, de obicei în gașcă umblă. De exemplu, eu merg împreună cu cei trei prieteni de-ai mei, mergem și venim cu același autobuz, suntem împreună. Fetele... după ce încep clasa a IX-a la oraș se schimbă, în sens rău. După școală, nici nu merg către casă, sunt mai rele decât băieții. Mai bine merg prin baruri și umblă după băieți. (Tânăr, 10 km de Satu Mare)

Rar întâlnim și situații în care părinții, deși inițial sunt temători, se obișnuiesc cu naveta copiilor.

Și nouă ne-a fost teamă, dar au învățat să aibă grijă de ei. Fata era mai retrasă, dar pe băiat l-am învățat să nu provoace, dar dacă se leagă de tine să nu te lași. El era tare prietenos de la început, l-au plăcut mult la Satu Mare. Sigur că îi e teamă unui părinte, dar le-am luat telefon mobil la amândoi. Mi-au telefonat când au urcat pe autobuz, au telefonat când au coborât, toate astea vreo două luni. Apoi ne-am obișnuit. Din sat nu umblau singuri, merg mulți de aici. Și cel mare la fel, telefona când urca și cobora. Sau dacă intervenea ceva, telefona că vine cu autobusul următor. (Părinți, 14 km de Satu Mare)

4.5.4. Lipsa colegilor/anturajului

În cazul fetelor din mediul rural, un criteriu important este **prezența colegilor/prietenilor/rudelor, pentru a nu face naveta singure** (atât drumul parcurs până la școală, cât și anturajul de acolo sunt percepute ca fiind periculoase). Deși sunt cazuri în care tinerele conștientizează că e de ajutor să aibă cât mai multe clase, criteriul mai puțin rațional al întâlnirii cu alți colegi necunoscuți este de luat în seamă. Explicația poate face trimitere la lipsa experiențelor de interacțiune cu alte persoane din afara comunității.

Partea cea mai grea a fost că n-am avut cunoștințe cu mine și de aia am vrut să mă duc la Forestier, că acolo au mers și colegii și mi-a fost frică și să fac naveta, că am auzit că au încuiat copiii pe tren, la wc, dar mai ales faptul că n-am cunoscut pe nimeni. În final, mi-am făcut prieteni... cunosc pe cineva, o fată. (Tânăra, 14 km de Satu Mare)

Pentru că m-aș duce cu cei pe care nu îi cunosc și ar trebui să ne împrietenim. Nu știu cu cine aș ajunge într-o clasă. (Tânăra, 20 km de Satu Mare)

Am identificat însă și cazuri în care, deși menționată ca o mare greutate de adaptare, lipsa colegilor nu a condus la abandon școlar.

Faptul că nu cunoșteam pe nimeni a fost cea mai mare greutate. Nu puteam să stau de vorbă cu nimeni, nici nu aveam curajul să intru în vorbă cu cineva. (Tânăra, 10 km de Satu Mare)

4.4.5. Situația financiară precară

Unii dintre adulții întâlniți percep problemele materiale drept principala vină pentru a nu merge la școală mai departe, însă, analizând în profunzime, **atât profesorii, cât și familiile intervievate, au infirmat ipoteza conform căreia situația financiară ar fi un factor decisiv pentru continuarea studiilor**. Dacă situația materială este precară, dar elevul este silitor și perseverent, cei din mediul său (profesori, părinți, alte persoane) găsesc mijloacele prin care să sprijine continuarea studiilor elevului respectiv. În plus, de cele mai multe ori, părinții declară că ar face sacrificii dacă e nevoie, doar să continue școala.

Lucrez, oricum i-aș fi dat bani ca să poată merge la școală, dar sigur că a fost un ajutor bun, măcar pentru mâncare. E greu, dar ceea ce trebuie pentru școală întotdeauna am făcut, niciodată nu s-a întâmplat să nu poată merge pentru că nu are una-alta. (Mamă, 20 km de Satu Mare)

Pentru tânărul ce locuiește într-un sat la 20 de km de Satu Mare abonamentul îl plătea Caritas-ul, părinții îi dădeau pentru mâncare, nu erau probleme cu banii. Din punctul acesta de vedere, puteau să meargă lucrurile înainte... iar bunica spune că *mai bine nu luam pâine în casă, dar le luam haine, ca să nu i se spună că-s țigani*. (Bunică, 26 km de Satu Mare) Însă problemele care au condus la abandon sunt de altă natură. Băiatul ripostează agresiv la orice provocare. A rămas corigent, apoi repetent, cu nota scăzută la purtare.

Există și cazuri deosebite. Una dintre persoanele intervievate povestește și despre două fete din vecini, care ar fi vrut să învețe mai departe, dar familia lor nu și-a putut permite să le susțină financiar. O altă tânără dintr-un sat la 37 km de Satu Mare, mărturisește că ar fi vrut să meargă mai departe la școală, „dar nu a avut posibilitatea”, neavând certitudinea că familia ar fi putut acoperi cheltuielile de transport.

Vecinul meu are două fice, ambele au terminat clasa a VIII-a și n-au avut capacitatea de a merge mai departe, au trăit în condițiile în care n-aveau posibilitatea. Trebuiau să plătească abonament, să cumpere haine, rechizite și dintr-un salariu e greu. Așa că nu și-au mai continuat.

Am vecini care au cele opt clase, dar n-au posibilitatea de a merge mai departe, părinții lor sunt analfabeți, care cum este, sunt săraci, unii lucrează, alții nu, unii trăiesc din ajutoare sociale. Câțiva au trei-patru copiii și, din moment ce nu știu să scrie, să citească, le este greu să lucreze. Au mers să-și caute locuri de muncă, dar nimeni nu le-a luat cu două sau patru clase. (Tată, 10 km de Satu Mare)

A avea trei copii din familie la școală în Satu Mare e o dificultate recunoscută, însă, cel puțin declarativ, unii părinți sunt dispuși să își susțină copiii. Importante sunt și bursa și decontarea parțială a abonamentului.

Ce aș putea să fac? Aș lua împrumut de la bancă, dar tot i-aș lăsa, i-aș susține. Așa s-a întâmplat și cu ăsta mare, până când nu și-a primit bursa, eu i-am plătit abonamentul, i-am dat bani de mâncare, haine, pantofi. (...) Nu primesc numai bursă și dau înapoi jumătate din prețul abonamentului. Da. S-a mai întâmplat că n-au primit bursă timp de două-trei luni, dar la final, le-au primit pe toate dintr-o dată. Și-au cumpărat pantofi și multe altele.

Da, destul de greu, am lucrat ca zilier, am lucrat unde am putut, când am văzut că-i expiră abonamentul, am cerut împrumut de la alții. E greu, dar trebuie să-i trimit la școală, că fără școală nu valorează aproape nimic. I-am dus să vadă cum e să fii zilier și nu le-a plăcut. Să vadă diferența dintre școală și muncă.

Diriginta a zis s-o las pe fată, că va intra la liceu, dar și directorul a stat de partea noastră ori de câte ori erau probleme cu copiii. Și cu absențele ne-a ajutat, m-am dus să-i zic că au fost la muncă și a zis că nu e nicio problemă, se poate rezolva. Că dacă

aveau absențe, nu mai primeau supliment, de aceea. E ceva ce primeam în fiecare lună, dar în schimb, cu munca nu mai e așa.

Ajutoare materiale. Asta ne este problema. Aș zice la fată că, slavă Domnului, am primit ajutor, le țin aici în mână, i-aș cumpăra rochițe, că nouă copii nu prea au din ce să aleagă, numai din ce ne permitem, atât. Atunci, în timpul vacanței i-aș arăta pe unde să meargă, m-aș duce cu ea o dată să vadă drumul, dar așa, fără ajutor, nu pot să zic nimic, mă bucur dacă pot să le dau de mâncare. (Mama, 14 km de Satu Mare)

Majoritatea au situație financiară precară. Sunt mulți cărora cele patru milioane pe care le primesc sunt singurii bani din casă. Sunt însă și elevi care-și permit, care umblă cu haine... Dar asta nu cred că-i împiedică, li se decontează mai mult de 50% din abonament, am copii care vin cu bicicleta pe vreme bună... Nu cred că ar fi un obstacol. Abonamentele până la maxim 150 de lei ar fi... primesc înapoi undeva la 100 de lei. Mai mult de jumătate, nu știu exact cum se calculează, e pe kilometri. Nu li se solicită să aibă câte un caiet pe materie și sunt puține materii pentru că au două-trei zile pe săptămână când merg la practică. Acolo, salopeta și pantofii... sunt unele firme mai mari, care le dau ca să fie îmbrăcați exact ca muncitorii. Au posibilitatea să stea la cămin la noi. Căminul e undeva la maxim 200 de lei pe lună. Deci, undeva cu abonamentul ar fi echivalent, include și masă. Avem relativ puțini elevi care trăiesc cu opțiunea asta. E mai comod de acasă. Nici nu sunt condiții extraordinar de... dar sunt atât de bune, ca și cât am stat eu la Cluj în cămin. Nu neapărat îi interesează, e mai ușor așa. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Distanțele nu sunt mari, cei mai mulți vin din sate apropiate orașului, cu puține excepții.

De exemplu, naveta de la 10 km de Satu Mare nu e percepută ca fiind una dificilă, iar nivelul de dificultate este considerat unul mediu. În privința transportului, se găsesc soluții convenabile.

Până acolo 9 lei. Ne ducem trei fete și plăteam așa, câte trei lei. Busul ne lasă la Finanțe, mai mult de 15-20 de minute nu ne trebuie până la școală, dar dacă mergem lejer, atunci vreo 25, mai ales iarna.

Acum e mai ușor, au microbuz din 15 în 15 minute, dimineața, la amiaza, atunci făceam naveta cu trenul. Era un autobuz la 7, veneai acasă la când trebuia să mergi înapoi. Acum au din 15 în 15 minute. (Tânăra, 10 km de Satu Mare)

Avem și exemplul unei fete care a finalizat clasa a VIII-a și nu a mai dorit să meargă la școală în continuare. Deși având o situație școlară medie, școala nu prezenta suficientă atracție nici până în momentul în care ar fi putut alege să meargă la liceu. Acum nu are o ocupație anume, având grijă de frații mai mici și de gospodărie. Situația dificilă a familiei rămase de șase ani fără tatăl copiilor a contribuit destul de probabil la alegerea fetei. În plus, în cele din urmă nu a primit nici încurajare în acest sens, fiind invocate potențiale pericole care ar fi planat asupra fetei dacă ar fi plecat la școală în altă localitate. Sprijinul bunicilor pentru creșterea fraților mai mici ar fi putut fi o soluție, dar decizia a fost neschimbată, în ciuda dorinței fetei, care știe ce meserie și-ar fi dorit să urmeze, chiar și la ce școală ar fi putut urma calificarea respectivă. Dar își îngrijește frații, pentru că mama lucrează. Unul are șapte, celălalt nouă ani. *M-aș fi dus la școală, și mama mi-a zis la început să mă duc, dar spre sfârșit nu m-a mai lăsat... că nu e bine la școală. Îi este teama să nu pățesc ceva. Aș fi vrut să fiu croitoreasă, spune tânăra, la capătul unui sat aflat la 9 km de Carei. De la școală, m-aș fi dus la o fabrică, dar așa, trebuie să aștept până când împlinesc 18 ani.* Conștientizează faptul că viața ei ar fi putut fi mai bună, dacă ar fi avut curând o meserie; munca nu o sperie (are experiența muncii la negru în agricultură, alături de mama ei), dar singura ei șansă pare să fie firma din zonă, care angajează persoane cu opt clase. Împlinește 18 ani și s-ar duce la Draexlmaier. Acolo merg mulți tineri și opt clase ajung.

Cazul fetei nu pare să fie singular, aceasta pomenind faptul că o singură colegă a urmat în continuare liceul: *una singură a mers la Maniu, restul au rămas cu toții acasă. Mă gândesc că nu au vrut ei, dar au fost câțiva care nici nu au fost lăsați....Unii au mers la muncă, alții stau acasă.*

Informațiile cu privire la burse sau alt tip de ajutoare sunt destul de vagi, subiecții arătând că ar avea nevoie de îndrumare în acest sens. Unii dintre ei primesc și burse sociale, pentru alții se găsesc persoane binevoitoare care le plătesc fie internatul, fie rechizitele. La 27 km de Satu Mare, întâlnim un caz în care eleva lucrează pe timpul verii pentru a acoperi cheltuieli cu rechizite și îmbrăcăminte.

Mi-a zis fostul meu diriginte, că îi pasă de mine și acum, și mă întreabă de fiecare dată cum e la școală, că ar trebui să primesc ceva bursă, pentru că sunt romă. Eu și cu un băiat suntem singurii din toată școala, dar el primește ceva bursă pentru că învață bine. Mi-a zis dirigintele că ar trebui să primesc ceva bani pentru rromi. I-am zis că nu primesc nimic în afară de bursă profesională și de decontarea de abonament, după aia mi-a zis să întreb de la secretariat sau de la dirigintă. Am întrebat-o pe dirigintă și mi-a zis că ce îmi închipui eu, că statul îmi va da atâția bani? Chestii de genul. Și din cei 120 de lei, mai trebuie să-mi cumpăr și abonament, să plătesc ceva bani de clasă, să strângem bani pentru ceva excursii, să strângem bani pentru încă nu știu ce, dar nu se gândesc că eu am nevoie de bani și pentru o pereche de pantaloni sau pantofi. (Tânăra, 14 km de Satu Mare)

Ne mărturisește o mamă: *dacă aș primi (ajutoare), atunci fiica ar termina cele douăsprezece clase. Mi se rupe inima pentru ea, pentru că știu ce înseamnă să fi zilier și ce înseamnă să fi la școală. De ce n-ar lucra ea, într-un birou, la un loc de muncă curat, nu aici pe câmp, în mizerie. Îmi pare foarte rău pentru ea, știu că îi va veni mintea, că va putea face diferența dintre rău și bine. Tot îi explic dacă în caz că cineva ar prinde-o cu forța, sunt mulți polițiști la Satu Mare, îi prind. Eu i-am zis că, dacă pot, mă duc și vin cu ea, dacă nu, are doi frați mai mari, care se duc ca să vină cu ei acasă. Dar nu pot să fac asta, din păcate. I-am zis: dacă vrei atunci du-te, dacă nu, atunci ce să fac. Dacă aș sta mai bine din punct de vedere material, atunci i-aș zice să stea o clipă, că a terminat cele opt clase, începe școala acum, pe 15 septembrie, i-aș arăta unde să meargă, unde e școala, să mai meargă câțiva ani, măcar să aibă zece-unsprezece clase și atât. M-aș liniști și eu, că aș ști că, oriunde s-ar duce, ar putea lucra, dar așa, vor ajunge unde sunt eu. Ca zilier. Nu primim ajutoare deloc, dacă le iau de la școală și le trimit la muncă, atunci nu primesc supliment. Ce să fac, nici așa nu-i bine. Eu zic să fie ce vrea bunul Dumnezeu, că eu jur că nu mai pot. Dar nu pot să le las să mă vadă așa, că, dacă mie nu mi-e bine, atunci nici lor n-o să le fie. Băieții sunt băieți, că ei nu prea stau lângă mame, dar fetele stau tot timpul lângă mine, mă întreabă ce să facă, ce gătim. Le explic tot timpul, dar și ei văd că nu avem din ce, și știu că nu avem. (...) Anul ăsta termină fata, iar după aia băiatul, iar după aia celălalt băiat, deci sunt încolțită, dar am încredere în Dumnezeu, nu în oameni.*

4.5.6. Mediul din care provin tinerii

Faptul că părinții nu prea au ieșit din comunitate îi determină să considere satul în care trăiesc un spațiu sigur pentru copiii lor, asupra căruia tinerii transferă aprecierea, astfel că nici ei nu își doresc să îl părăsească.

Nu, eu i-am zis, dacă vrea să învețe, să meargă, eu o voi susține din ce pot, dar nu vrea să meargă. Băiatul a terminat clasa a IX-a, dar nu merge mai departe. Băiatul cel mic va merge în clasa a IX-a anul viitor, la Satu Mare, i-am spus că poate să se ducă, poate să facă zece clase liniștit, dar pe fete nu le lasă părinții și nici nu vor să meargă. Nu sunt obișnuiți, că aici au crescut, aici au mers la școală. (Mamă, 14 km de Satu Mare)

Anturajul a jucat un rol important și în decizia unui tânăr dintr-un sat aflat la 9 km față de Carei. Faptul că niciun coleg nu a mers mai departe la școală l-a determinat și pe el să facă în cele din urmă aceeași alegere. Părinții l-ar fi susținut financiar, chiar l-au îndemnat să meargă, dar nu a fost suficient. Nici măcar mirajul orașului, pe care îl cunoaște destul de bine, nu a fost convingător. Deși pasionat de fotbal, nu pare să dorească să facă din acesta o meserie, nu își dorește nici alta. Nu i-a plăcut școala și ar fi mulțumit cu munca la o firmă care l-ar angaja cu opt clase. Singura lui dorință e să își cumpere o casă, cu credit, în centrul satului, după modelul fratelui său.

Am vrut să mă duc în primul semestru, dar după aia nu. Nu s-ar fi dus nimeni dintre băieți, ci numai eu... i-am întrebat dacă vin și au zis că nu. N-au vrut, nu le-a plăcut la școală. (Tânăr, 9 km de Carei)

lată un caz în care situația financiară bună nu împiedică abandonul școlar. Acum patru ani, un tânăr era în clasa a IX-a. Băiat isteț, nu prea învăța, a început să absenteze. Din ceea ce prindea în clasă, reușea să scoată ușor 5, 6, uneori chiar 7. Diriginta a încercat să mențină legătura cu părinții care munceau în străinătate. Locuind în aceeași curte cu bunica ce îi asigura hrana, băiatul avea totul și făcea tot ceea ce își dorea, fără niciun control din partea adulților. La finalul clasei a 9-a, pentru că era în pericol să nu poată termina liceul, diriginta l-a direcționat către profesională, l-a urmărit dacă frecventează cursurile, dacă se descurcă. Însă din anul următor, din nou nu a mai frecventat, lipsea foarte mult, iar, înainte de absolvire cu două luni, avea un număr atât de mare de absențe, încât a fost exmatriculat.

Despre școlile din Satu Mare se află prin cunoștințe, colegi, frați mai mari, iar decizia alegerii școlii pare influențată de anturaj.

Prin colege, că ele au avut cunoștințe de aici, am mai vorbit cu fetele și mi-au zis că e ok la școală... din clasa mea au fost șapte fete cu care am mers, dar am picat cu o singură colegă în clasă. Dar mai vorbim, împreună mergem. (Tânără, 10 km de Satu Mare)

În lipsa cunoștințelor și capacității de a ghida și susține copiii în drumul lor prin viață, e invocată de către părinți puterea divină:

Eu vreau ca toți trei să asculte de Dumnezeu, să fie ce vrea El. Mă rog în fiecare zi ca El să îi ghideze, să îi învețe, că eu nu pot. (...). Că n-am ști ce s-ar întâmpla acolo, mai ales că n-are nici tată, ar fi fost și mai rău. Sperăm ca Dumnezeu să-i dea alte șanse, să meargă să lucreze. (Bunic, 9 km de Carei)

4.4.7. Prestația școlară slabă

Sunt unii părinți care nu se împotrivesc, însă **elevii sunt atât de slabi la învățătură, încât nu reușesc să treacă examenele.** În alte cazuri, nici părinții lor nu știu multe, nu îi ajută, dar nici nu le pasă de ei. Ni s-a relatat cazul unui elev care era cel mai bun din clasă, dar părinții lui erau analfabeți. A urmat școala la secție maghiară până în clasa a 8-a, dar apoi a intrat la secție română. Acolo nu a mai putut face față cerințelor din cauza limbii. **Frecventarea unei secții în limba maghiară dezavantajează elevii care susțin examenele în limba română.** Cele două eleve, prezentate ca exemple de reușită, au urmat secțiile cu predare în limba română încă de la grădiniță. Se sugerează că ceilalți elevi ar fi impulsionați să urmeze secții cu predare în limba maghiară datorită sprijinului material (aproximativ 20.000 de forinți, echivalentul

a aproximativ 300 de lei pe un an) pe care îl oferă statul maghiar, celor înscriși la predare în limba maghiară și având în vedere că maghiara e limba vorbită acasă.

Da, nu este, numai cele două fete au trecut examenele, ceilalți au picat. Pe atunci, au trimis la București examenele și nu le-au lăsat să treacă. Cu toții au picat, în afară de fete.

De aia nici nu mi-am lăsat fetele să meargă la secția maghiară. Chiar și la grădiniță au mers la secție română. Pe când era cazul, știau perfect în română... numai fetele mele, și fata cumnatei mele au mers. Noi nu le-am lăsat să meargă la secția maghiară pentru câteva mii de forinți, ci numai ca să învețe. Că statul maghiar îi ajută. Pentru aia au dat copiii la secție maghiară. Da, foarte mulți le-au trimis acolo... foarte greu, aproape cu toții sunt maghiari. Sunt mulți care nu știu deloc în română. (Tată, 10 km de Satu Mare)

Am întâlnit un elev din mediul rural, care tocmai a dat primul examen de capacitate. A avut rezultate proaste în general și e nemulțumit de profesori. Își dorește să meargă la liceu în Satu Mare, pentru că acolo a auzit că „profesorii sunt mai buni, lor le pasă de tine.” **O părere generalizată este aceea că un profesor exigent nu este unul bun.** Acesta ar trebui să fie prietenos, să îi lase să vorbească în timpul orei și să le dea note bune dacă vede că se străduiesc, chiar dacă nota nu reflectă cunoștințele acumulate. Pe lângă această abordare, **absenteismul este un alt factor important care influențează în sens negativ prestația școlară.**

Am colegi care întârzie dimineața de la primele două-trei ore. Plus, pe la ora 12-13 pleacă de la școală. Mint că nu mai au autobuz mai târziu sau că acasă au ceva probleme, iar profesorii sunt nevoiți să-i lase. (Tânăra, 10 km de Satu Mare)

4.6. Factorii favorabili continuării studiilor

4.6.1. Sprijinul cadrelor didactice

Școala prezintă inițiative de sprijin mai ales în cazul elevilor de etnie romă, încurajând înscrierea pe locurile speciale pentru elevii de etnie romă.

Au chemat-o pe fica mea, din moment ce este romă ar fi primit ceva ajutor. (...) Au venit ei și au sunat-o pe nevasta mea, să meargă fata să se înscrie la ce școală vrea. A fost ceva ajutor din partea Uniunii, fica mea a zis că nu vrea să meargă, dar a intrat la Nr.7. (...) Da, ar fi putut să meargă în patru locuri, i-a zis fata mea cea mare unde să meargă, a ajutat-o, a dus-o să vadă școala, profesorii, pe directoare. (...) au anunțat-o că este ceva ajutor, și dacă vrea să meargă, ne-au informat, dar ea a zis că nu vrea bani, nu face asta pentru bani. (Tată, 10 km de Satu Mare)

Există cadre didactice care au disponibilitatea și capacitatea de a îndruma tinerii, însă pare a nu fi suficient, iar efortul lor se pierde în lipsa altor puncte de sprijin, precum familia, în lipsa consilierii și sprijinului de specialitate.

Un alt lucru important e că îi însoțesc pe elevi, în mod evident pe cei care cer asta. Însoțirea asta înseamnă că îi ascult, că vorbim în pauze, și am posibilitatea de a vorbi cu profesorii respectivi. Se creează o relație de încredere între elevi, și văd că elevii noștri, trebuie să spun asta, un aspect important e că elevii vin din mediul rural. (...) Trebuie să fii lângă ei încontinuu... până la sfârșit. Asta le dă un sentiment de siguranță. (...) Când am venit aici, în primul an, a fost o experiență bună faptul că diriginta a întreat elevii „cum vă place de noul mentor spiritual” și i-au zis că „doamna profesoară ne știe numele.” (Cadru didactic, liceu)

(...) eu simt că suntem destul de mulți la școală care încercăm, și eu, și consilierul școlar, și diriginți și profesori, care stau de vorbă și-și alocă o pauză ca să vorbească cu copilul acela, și mediatorul școlar, care se implică nu doar la problemele de romi, deși mediatorul asta ar trebui să facă. Și totuși, simt că nu se întâmplă nimic cu copilul respectiv. ... Fetița pe care am încercat să o ajutăm mai mulți, să vorbim, să-i explicăm, să o luăm din toate părțile, am zis, hai să vorbim și cu mama, împreună. Nu, cu mama nu. La mama nu-i spun nimic. Am în mine frica aceea... de exemplu, la copii cu acte de sinucidere. Ce să pot face ca să nu se întâmple? (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Cazul părintelui de etnie romă care a urmat liceul, alături de doar alți doi colegi, de etnie maghiară, arată că rolul cel mai important în decizia de a-și continua educația a fost îndrumarea oferită de profesori.

Eu, fiind rom, am terminat liceul. Pe atunci, de aici din sat, numai trei am știut ce înseamnă liceu. Nu datorită părinților sau mie, ci datorită profesorilor. Au văzut că sunt capabil și au zis că, chiar dacă părinții nu vor putea să mă susțină, mă vor îmbrăca și mă vor ajuta ei. Au zis că mă pun în mașină și mă duc să dau examen. Nici n-am știut ce însemna examen sau ce trebuia făcut și atunci, cu directorul de aici, m-a dus la el acasă și mi-a explicat ce înseamnă liceul, ce înseamnă profesionala, ce pot să devin.”

Deci, m-am dus, am terminat liceul, am dat examenele și am intrat la Unio, ca să pot lucra mai devreme, ca să-mi pot ajuta părinții. Tatăl meu mătura străzi. Am terminat liceu seral, ca să pot lucra trei-patru ore la fabrică. Eu singur. Părinții mei nu m-au ajutat, că n-au avut din ce. Am și lucrat ca poștaş... am lucrat ca și zidar, mai ales pentru că fabricile s-au închis după 89. Dar acum, la 40 de ani lucrez la Draexlmaier, am început acum doi ani. Și acolo trebuia să dau ceva test din limbi străine. Acum văd ce înseamnă să ai școală, să știi multe.

Tatăl fetei ajunse în clasa a IX-a își dorește cel mai mult ca aceasta să finalizeze școala și crede că unul dintre beneficiile educației este un trai mai ușor pentru fiica sa, care nu va fi nevoită să lucreze ca zilieră. Mama o visează într-un birou sau o fabrică. *Aș vrea să fie specială, aici în sat, să nu dea cu sapa. Să nu fie zilier, să nu lucreze în agricultură și să aibă un loc de muncă normal.* (Tată, 14 km de Satu Mare) Cei doi părinți au ales liceul împreună cu profesorii, care știau de locurile speciale pentru romi. *Da, noi (am ales școala), dar și profesorii, pentru că era o elevă bună.* (Mamă, 14 km de Satu Mare) *Primele opțiuni au fost MIU, Nr.7 sau Economic, dar dirigintele m-a anunțat că există locurile astea special pentru romi, și atunci am rămas la un liceu teoretic. A zis că trebuie să mă duc acolo, l-a convins și pe tata.* (Tânăra, 14 km de Satu Mare) Fiind singura fată de etnie romă care a intrat la liceu teoretic, alături de alte trei din douăzeci și șase de elevi din localitate, au început discuțiile care trădează invidia, dar și prejudecățile. *Ceialți profesori n-au fost foarte fericiți de faptul că ea va merge acolo... tot i-au zis să nu meargă acolo, că nu e bine acolo, să meargă la Forestier, lângă gară, au zis că va rămâne repetentă, că acolo trebuie să plătim mult, că trebuie să învețe prea mult... Au zis că ea e romă, deci n-au înțeles cum a intrat.* (Mamă, 14 km de Satu Mare)... *pentru că eram singura fată de rom care a intrat... Școala e strictă, dar părinții fetei se bucură că e așa și, chiar dacă nu ar fi intrat la Satu Mare, ar fi sprijinit-o să-și continue studiile.*

4.6.2. Motivația tânărului

Motivația tinerilor o regăsim ca factor favorabil continuării studiilor la nivelul propriei **capacități și perseverențe în a-și convinge părinții să facă un efort financiar pentru a-i întreține pe perioada studiilor**. În aceste cazuri, ajută mult implicarea profesorilor – părinții, chiar dacă sunt neîncredători față de propriii copii, ascultă și acceptă părerea profesorului. Pe de altă parte, motivația privind continuarea școlii vine din **înțelegerea părinților asupra dificultăților pe care tinerii le vor avea de înfruntat în lipsa educației**, fiind nevoiți să lucreze „cu forța, nu cu mintea”.

Copiii trebuie învățați cum decurg lucrurile în lumea asta. Să știe cum vor să facă bani. Cum este mai ușor, mai bine-zis, cu forța sau cu mintea. Au zis cu mintea... noi le-am învățat, că noi am trecut prin multe greutăți. Chiar dacă merg în străinătate, și acolo văd că au diplome, se uită altfel la ele și au înțeles lucrul acesta. Le dăm tot ce vor să le fie bine, că sunt capabile. Ne înțeleg și ascultă de noi. Măcar să aibă douăsprezece, treisprezece clase.

Pe de altă parte, e invocată **motivația financiară**. Cei care urmează școala profesională sunt motivați de bursa profesională, condiționată de prezența la componenta practică.

Deci, cei care se înscriu la profesională, foarte puțin dintre ei au abandonat. Deci, cei de la profesională și probabil tocmai datorită faptului că au o sursă de venit, deci la ei se pune problema, dacă au absențe mai mult de douăzeci de absențe, nu mai primesc bursa în luna respectivă. Și probabil că așa se întâmplă ca să vină în continuare, să nu absenteze atâta. Iar programul este un pic mai relaxant, deci n-au atâta de studiu pentru că materia este mai structurată acolo, au ore de practică, ei fac practică la diverse întreprinderi, deci le convine.

Majoritatea dintre cei care renunță la școală, nu-s cei de la profesională. Nu, sunt cei de la liceu. (Cadru didactic, colegiu tehnic)

Mi se pare că îi motivează mult banii, bursa pe care o primesc, și mulți de asta vin la noi, știu că va fi bursa aceea. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

Tânăra nu dorește să meargă mai departe, are absențe la școală și note de 5. Consideră că opt clase sunt destule pentru o fată. Ea are un frățior, în clasa a VII-a, pasionat de fotbal, și el a zis că ar vrea să meargă mai departe la Liceul Sportiv, poate la locuri speciale pentru romi. Mama spune că el poate merge mai departe, că e băiat. Ea nu, nici nu își dorește, dar, totuși, s-ar putea obișnui. De la școală a lipsit pentru a-și ajuta mama la muncă și la creșterea celorlalți frați. Ar dori să devină coafeză sau manichiuristă, însă învățatul nu îi surâde. Singurul motiv pentru care ar merge mai departe, ar fi „să văd cum este la oraș, să-mi fac prieteni.” (Tânără, 14 km de Satu Mare)

Când am împlinit 13-14 ani, deja lucram pe câmp. Acum, în cazul fetei, a fost la cules de căpșuni, dar încă nu m-am dus la director să-l întreb dacă au trecut absențele sau nu, nici nu știu, dar acum oricum nu mai am ce face. (Mamă, 14 km de Satu Mare)

Existența prietenilor/cunoscuților împreună cu care să frecventeze zi de zi școala, insistența sau permisiunea părinților reprezintă alte motivații de luat în seamă.

Obținerea permisului a fost singura motivație pentru N. Nu s-ar întoarce pentru nimic la școală, iar când va împlini 18 ani va fi tractorist, ceea ce visează de mic. Pentru aceasta nu are nevoie de școală, iar până atunci zidește unde se nimerește și câștigă bani pe care îi investește în pasiunea sa – motoarele.

Se cer opt clase pentru permis. Dacă nu ai opt clase, nu te lasă să-ți faci permis. (Tânăr, 9 km de Tășnad)

Cea mai mare dorință a unui tânăr dintr-un sat la 10 km de Satu Mare, este să reușească din prima la examenul pentru permis de conducere. Fabrica la care lucrează l-ar sprijini în acest sens.

Chiar a fost vorba despre permisul de conducere la fabrică. Ne-au spus că fabrica ne dă jumătate din costul permisului. Permisul costă 1500 de lei, 750 de lei ne-ar da fabrica. (Tânăr, 10 km de Satu Mare)

4.6.3. Modele pozitive

Nu există povești de succes în comunitate, e răspunsul aproape generalizat pe care l-am primit. Nu sunt modele care să stimuleze dorința copiilor de a învăța mai mult, de a merge la liceu, de a ieși din mediul cunoscut. Totuși, odată ieșită din acest tipar, una dintre elevele intervievate e admirată de unii, având șanse să devină ea însăși un model.

Nu, nu există printre romi. Eu sunt singura fată-rom care merge la școală la 15 ani. Alții au un copil de un an la 15-16 ani... începe să le pară rău și realizează că, în loc să meargă la școală, unde le-ar fi locul, deja au grijă de copii, spune mama... sau lucrează ca zilieri, completează fiica. (...) Da, sunt cei care spun că am făcut bine, zic că uite unde am ajuns.

Dacă nu învățăm, nu ajungem la nimic. (...) Nu am cunoștințe sau prieteni care au mers la facultate. Din clasa noastră, de exemplu, nu vrea să meargă nimeni în momentul de față. De ce să meargă? Nu se duc. (Tânără, 10 km de Satu Mare)

Exemplul fraților care au urmat deja liceul sau școala profesională reprezintă un reper pentru frații mai mici. Unii chiar urmează aceeași școală ca și fratele mai mare. În aceste cazuri, părinții sunt și ei susținători ai parcursului educațional.

...oricum eu, dacă nu voiam să merg, mama tot îmi zicea că trebuie să mergi la școală să-ți fie bine. Deci, era și vorba, nu că nu vreau eu, trebuia să merg... că și sora mea a terminat unsprezece clase pentru că a fost la profesională. A făcut un curs de manichiură, dar nu mai lucrează, adică nici n-a început, că s-a măritat și au plecat în străinătate.” (Tânără, 10 km de Satu Mare)

A zis că îi este bine aici. Am zis bine, este decizia ei. Fata mea mare a terminat clasa a XII-a, are trei diplome. Au fost cazuri în care mi-am dat ultimul ban ca ei să poată să meargă. Fac orice pentru copii. (Tată, 10 km de Satu Mare)

Totuși, deși cu douăsprezece clase și trei diplome, un loc de muncă în Germania este mai tentant. Faptul că frații au urmat anume școli pare să conteze mai mult decât evenimentele de promovare organizate de școală, prezentările și informațiile primite de la profesori.

Existența unui model care să arate unde se poate ajunge cu ajutorul școlii (și care să detroneze părerea conform căreia „oricum, n-o să fie medic sau președinte) **pare să fie un factor favorabil continuării studiilor**. Doar un caz se distinge prin insistențele părinților raportate la modelul de urmat, care au determinat tânărul să-și continue studiile. Astfel de cazuri nu au fost identificate și în alte localități.

O fată a terminat aici și, slavă Domnului, duminica trecută a avut loc festivitatea la Oradea, a terminat Facultatea de Științe Economice. Sora ei este acum în clasa a XI-a, cu care văd că avem probleme și este foarte importantă atmosfera asta familială și personală, care este în școala noastră. Nu numai eu, ci și dirigintele îi urmărește cu atenție pe elevi. Asta înseamnă că vorbim cu mama și de multe ori și cu fata asta din clasa a XI-a, care în ultima vreme a avut probleme cu disciplina. Asta dăunează, faptul că merge acasă, numai bunica e acasă, ea nu se uită la ea, mama lucrează de dimineața până seara, ca să poată asigura condițiile slabe pentru un trai. (...) Slavă Domnului, văd că s-a îmbunătățit din punct de vedere disciplinar, bine, acum la copiii ăștia, nici nu trebuie să menționez absentarea, lipsa respectului, dificultăți de integrare, dorința de a fi competent, rivalizarea, lipsa atenției la ore, lipsa respectului față de educator, față de un adult, față de un părinte sau de un profesor.

De câte ori vorbesc cu ea, îmi dau seama că sora ei este un fel de model pentru ea. Și o încurajez să-i urmeze exemplul. Mai este un caz, tot surori, și ele aici au terminat, dar trăiesc la oraș. Fata asta a venit aici în clasa a IX-a, am urmărit-o cu atenție, și mama ei lucrează, tata trăiește în străinătate, ceea ce e un alt pericol pe care-l văd, pentru că, uitându-ne la familie, stilul ăsta de viață, familia destrămată, mulți pleacă în străinătate dintr-o nevoie, și nu este prezentă o figură paternă, mama lucrează ca asistentă, dar mă bucur că și fata o vede pe mama, într-un fel ca și un model. Deja și-a dat bacul. Fata aia, despre care am vorbit, din clasa a IX-a, avea absențe nenumărate, din punctul de vedere al învățatului, era la un nivel scăzut, sau deloc. Am vorbit cu fata, am încurajat-o, am îndemnat-o să ia viața în serios, și-a dat bacul. Deci, este o poveste de succes, arată ce înseamnă când școala a sprijinit-o ca și o familie, îi asigură un fundal unde are posibilitatea de a primi un nou viitor, corectând slăbiciunile, greșelile sale.

Da, chiulesc, și asta e o problemă mare. Am introdus reguli mai stricte la școală, portarul are grijă să nu iasă copiii nici în timpul pauzelor. În mod evident e prezent, în cercul tinerilor, fumatul pe ascuns, de asemenea, formează și bande. Dar mai degrabă fumatul, și câteodată băutul. (Cadru didactic, liceu)

Ea ar putea fi un model, pentru că mai sunt aici mulți tineri care s-au descurajat, încă n-au terminat școala, și ea ar putea fi un model, primul cărbune, care să se aprindă pentru viitorul tinerilor. Mi-ar plăcea lucrul acesta și nu văd nimic rău în asta. Acum bine, mulți părinți de la țară zic că, dacă copiii merg la oraș, acolo sunt mulți șmecheri, mulți dezordonați, ar putea învăța prostii. Bine, asta cred ei, și dacă asta cred, își opresc copiii să meargă mai departe, dar oricând li s-ar putea întâmpla treaba aceasta, chiar dacă stă lângă tine acasă. (Tată, 9 km de Tășnad)

4.6.4. Nivelul de școlarizare a părinților

Nivelul de educație al părinților/tutorilor tinerilor care provin din medii rurale defavorizate este unul scăzut. Rar întâlnim părinți care să fi absolvit liceul. Unii dintre ei **nu știu să scrie și să citească**, iar, chiar dacă cei mai mulți părinți intervievați mărturisesc că au câteva clase,

apar semne de întrebare privind **alfabetizarea funcțională**.¹⁰ Dar sunt și exemple de părinți care conștientizează importanța educației și a susținerii necondiționate a copiilor. Acolo unde și **părintele a beneficiat de susținerea familiei, la rândul său, el oferă sprijin copiilor**. Este cazul tatălui a două fete, singurele din comunitatea de romi, care și-au continuat studiile după clasa a VIII-a. Acesta recunoaște că nevoile tinerilor din ziua de azi sunt diferite de cele ale generației sale și face tot ce poate să le îndeplinească, plătind inclusiv ore suplimentare la matematică.

Eu n-am primit multe, dar vreau să dăm la copii ceea ce noi n-am avut parte. Îi plătesc și un profesor de matematică la care merge să învețe. (Tată, 10 km de Satu Mare)

Nu lasă copiii să meargă mai departe... că nu conștientizează ce înseamnă școala. Ce înseamnă școala pentru copiii de azi, ce importanță are... Nu zic că, dacă ei n-au avut șansa să învețe mai departe, măcar copiii lor s-o aibă. Părinții nu vor să înțeleagă că școala e școală. Oriunde se duc, au nevoie să știe să citească, să scrie, să se comporte. Dacă termină școala, vor putea. (Tată, 14 km de Satu Mare)

În multe dintre familiile analizate, **educația copiilor se raportează la experiența părinților**, nu se adaptează la nevoile tânărului, care e perceput ca mână de lucru în gospodărie sau care, uneori, refuză orice control din partea părintelui. În **lipsa consilierii părinților** cu privire la importanța studiilor, dar și în educația din afara școlii, gestionarea unor situații conflictuale devine pentru profesori o misiune imposibilă.

Din moment ce părintele nu dă doi bani pe învățământ, nici elevul nu va da. Nu știu, interesul lor ar trebui crescut, și al părinților. Dar știu sigur că am părinte care nu a făcut școală, nu știe să scrie și să citească, nu are nevoie, pentru că grijește de vaci la o fermă. Dar, probabil, părintele acela n-o să-și împingă copilul să învețe, să aibă o meserie. (...) Am primit, de exemplu, ieri, replică de la elev că „dvs. sunteți fraieră ca profesoară că lucrați pentru minim pe economie și urlați aici cu treizeci de copii pe care nu-i interesează, că vărul meu, mătușa mea, taică-meu este în Germania și face nu știu ce muncă, are x ore și are salar triplu și nici eu nu o să fac atâția ani de facultate ca să vin să urlu”. La o replică din asta nu prea știe ce să zică omul. Și astea-s niște chestii care... asta o văd, mai ales la familiile rome. (...) Am înțeles că în Ungaria se face o educare a viitorilor părinți, dar și aia e mai mult pe cum să ne comportăm cu bebelușul. Noi am putea să facem, cum să crești un om. Un om și nu doar un oarecare. (Cadru didactic, liceu tehnologic)

¹⁰ Este important să se distingă între analfabetismul - nu este capabil să citească și să scrie deloc, și alfabetizarea funcțională - este capabil să citească și să scrie, dar nu suficient de bine pentru a satisface cerințele vieții de zi cu zi. UNESCO consideră că o persoană este însușită din punct de vedere funcțional dacă poate „să se angajeze în toate activitățile în care este necesară alfabetizarea pentru funcționarea eficientă a grupului și a comunității sale, precum și pentru a permite acestuia să continue să folosească lectura, scrierea și calculul pentru propria ei dezvoltare și dezvoltarea comunității”. (<https://ec.europa.eu/epale/ro/blog/functional-literacy-and-early-school-leaving>)

Iată că întâlnim și exemple care ilustrează **experiența dură a părinților în relația lor cu școala**, și de aici dorința de a sprijini copiii în a urma cât mai multe clase. Ei sunt **conștienți de limitările impuse de lipsa educației, a diplomei de absolvire**, și încearcă să evite situații similare în ceea ce privește următoarele generații din familie.

Părinții n-au fost lângă mine, bunicii nu m-au lăsat. Fugeam de la ei, mă ascundeam dimineața și așa fugeam, și când ajungeam acasă, primeam și o bătaie bună pentru că am fost la școală. La mami îi reproșez din când în când că era bine să am măcar opt clase. Am făcut patru, dar cu mari probleme, și eu, ca copil, am cedat după aia și nu m-am mai dus. (Tată, 9 km de Tășnad)

Am terminat liceul, zece clase... era profesională... era mai greu, cu abonamentul... mergeam la școală pe jos, mă bătea în față zăpada, maică-mea săraca nu a avut bani de abonament, nu era bilet de autobuz, și mergeam dimineața pe jos la Tășnad pe viscol. Dar m-am dus la liceu. Când am terminat zece clase, am vrut să merg să termin douăsprezece, dar n-am avut posibilitate, că am fost cinci prunci, săraca maică-mea la colectiv, taică-meu tractorist la colectiv la secție, tot îi spun. Venea de la școală sora mai mică. Eu, când am fost clasa a IX-a, atunci a născut-o maică-mea pe ultima, pe mica, pe a cincea, și a trebuit să stau acasă cu soră-mea, să fac de mâncare, la scos de in, la colectiv, la porție. La lucru la duhan (tutun). Nu ca tine, că tu ești singur și ai posibilitate, și nu mergi. „Mami, eu nu merg”. Na, atunci nu mergi. Ce să zic? (Mamă, 9 km de Tășnad)

Sunt și părinți care nu au avut șansa de a absolvi prea multe clase și, după părerea lor, a avea opt clase e deja destul pentru copiii lor. Am întâlnit o mamă cu șapte clase și cu șapte copii, confuză privind numărul de clase absolvite de unii dintre ei, dar sigură că cel mai bun lucru pentru cele două fete ale sale este să nu meargă mai departe la școală în alt oraș, iar băieții, „dacă ar fi fost mai deștepți și ar fi umblat zece clase”, pe ei i-ar fi lăsat.

Comparând învățământul de azi cu cel din tinerețea lor, părinții remarcă lipsa de exigență din prezent. Constată că la învățământul profesional nu este concurență, cunosc situații în care tinerii, deși nu învață sau au absențe, într-un final trec clasa.

Era cu mult mai exigentă (școala). Față de vremurile noastre, asta nu e școală. Tare exigentă era școala. Într-a VIII-a trebuia să dai examen, acum este elev care a luat 4 la trei materii, și tot a intrat la școală. Au intrat, pentru că la școlile profesionale sunt locuri, le trebuie elevi. La brutar, electrică, patiser, la carne, lapte, la aștea, la croitorie, cosmetică. (Părinți, 14 km de Satu Mare)

4.6.5. Percepții pozitive asupra educației

Cei care au rezultate bune la învățătură în timpul gimnaziului se descurcă la fel de bine și în timpul liceului. **Există o oarecare conștientizare asupra nevoii de a învăța, de a avea diploma de bacalaureat.** Facultatea reprezintă însă un orizont îndepărtat și nu prezintă un interes deosebit. Copiii nu au o imagine clară asupra viitorului lor peste cinci ani. Gimnaziul (în mediul rural) este perceput pozitiv, relația cu profesorii și cu ceilalți colegi este buna. Pentru cei care continuă școala, cel mai greu lucru în legătură cu școala a fost să se obișnuiască în comunitatea de la liceu/școala profesională.

Dacă nu învățăm, nu ajungem la nimic. (Tânăra, 10 km de Satu Mare)

Fără școală, degeaba mergi în străinătate, că după aia vii în România, îți termini banii aia și pensie de unde, dacă n-ai lucrat aici? (Tânăra, 27 km de Satu Mare)

Părintele unei fete de etnie romă, deși parte a unei comunități tradiționale, recunoaște importanța educației pentru ficele lui, conștientizând dificultățile pe care le-ar înfrunța în lipsa educației. **Învățăminte extrase din propria experiență de viață** încurajează parcursul școlar al copiilor, sesizând în același timp nevoia de impulsioneare și din alte părți.

De exemplu, și nevasta mea avea cinci clase, a săpat, a lucrat foarte mult, muncă fizică, și am zis ca fetele noastre să nu aibă parte de muncă atât de grea. Nu ne-ar plăcea ca copiii noștri să sufere așa, dar i-am zis că decizia le aparține lor. Dacă vor la sapă, e treaba lor.

Aș dori ca fata să învețe mai bine, la matematică îi este greu, trebuie dar să fie încurajată, să fie încurajați, să vadă cât de importantă este școala, mai ales că ea e și fată. Are nevoie de școală. (Tată, 10 km de Satu Mare)

Elevii cu rezultate școlare medii sau slabe consideră că un profesor bun este acela care nu pretinde elevilor să se învețe prea mult la materia sa, nu dă teme de casă, iar la ore își face timp pentru discuții personale. Cantitatea de cunoștințe ce trebuie însușite la școlile profesionale de la oraș este percepută a fi mult mai mare față de cantitatea din gimnaziu.

Atunci când părintele are el însuși liceul, acesta tinde să aibă o atitudine pozitivă față de școală, fiind conștient de dificultățile care apar din pricina lipsei educației. Acesta consideră că părinții cu puțină educație nu arată interes pentru școală nici în ceea ce îi privește pe copiii lor.

Mulți zic că copiii rromi nu vor să meargă la școală. De ce? Mă credeți sau nu, mai mult de jumătate a salariului merge către ea, inclusiv avansul. De ce? Că degeaba zic că e un copil rom, sau despre cum arată, nu vor să mănânce orice. Nu duc la școală pâine

cu untură, roșii . Sunt probleme din astea. Depinde și de părinți, de cum gândesc, cum gândesc la viitorul copilului, dacă tot cam 80% dintre noi nu știu să scrie, să citească. Cine n-a terminat liceul sau profesionala nu mai gândește cum gândesc eu... Deci, ei nu mai gândesc așa, zic că, dacă ei n-au murit de foame, atunci nici copiii nu vor muri. (Tată, 14 km de Satu Mare)

4.7. Accesul tinerilor din mediul rural pe piața muncii

4.7.1. Posibilitățile de calificare la locul de muncă pentru elevii care au absolvit doar opt clase

Angajatorii menționează posibilitatea calificării la locul de muncă, având în vedere cerința ca persoana angajată să aibă sau să dobândească rapid o diplomă de calificare pentru o anumite poziție. Din discuțiile cu angajatorii reiese că noii angajați învață la locul de muncă ceea ce au nevoie să știe pentru un anumit post, diploma obținută răspunzând mai degrabă unei cerințe legale de studii în vederea încadrării într-un mediu profesional. La angajare, **se urmărește în primul rând dorința de muncă a viitorului angajat**, mai ales în contextul ultimilor ani, când se înregistrează o lipsă a forței calificate de muncă. În general, **există anumite poziții pentru care se caută forță de muncă deloc sau puțin calificată, fără experiență**, cum ar fi curățătorul de zarzavaturi, cel care spală vasele, ajutorul ospătarului, ajutorul de bucătărie, operatori. Există și cazuri, mai puține, în care, pentru poziții care necesită mai multă pregătire sau experiență, **sunt angajați tineri care vin pentru practică și sunt dornici să mai rămână în unitatea îndrumătoare de practică o perioadă în plus pentru a învăța.**

Noi avem nevoie de diplomă ca să-l angajăm. De aceea, se întâmplă destul de des ca, după ce-l angajăm, să se înscrie la un curs de trei luni. Cursurile acestea de trei luni sunt în mare parte pentru diplomă. (...) Eventual, angajăm pe cineva cine își efectuează practica la noi și este dispus să-și mai petreacă o jumătate de an ca să se dezvolte, să învețe. Așteptările să-i nu-i fie cu mult mai înalte decât capacitățile. (Reprezentant firmă)

Un caz interesant îl reprezintă inițiativa unei firme de a organiza un **program de practică destinat copiilor angajaților proprii**. Pe de o parte, părinții sunt încântați, pe de altă parte, tinerii sunt motivați de ideea de a face practică într-un domeniu conex studiilor lor, într-un cadru care devine oarecum familiar.

Chiar acum am început, dacă vorbim de tineri, avem un program de practicanți, am început anul trecut cu copiii angajaților. A fost o chestie, am observat că îi motivează și pe părinți și am zis, hai să-i luăm. Anul trecut am avut o limită de 20, am luat 11 copii ai angajaților, să vadă unde lucrează părinții, banii pe care îi cheltuiește de unde vin. Sunt

copii de liceu. Și cealaltă parte, cam jumătate din cei 20 sunt copii care sunt la facultate la OTC, ori la extensia Satu Mare, ori la Cluj. Am încercat să luăm ramura asta de automatizări, autovehicule, că se leagă de noi. (...) Am fost plăcut surprinsă că am vreo cinci sau șase de la 10 km de Satu Mare, la facultate. E ok. E aproape de noi. Eu aici mă axează cu recrutarea, la 10 km de Satu Mare. De la sat am mai avut, dar ei erau de la început deja, deci firma e din 2005, pe ei îi mai am, dar ei sunt mai vechi. (Reprezentant firmă)

4.7. 2. Posibilitățile de angajare pentru tinerii care au absolvit doar opt clase

În situația în care angajatorul are nevoie de forță de muncă cu o oarecare calificare și experiență, căutările sale nu se îndreaptă către tinerii absolvenți de opt clase, ci printre persoane mature, cu experiență. **Preferă să angajeze persoane de vârstă medie și nu tineri impulsivi**, care din pricina unui conflict renunță de pe o zi pe alta, fără să se gândească la consecințe, și mizând pe faptul că oricum este mare nevoie de forță de muncă.

Dar dacă avem nevoie de un astfel de om, nu îl vom căuta pe cel de 20 de ani, nu pe cineva cine ieri și-a primit diploma de bucătar și spune că e profesionist, ci să aibă și un pic de experiență pe lângă diplomă. (Reprezentant firmă)

Sunt și **cazuri în care practicantul a fost remarcat și angajat, cu înțelegere din partea angajatorului în ceea ce privește finalizarea studiilor.**

Cei cu extensia aici pe Satu Mare, am și angajat, tot așa am avut un practicant anul trecut la extensia Satu Mare, este anul II, a venit, i-am oferit contract fulltime pe launch management. Doar atâta vrea de la ei, să meargă la facultate, să-și ia examenele. Și când sunt la Cluj, tot asta le cer. Când ai nevoie de zi liberă, mergi și îți dai examenele. Nu le facem noi nimic, dar asta vreau eu să știe: ei au suportul nostru și, oricând vor să lipsească, lipsesc. Lipsesc două-trei ore, le adunăm, facem o zi de concediu, facem în așa fel încât să fie bine, prioritară la ei este școala. Iar cei de la liceu, eu sper să își termine liceul și să vrea mai mult. Eu asta am în cap, să vină să vadă părinții lor ce muncesc și să își dorească mai mult, cum suntem și noi la birou. (Reprezentant firmă)

Angajatorul dovedește flexibilitate și înțelegere nu numai față de tinerii care au studii de finalizat, ci și față de cei care au planuri privind participarea la festivaluri, vinerea liberă sau zile de concediu pentru diverse probleme personale, dar și față de cei din mediul rural, cărora le asigură transportul. Totuși, pentru posturile cu cerințe deosebite, sunt preferate persoane din mediul urban, care au mai lucrat în medii similare și se pot acomoda mai ușor.

Cei care vin de la alte fabrici care lucrează în automobil, Zollner, Draexlmaier, și care vin dintr-o firmă nemțească, deja știu regulile, știu la ce vin, și e foarte important pentru noi, se adaptează mult mai repede. Specificul e la fel: firmă nemțească, trei schimburi, știu ce se cere, știu ce se acceptă la noi, sunt regulile de conduită. Deja altfel discuți cu ei. Cei care nu vin din automobil, vin de la țară, ei trebuie să se acomodeze. (Reprezentant firmă)

Cât privește nivelul de școlarizare așteptat, **e de așteptat ca viitorii angajați să aibă minim douăsprezece clase, însă, în ultima perioadă, sunt acceptați și cei cu zece sau chiar opt clase.**

Când vin la angajare, nu știu să facă nimic, că n-au mai lucrat într-o fabrică, dar toți au pretenții financiare. După un an de zile, îți mai crește salariul, dar le explic la toți, nu va crește salariul la 1 ianuarie la toți, nu va crește salariul pentru că a crescut euro... nu. Se face evaluare la fiecare capăt de an, se face negociere, să spui ce-ți place, ce nu-ți place, îți spune șeful de echipă „uite, aici mai trebuie să lucrezi, aici e foarte bine!”. Și-atunci, îți se propune o mărire de salariu sau nu. Avem și trepte de calificare, adică te pricepi, ești foarte bun în linie... Operatorii sunt baza piramidei, fără 1, 2, 3, 4 nu merge treaba înainte. Chiar dacă sunt necalificați, munca lor e importantă și e foarte important să începi de jos, să vezi cu ce se mănâncă. (Reprezentant firmă)

4.7. 3. Conexiunea școlii cu cerințele de pe piața muncii

Urmărind cu atenție ceea ce spun persoanele intervievate, identificăm exemple care arată că studiile, respectiv **diplomele de specializare dobândite, nu au fost utilizate în vederea integrării pe piața muncii**. Avem exemplul unei tinere cu diplomă de manichiuristă, care a investit în formarea profesională și în aparatură, dar care preferă munca în agricultură, în străinătate, mult mai bănoasă decât ceea ce i-ar putea oferi meseria de manichiuristă, pentru care manifestă interes. Facilitățile oferite de un loc de muncă în străinătate (cazare, masă) sunt și ele de luat în seamă și permit acumularea sumelor necesare pentru construcția unei case, chiar cu sacrificiul depărtării față de propriii copii, lăsați în grija bunicilor.

Și-a cumpărat cele necesare, plătea 300-400 de lei pentru un aparat, a plătit 500 de euro pentru cursuri, a avut perioadă de probă timp de trei luni, să vadă dacă știe sau nu, dar tot am plătit cele 500 de euro. În final, a reușit. Sunt bine, din fericire, după ce termină de lucrat în Germania, se duc în Spania. Culeg legume. Dar, după terminarea sezonului, merg în altă parte... au primit un apartament cu două camere, baie. Nu trebuie să plătească, primesc de mâncare. Soțul ei a și lucrat ca șofer. Primesc bani mulți, își construiesc o casă. (Tată, 10 km de Satu Mare)

O parte dintre angajatorii intervievați au conexiuni create cu școlile profesionale, dar am identificat și un caz în care angajatorul interviuat arată că are nevoie de forță de muncă, e dispus să angajeze tineri, însă nu are un contract cu școli profesionale și are o vagă idee despre cum s-ar putea derula colaborarea.

Nu avem. Am participat la un colocviu. A fost o delegație din Germania împreună cu Inspectoratul școlar. Ne-au explicat cum e în Germania de zeci de ani. Inspectoratul încearcă să implementeze aici. Am înțeles că sunt fabrici care au clase, Polipolul are la o școală profesională, am înțeles că Draexlmaier are, Zollner... Și știu că domnul director dorește să ne implicăm și noi în asta. Nu știu cum funcționează, dacă sunt implicate și firmele în materia care li se predă. (Reprezentant firmă)

Angajatorii își dau seama repede dacă elevii sau absolvenții școlilor profesionale au noțiuni de bază sau sunt autorii propriilor CV-uri. De cele mai multe ori, nu le au sau nu sunt capabili să se prezinte corespunzător.

Ne mai prindem așa, când vedem un CV foarte frumos scris, întrebăm: cine ți-a scris CV-ul? Mama. Atunci, îl pun să mai scrie o dată. Nu trebuie să scrie comentariu, dar... E destul de rău că la școală nu-l învață măcar să scrie CV-ul. (Reprezentant firmă)

Nu au noțiuni de bază, nu știu fizică, nu știu nimic. Dacă în teorie nu au nimic, nu avem ce să facem în practică. Merge paralel. Noi îi ajutăm, trebuie să învețe mult. (...) Le dăm un caiet de practică, îi întrebăm ce scop au, ce vom învăța în aceste două săptămâni. Ei nu sunt deocamdată convinși că în domeniul acesta vor să rămână. 80% dintre tineri nu lucrează în domeniul în care studiază. Nu contează dacă e student sau altceva. În clasele V-VIII, sociologii, psihologii ar trebui să-i pună la masă pe tineri, pentru ca fiecare să descopere la ce este bun, nu să ajungă la o școală profesională doar pentru că nu a intrat la liceu. (Reprezentant firmă)

Firmele mici și mijlocii nu pot concura cu multinaționalele, nici în România, nici în străinătate. Este un neajuns al societății românești că nu reușește să-i prindă pe tineri pe la 15-18 ani. Dacă nu le oferă activitate prin care să se creeze o relație strânsă cu comunitatea lui, să-i crească fiecareuia rădăcini... am mers la concurs și sărbătorit, apoi am mers în excursie pe munte, apoi ne-am dus la bal, apoi la concurs de înot și așa mai departe. Așa ar trebui. La ei cum să se formeze legătura? Merge la școală, primește notă și-apoi merge acasă? Ce contează? Oricum, îl iau la facultate și fără bacalaureat. Părinții sunt în străinătate, îmi plătesc tot, eu nu a trebuit să fac nimic, dar nici nu mă pricep la nimic. Există acum o pătură de 25-30 de ani, care are multe diplome, dar cunoștințe deloc. Între ceea ce scrie pe diplomă și priceperea lui este o diferență enormă. Pe diplomă scrie că ar trebui să se priceapă la asta sau aia, dar cunoștințele lui sunt de nivel liceal. (Reprezentant firmă)

4.7. 4. Experiența firmelor cu elevii de la școlile profesionale privind practica

Suntem încă foarte la început, copiii ăștia sunt așa de tineri, e prea devreme să spun o părere. Poate pe la anul III. Și mi-e teamă că și această școală va produce tineri calificați pentru străinătate. (...) Cumva trebuie motivat să rămână, cu nivelul de trai, cu anturajul, ca să simtă că pentru el este bine aici. Aceste lucruri ar trebui prezentate, faptul că, dacă el s-a născut aici, are o anumită cultură, și se știe faptul că doi oameni care provin din culturi diferite sunt puțin compatibili. (Reprezentant firmă)

Deși există o condică a prezenței elevilor la stagiul de practică, reprezentanții firmelor remarcă lipsa de interes a unora dintre tineri. Alții sunt mai harnici, interesați de un post în cadrul firmei sau de angajare pe perioada vacanței. **Lipsa de maturitate, și implicit responsabilitate, e menționată ca un factor care îndeamnă angajatorul la precauție în ceea ce privește tinerii care efectuează practica.**

Practica constă în două ture a câte trei săptămâni (...) N-aș spune că își efectuează această practică la nivel înalt, chiar în această perioadă sunt ei aici la practică. Însă avem elev care o singură dată s-a prezentat pe parcursul celor două săptămâni. Nu știu cum își rezolvă asta la școală, noi avem o condică a prezenței. Este o fetiță alintată. Sunt totuși vreo doi-trei mai harnici. De exemplu, o persoană care vine la noi și pentru muncă pe perioada vacanței este deja angajată. Paralel ea lucrează, o plătim, dar îi și semnăm hârtia de practică desigur, din moment ce este aici. Ea va veni toată vara. (...) deci cam doi din opt. (...) Din păcate, însă, și cei de 18 ani sunt aproximativ la același nivel. Nu știu dacă începe la această vârstă, poate că se va maturiza mai repede, va ști ce vrea. (Reprezentant firmă)

Identificăm și **variantele muncii sezoniere a tinerilor care se angajează prin intermediul cunoștințelor pe timpul verii**, pentru a-și aduna bani pentru anume scopuri, însă ei nu reprezintă un segment de interes pentru angajator, neintenționând să lucreze în domeniu pe termen mai lung. Sunt preferați cei care provin de la școli profesionale. Pe de altă parte, angajații actuali sunt responsabili pentru cei pe care îi angajează, prin urmare, ei caută persoane despre care știu ceva și au încredere că le va ușura munca și nu trebuie să îi formeze de la zero.

În afară de asta, avem doi-trei sezonieri (lucrători pe timpul verii) care au fost deja vreo două-trei veri, și de obicei cam două-trei veri vin. După ce termină școala, ajung undeva, sau la un loc de muncă, sau la facultate. Ei aduc de obicei oameni cu ei. Vine cel de clasa a XI-a, dar își aduce prietena de clasa a X-a. Avem câteva astfel de cazuri care se reîntorc. Respectiv, mai avem în cercul de cunoștințe părinți ai căror copii vin. Pe ei îi luăm la 20 de ani. Ei sunt copii alintați, cu o stare materială foarte bună. Ei de obicei vin târziu, la începutul verii, că ar vrea să lucreze câteva săptămâni, poate că își adună bani pentru un festival, nu că nu ar putea părintele plăti, dar... (...) Acești tineri nu prea

vor rămâne în domeniul acesta, foarte puțini care da. Cei care vin de la școli profesionale da, dar cei care vin doar pentru muncă sezonieră, ei nu. Uneori, avem studenți care vin pe timpul verii la lucru pentru că trebuie să-și plătească... chiria sau să-și cumpere pantofi. (Reprezentant firmă)

Abordând diferențierea dintre categoriile de persoane calificate și cele necalificate, aflăm că, în timp, **contează modul inteligent și responsabil în care își execută sarcinile și mai puțin calificarea** pe care o au. Dintre angajații cu vechime, o parte sunt din mediul rural, fac naveta și au intrat în firmă când erau la începutul experienței lor de muncă.

Dacă mă gândesc la angajații mai vechi, ei sunt aproximativ la un nivel, în limita a ceea ce le permite inteligența. Adică, dacă cineva nu știe gândi, nu poate fi un bucătar bun. Dacă acasă o gospodină este exemplară, nu înseamnă că la un restaurant s-ar descurca, poate că nu știe de ce nu trebuie să fie mânjită marginea unei farfurii, probabil soțul nu a atenționat-o niciodată. Dacă nu luăm asta în considerare și ne uităm la oamenii de pe posturi similare, indiferent dacă sunt calificați sau necalificați și indiferent dacă acea calificare a obținut-o în cadrul unui curs de trei luni sau al unei școli profesionale de un an, cu timpul, aceste diferențe se netezesc, se întâlnesc, iar sarcinile le îndeplinesc aproximativ la fel. (Reprezentant firmă)

Unul dintre angajatori relatează că a avut o experiență cu dublu tăiș. Deși intenția programului de practică era să încurajeze tinerii să continue școala, pentru a avea acces la o muncă mai calificată decât cea pe care o prestează părinții lor, **unii tineri au fost tentați de câștigul imediat și ușor și au vrut să renunțe la studii sau să le continue la seral.**

Eu voiam să-i motivez să meargă la școală, ca să nu devină operatori ca părinții lor. Dar e cu două tăișuri. Cel puțin, unul dintre băieți a prins gustul banilor și mi-a spus mama că nu mai vrea să meargă la școală. Am insistat să meargă să-și termine cele douăsprezece clase. Lor li se pare că se câștigă ușor. Dar n-au ținut cont că au lucrat doar șase ore pe zi, sigur că nu le-am dat muncile grele, nu le-am dat cutter în mână, doar să sorteze marfa, să fie atenți, să bucșeze. (...) În general, tinerii vor bani. Chiar am avut un interviu, un tânăr a terminat zece clase de la Liceul Reformat, nu mai știu. Zicea că vrea să vină, să lase liceul, și o să-l facă la seral. Și de ce? Pentru că are nevoie de bani. Mă tot asigură că va termina școala la seral. (Reprezentant firmă)

Poate că îi angajez pe toți sau pe niciunul. Nici nu semnăm contract, deoarece, pe baza experiențelor de până acum, pot spune că nu sunt stabili. Acum e la școala asta, dar poate că nu va dori să lucreze în acest domeniu, degeaba vreau eu să-l angajez. Nici nu vrem să semnăm contract cu ei, pentru că atunci ar deveni obligatoriu, însă ei trebuie să vină din propria voință. Am putea spune că, pentru practica prestată la noi, să fie obligați să lucreze trei ani la noi, pentru ca firma să se revanșeze. Ar fi o suferință. Dacă el

nu vine aici pentru că iubește firma asta, aici oamenii sunt drăguți... De altfel, aici există o regulă care spune că cei care sunt aici pentru a învăța au dreptul să discute cu oricine, de la primul om pe care îl întâlnesc când intră până la secretară, pe oricine pot întreba, pot povesti cu el despre ce face și cum face. (Reprezentant firmă)

4.7. 5. Cazuri de succes privind inserția la locul de muncă

O relație de doi-trei ani privind practica profesională a elevilor unui liceu de profil s-a concretizat prin angajări sezoniere sau de mai lungă durată.

Exemplul unei tinere arată că investiția în practica profesională nu e în zadar. Fostă elevă practicantă, ea a devenit un angajat foarte bun. Lucrează la aceeași firmă la care a făcut practica de aproximativ patru-cinci ani, din care doi ani a fost perioada de învățare, inclusiv în cadrul școlii. Ea a fost cea care a abordat firma, nu școala a facilitat stagiul de practică. Deși a dorit de mai multe ori să plece în străinătate, a rămas de fiecare dată. Are un coleg care a plecat la lucru în străinătate, în alt domeniu, dar peste zece zile s-a întors. Angajatorul chestionat cunoaște destul de multe persoane care au fost în străinătate și au experiența aceasta. De exemplu, o persoană a lucrat un an la firmă, a plecat pentru doi ani în străinătate, s-a întors pentru familie, iar acum lucrează de trei ani la aceeași firmă.

Unul dintre angajatorii intervievați ne mărturisește că a avut plăcerea anul trecut de a întâlni doi elevi de liceu, care terminaseră a XI-a, amândoi dintr-un sat la 10 km de Satu Mare, au venit ca practicanți, iar anul următor au terminat liceul, și l-au sunat că vin la angajare. După trei luni de probă, s-au integrat, lucrează și sunt mulțumiți.

Un caz de succes privind inserția la locul de muncă îl prezintă un tânăr dintr-un sat aflat la 10 km de Satu Mare, care învață foarte bine la Cluj, la Universitatea Tehnică. Anul trecut, mărturisește un angajator, i-a ajutat foarte mult cu un proiect la un departament, a realizat o sculă, și, în consecință, a primit un bonus. Anul următor, angajatorul l-a recompensat mărindu-i salariul „să vadă că e anul 3 și nu e ca și ceilalți”. Peste un an termină facultatea, iar angajatorul se gândește să îi facă o ofertă bună. „Părinții încep să-și împingă copiii și la facultate, nu numai la muncă”, spune angajatorul, cu o oarecare mulțumire.

4.7. 6. Cazuri de eșec privind inserția la locul de muncă

Mama unei tinere e apreciată la firma la care lucrează, fapt pentru care și fiica ei, elevă, a fost acceptată să lucreze în două veri, după care a fost angajată permanent. Între timp, frecventează o școală profesională. Dar ea vrea să plece din cauza unor supărări. Este tânără și neliniștită, cum spune patronul. Acesta vrea să încerce să o convingă să nu plece; constată că ea crede mai

mult despre sine decât este în realitate, însă, din punctul de vedere al muncii este în regulă. Mama ei este aici și există pericolul de a o duce și pe ea cu sine. De aceea a apărut dilema aceasta. *Știam că și-a dat demisia, dar în mod normal nu poți pleca de pe o zi pe alta, nu așa funcționează, ci trebuie să lași un preaviz de 15 zile. Dar la o tânără alintată... nu prea poate înțelege. Iar noi nu putem face nimic. Angajatul face ce vrea, iar angajatorul înghite.* (Reprezentant firmă)

Așa cum arată exemplul de mai sus, lipsa de responsabilitate față de cele asumate poate conduce la eșecul inserției la locul de muncă. O problemă aparte e remarcată de unul dintre angajatori. Sunt tineri absolvenți dintr-un sat la 10 km de Satu Mare, care **nu cunosc limba română, ceea ce face imposibilă efectuarea sarcinilor în bune condiții**. Cerințele de angajare sunt modeste – să știe să scrie, să citească – dar, în lipsa acestor deprinderi de bază, pierd șansa unui loc de muncă.

Aici e o zonă unde școala se face în maghiară. Am văzut deja trei persoane, mi-a părut rău pentru că a trebuit să le refuz, dar nu vorbeau limba română. La noi, chiar dacă munca este necalificată, și trebuie să stai lângă o mașină, tot trebuie să știi să citești, să te uiți la produs, să ambalezi, să știi pe cine să anunți, să știi la ce să te uiți, de ce să te uiți. Sunt niște fișe la fiecare produs... trebuie să știi ce e acolo. Cu asta mă mai lupt cu tinerii dintr-o zonă la 10 km de Satu Mare, părinții nu-i învață să vorbească în limba română, la școală nu se face cum ar trebui. Și se trezesc după opt clase că nu știu să vorbească românește (...) Deci, i-am lua, că avem nevoie. Le dăm un test, citește. De citit probabil că citesc dar de înțeles nu înțeleg. Și-atunci să mai stea un om lângă ei? (Reprezentant firmă)

5. Concluzii

Studiul de față și-a propus să exploreze, pe baza unei metodologii de tip calitativ, anumite procese decizionale și comportamentale care împiedică absolvirea numărului minim de clase obligatorii de către tinerii provenind din medii rurale defavorizate și influențează accesul lor pe piața muncii. O serie de concluzii s-au desprins, fără pretenția de generalizare, însă cu un potențial important de a ilustra starea de fapt în ceea ce privește grupul vizat și problematica asociată, la nivelul județului Satu Mare. Astfel, prezentăm în cele de mai jos principalele observații referitoare la profilul tinerilor care provin din medii rurale defavorizate, factorii care favorizează abandonul școlar, dar și pe cei care încurajează continuarea studiilor.

Mediul familial din care provin tinerii influențează atitudinea lor față de școală, comportamentul și prestația școlară. Situațiile frecvente precum: părinți divorțați/singuri, părinți plecați la muncă în străinătate, cu probleme de sănătate, care nu petrec timp de calitate cu copiii lor, împovărați de sărăcie etc., conduc în timp spre comportamente indezirabile din partea tinerilor, la școală, dar și în afara acesteia. Din datele obținute, constatăm că tinerii nu beneficiază de sprijinul familiei, al părinților, mult prea preocupați de asigurarea celor necesare traiului zilnic, și nu deprind acasă norme de comportament, nu regăsesc în familie niște repere care să îi ghideze. Profesorii menționează lipsa de respect a tinerilor față de adulți, influența anturajului și viciile care îi influențează. De cele mai multe ori constatăm un cumul de factori care influențează abandonul școlar.

Situația economică dificilă a familiei are și ea impact direct asupra timpului și atenției pe care elevul le acordă cerințelor educaționale, inclusiv temelor. Pe de o parte, tinerii merg la munci ziliere, singuri sau alături de părinți, străduindu-se să completeze veniturile mici ale familiei. Pe de altă parte, reținem și faptul că tinerii dezvoltă o atitudine pozitivă față de muncă și valoarea ei.

Nivelul de educație al părinților/tutorilor tinerilor care provin din medii rurale defavorizate, în general, scăzut sau foarte scăzut, influențează percepția față de școală. Părinții se împart în două categorii. Sunt cei care își doresc continuarea studiilor de către copiii lor, înțelegând că studiile îi vor ajuta să se descurce mai ușor în viață. Cu toate acestea, rămân la un stadiu declarativ și nu acționează concret în vreun fel. Cealaltă categorie nu valorizează școala, lăsând decizia la latitudinea tânărului care, de cele mai multe ori, își dorește un câștig bun, mai puțin să își continue studiile sau să obțină o diplomă. De multe ori, educația copiilor se raportează la experiența părinților, nu se adaptează la nevoile tânărului, care e perceput ca mână de lucru în gospodărie sau care, uneori, refuză orice control din partea părintelui.

Unii dintre părinți/tutori conștientizează importanța educației și oferă susținere necondiționată copiilor. De pildă, acolo unde și părintele a beneficiat de susținerea familiei, la rândul său oferă sprijin copiilor. Experiența dură a părinților în relația lor cu școala poate conduce și spre dorința de a sprijini copiii în a urma cât mai multe clase. Cea mai mare parte a subiecților intervievați e conștientă de limitările impuse de lipsa educației, a diplomei de absolvire, și încearcă să evite situații similare în ceea ce privește următoarele generații din familie. Sunt și părinți care nu au avut șansa de a absolvi prea multe clase și, după părerea lor, a avea opt clase e deja destul pentru copiii lor.

Există părinți care au regrete cu privire la nivelul de educație urmat, și tocmai de aceea își stimulează copiii să învețe mai mult, să meargă mai departe. În cazuri mai rare, părinții conștientizează că mai multă școală ar crește șansele tinerilor de a-și găsi un loc de muncă mai bun, mai bine plătit. Totuși, comparația cu cei care nu au nici măcar opt clase devine și ea un reper în unele familii, părinții mulțumindu-se cu un loc de muncă în care copiii lor vor fi acceptați și cu opt clase.

În general, părinții intervievați nu au **planuri de viitor** clar stabilite pentru copiii lor. Fac, însă, legătură între numărul minim de clase necesar pentru a se angaja, chiar dacă unii dintre ei nu știu ce înseamnă un loc de muncă stabil și cu contract de muncă. Dar, sunt și cazuri în care părintele își dorește mai mult pentru copilul său decât a avut el parte în tinerețe, și speră să îl vadă chiar la facultate. Învățămintele extrase din propria experiență de viață încurajează parcursul școlar al copiilor, conștientizând dificultățile pe care le-ar confrunța în lipsa studiilor și a diplomelor, sesizând în același timp nevoia de impulsivitate și din alte părți.

Fie că vor termina sau nu școala, tinerii intervievați se văd în viitor lucrând. Cei cu prestație școlară modestă se văd lucrând ca zilieri, în timp ce majoritatea elevilor de nivel mediu visează la un loc de muncă într-o fabrică, în calitate de muncitor calificat sau necalificat. Aceștia din urmă au cunoștințe și rude care lucrează la anume fabrici din zonă, al căror nume e deja familiar tinerilor. Cei cu rezultate bune tind către meserii intelectuale sau visează să aibă propria afacere. Munca în străinătate, frecvent menționată, este o posibilitate secundă pentru cazul în care munca de la fabrică nu ar fi destul de profitabilă.

Cei care au rezultate bune la învățătură în timpul gimnaziului se descurcă la fel de bine și în timpul liceului. Există o oarecare conștientizare asupra nevoii de a învăța, de a avea diploma de bacalaureat. Facultatea reprezintă însă un orizont îndepărtat, față de care tinerii nu prezintă un interes deosebit. Ei nu au o imagine clară asupra viitorului lor peste 5 ani. Elevii dețin informații vagi despre cerințele educaționale în vederea dobândirii unei meserii.

Din interviurile realizate reiese că munca în străinătate e o soluție de viitor pentru mulți dintre tineri, aceasta aducând cu sine speranța unui câștig bun și imediat. Mulți dintre tineri consideră că în străinătate nu le va fi de folos ceea ce învață la școală.

În ceea ce privește **prestația școlară**, majoritatea elevilor intervievați se autopercep a fi de nivel mediu, chiar dacă mediile școlare sunt destul de mici. În funcție de nivelul cunoștințelor, elevii intervievați pot fi împărțiți în trei categorii: 1. Elevi cu capacitate foarte redusă de învățare, analfați sau analfați funcționali, care se văd lucrând ca zilieri în viitor; 2. Elevi de nivel mediu, cu medii școlare între 6 și 8, care au o atitudine pasivă față de școală, își conti-

nuă studiile, dacă cineva îi împinge să facă acest lucru, apreciază profesorii care nu au cerințe mari, nu au planuri concrete pentru viitor; 3. Elevi cu capacitate foarte buna de învățare, care se confruntă în familie cu diverse probleme socio-economice, și sunt susținuți de profesori și alte persoane externe familiei. Ei reușesc să-și continue studiile, chiar dacă familia nu le oferă nimic altceva decât acordul în această privință.

Tinerii care au rezultate bune la învățătură în timpul gimnaziului se descurcă la fel de bine și în timpul liceului. Gimnaziul în mediul rural este perceput pozitiv, relația cu profesorii și ceilalți colegi este bună. Pentru cei care continuă școala, cel mai greu lucru a fost să se obișnuiască cu comunitatea de la liceu/școala profesională.

Profesorii remarcă scăderea interesului față de învățătură, mai ales la școlile profesionale. Există și cazuri în care tinerii nu vorbesc aproape deloc limba română – elevi de etnie maghiară sau tineri de etnie romă vorbitori de limba maghiară – ceea ce face procesul de învățare extrem de greoi. Ca urmare, și nivelul lor de alfabetizare are de suferit, iar opțiunile parcursului educațional sunt mai limitate.

Pentru învățământul dual, care oferă un beneficiu material suplimentar, tinerii și familiile lor prezintă un oarecare interes. Puțini tineri sunt însă interesați să finalizeze școala și să rămână angajați acolo unde își fac practica. Cei mai mulți rămân cu visul străinătății și, eventual, finalizează școala la seral. Ca urmare, orele de practică prezintă mai mult interes din perspectiva unor abilități și cunoștințe pe care tânărul le-ar putea dobândi și utiliza la un viitor loc de muncă în străinătate.

Profesori ai școlilor profesionale din oraș declară un fapt îngrijorător, și anume că nivelul cunoștințelor nu este criteriu pentru notarea și absolvirea clasei/școlii, contează mai mult prezența și comportamentul elevilor. Acestora li se mai alătură absenteismul, formal sau informal. Constatăm că absenteismul de la școlile profesionale este frecvent urmat de abandonul școlar după primul an.

O consecință a lipsei de interes din partea elevilor este nivelul foarte scăzut al calității actului educațional. Devine suficient ca elevul să fie prezent, să nu fie indisciplinat pentru a trece clasa; mai mult, dacă dovedește abilități la partea practică, cerințele devin minimale la partea teoretică. Doar ocazional apar cazuri în care elevul este interesat de o notă bună sau de a învăța mai mult din practică.

În ceea ce privește **decizia alegerii școlii**, ca plan de viitor, opțiunile sunt dictate de mediile de admitere la fiecare liceu și de ordinea opțiunilor elevilor, și mai puțin de dorința și înclinația de a dobândi o anumită calificare și practica o anume meserie. La inițiativa școlii, tinerii din clasa a VIII-a au participat la zilele porților deschise ale liceelor din Satu Mare și au aflat despre oferta educațională a acestora. Părinții află de la ședințele organizate cu ei despre oferta educațională și despre posibilitățile de dezvoltare profesională ulterioară. Pentru școlile profesionale, elevii și părinții prezintă un interes mai accentuat, pentru că oferă în scurt timp șansa dobândirii unei meserii. Printre părinți au ajuns informații și cu privire la învățământul dual, iar pentru tineri pare tentant să învețe o meserie în trei ani de școală profesională.

În ceea ce privește informarea elevilor despre posibilitățile de continuare a educației școlare, e menționată participarea opțională la zilele porților deschise, pe parcursul clasei a

VIII-a. Cu toate acestea, din afirmațiile lor reiese că hotărârea a fost mai degrabă influențată de anturaj sau de exemplele din familie. O slabă cunoaștere a limbii române este o altă condiționare în ceea ce privește alegerea profilului.

Motivația personală **de a urma cât mai multe clase este oferită chiar de exemplele din familie și din anturaj**, de către cei care, în lipsa studiilor, au ajuns să lucreze zilieri în agricultură. Tinerii își fac planuri de viitor, din dorința de a evita munca grea, necalificată. Ei conștientizează de cele mai multe ori că un loc de muncă bun se poate obține doar dacă ai mai multe clase. Sunt destul de pragmatici atunci când își imaginează meseriile pe care le-ar putea însuși, astfel încât să aibă un trai mai bun – frizeri, chelneri, mecanici auto etc. Dar sunt și tineri total dezinteresați de școală sau de un viitor parcurs profesional.

Motivetele de abandon școlar pot fi grupate în următoarele categorii: lipsa interesului personal, întemeierea familiei, teama de anturaj/oraș, lipsa colegilor/a anturajului, situația financiară precară, mediul din care provin tinerii sau percepțiile negative față de educație.

Identificăm cazuri în care tinerii nu au un **interes personal** și renunță la școală înainte de a finaliza opt clase, nevăzând avantajele unui astfel de efort, oricât de mic ar fi el. Abandonul școlar este asociat și cu lipsa unei ocupații, a unor preocupări, și nu implică în mod necesar întemeierea precoce a unei familii. Abandonul școlar este menționat de către profesori mai mult în rândul liceelor teoretice decât în cadrul celor profesionale. Putem aprecia că interesul personal este stimulat de bursa profesională, condiționată de numărul scăzut al absențelor: sub 20 pe semestru. Sunt distinct menționate de către cadrele didactice motivele pentru care interesul personal e reorientat spre variate preocupări precum cluburile, fumatul, băutura, jocurile de noroc, relațiile cu persoane mai în vârstă etc.

În ceea ce privește **întemeierea familiei**, sarcinile la vârste precoce reprezintă și ele un aspect care influențează parcursul școlar și profesional al tinerelor fete. Din mărturisirile cadrelor didactice, aflăm că astfel de situații nu sunt caracteristice numai tinerelor de etnie romă, așa cum am fi tentați să credem. Tinere la 15 ani au deja copii și grijile aferente, ceea ce împiedică să se concentreze pe școală și o viitoare carieră.

Frica de anturaj/oraș este frecvent menționată ca factor ce împiedică continuarea studiilor în altă localitate. Trenul, gara, câinii vagabonzi, băieții de la oraș sunt pericolele de temut. Familiile care s-au pocăit percep anturajul din cadrul școlilor profesionale a fi foarte periculos, alegând să își oprească ficele de la continuarea școlii. O reticență mai acută în privința continuării studiilor o întâlnim în cazul fetelor, despre care părinții se tem că pot fi violatate sau răpite. Zvonurile au un rol important în dezvoltarea acestor temeri. Din partea cadrelor didactice, aflăm despre cazuri care menționează prostituția, drogurile sau cartelurile. Acestea sunt cazuri izolate, care pot exercita însă influențe nefaste asupra tinerilor vulnerabili. În familiile tradiționale, băieții par să aibă mai multe șanse de urmare a școlii în alt oraș, ei fiind mai puțin probabil amenințați de pericolele care planează asupra fetelor. Principala calitate a unui copil „bun” e aceea de a asculta de părinți, chiar dacă aceștia au limite recunoscute. Varianta unui loc de muncă la nivelul localității în care domiciliază e preferată de bunici și de

unii părinți. Astfel, tinerii rebeli și ușor influențabili pot fi ținuti sub supraveghere, departe de anturajul de la oraș. Temerile părinților/ tutorilor cu privire la pericolele orașului pentru fete sunt întărite de unii tineri. Păstrarea anturajului din satul în care au crescut poate, după părerea lor, să îi protejeze. Rar întâlnim și situații în care părinții, deși inițial sunt temători, se obișnuiesc cu naveta copiilor.

În cazul fetelor din mediul rural, un criteriu important pentru a putea urma studiile liceale este **prezența colegilor/prietenilor/rudelor**, pentru a nu face naveta singure, întrucât atât drumul parcurs până la școală, cât și anturajul de acolo sunt percepute ca fiind periculoase. Deși sunt cazuri în care tinerele conștientizează că e de ajutor să aibă cât mai multe clase, criteriul mai puțin rațional al întâlnirii cu alți colegi necunoscuți este de luat în seamă. Explicația poate face trimitere la lipsa experiențelor de interacțiune cu alte persoane din afara comunității. Am identificat însă și cazuri în care, deși menționată drept cauză a dificultăților de adaptare, lipsa colegilor nu a condus la abandon școlar.

Percepția generală despre educație e pozitivă, dar, pornind de la exemple izolate sau extreme, pentru unii, a merge la școală la Satu Mare sau Carei poate implica tentații periculoase. Așadar, familia și teama acesteia de anturajul de la oraș joacă un rol important în decizia de a continua următoarele nivele de educație. Există cazuri în care familia susține moral și material tânărul, dar și cazuri în care sunt identificate potențiale obstacole sau pericole, care îi determină pe părinți să nu își încurajeze copiii să urmeze o școală în altă localitate. Diverse povești auzite afectează deciziile privind propriii copii sau nepoți, iar destinul este invocat ca având controlul suprem.

Situația financiară precară. Unii dintre adulții întâlniți percep problemele materiale drept principala piedică pentru a merge la școală mai departe, însă analizând în profunzime, atât profesorii, cât și familiile interviewate, au infirmat ipoteza conform căreia situația financiară ar fi un factor decisiv pentru continuarea studiilor. Dacă situația materială este precară, dar elevul este silitor și perseverent, cei din mediul său (profesori, părinți, alte persoane) găsesc mijloacele prin care să ajute continuarea studiilor elevului respectiv. În plus, de cele mai multe ori, părinții declară că ar face sacrificii dacă e nevoie, doar să continue școala.

Distanțele nu sunt mari, cei mai mulți vin din sate apropiate orașului, cu puține excepții. De exemplu, naveta de la 10 km de Satu Mare e percepută ca fiind de dificultate medie. În privința transportului, se găsesc soluții convenabile.

Informațiile cu privire la burse sau la alt tip de ajutoare sunt destul de vagi pentru familiile interviewate, subiecții arătând că ar avea nevoie de îndrumare în acest sens. Unii dintre ei primesc și burse sociale, pentru alții se găsesc persoane binevoitoare, care le plătesc fie internatul, fie rechizitele.

Mediul din care provin tinerii are și el o influență asupra riscului de abandon școlar. Faptul că părinții nu prea au ieșit din comunitate îi determină pe aceștia să considere satul în care trăiesc un spațiu sigur pentru copiii lor, asupra cărora transferă modul de a gândi, astfel că nici

ei nu își doresc să plece. Despre școlile din Satu Mare se află prin cunoștințe, colegi, frați mai mari, iar decizia alegerii școlii pare influențată de anturaj. Puterea divină e invocată în lipsa cunoștințelor și capacității de a ghida și susține copiii în drumul lor prin viață.

Prestația școlară slabă. Sunt unii părinți care nu se împotrivesc continuării studiilor, însă elevii sunt atât de slabi la învățătură, încât nu reușesc să treacă examenele. În alte cazuri, nici părinții lor nu știu multe, nu îi ajută, dar nici nu le pasă de ei. Reiese că frecventarea unei secții de învățământ în limba maghiară dezavantajează elevii care susțin examenele în limba română. Se sugerează că unii elevi ar fi impulsionați să urmeze secții cu predare în limba maghiară, datorită sprijinului material pe care îl oferă statul maghiar și având în vedere că maghiara e limba vorbită acasă.

O părere generalizată este aceea că un profesor exigent nu este unul bun. Acesta ar trebui să fie prietenos, să îi lase să vorbească în timpul orei și să le dea note bune dacă vede că se străduiesc, chiar dacă nota nu reflectă cunoștințele acumulate. Pe lângă această abordare, absenteismul este un alt factor important care influențează în sens negativ prestația școlară.

Factorii favorabili continuării studiilor sunt: sprijinul cadrelor didactice, motivația tânărului, modele pozitive, nivelul de școlarizare a părinților, percepțiile pozitive asupra educației.

Școala prezintă inițiative de sprijin mai ales în cazul elevilor de etnie romă, încurajând înscrierea pe locurile speciale pentru elevii din această categorie. Există cadre didactice care au disponibilitatea și capacitatea de a îndruma tinerii, însă aceste calități par a nu fi suficiente, iar efortul lor se pierde în lipsa altor puncte de sprijin, precum familia, în lipsa consilierii și sprijinului de specialitate.

Motivația tânărului o regăsim ca factor favorabil continuării studiilor la nivelul propriei capacități și perseverențe în a-și convinge părinții să facă un efort financiar pentru a-i întreține pe perioada studiilor. În aceste cazuri, ajută mult implicarea profesorilor; chiar dacă părinții sunt neîncredători față de propriii copii, părerea profesorului este în mod evident acceptată de aceștia. Pe de altă parte, motivația privind continuarea școlii provine din faptul că părinții înțeleg dificultățile pe care copiii le vor avea de înfruntat în lipsa educației, aceștia fiind nevoiți să lucreze „cu forța, nu cu mintea”.

Pe de altă parte, e invocată motivația financiară. Cei care urmează școala profesională sunt motivați de bursa profesională, condiționată de prezența la componenta practică. De asemenea, existența prietenilor/cunoscuților împreună cu care să frecventeze zi de zi școala, insistența sau permisiunea părinților, obținerea permisului reprezintă alte motivații de luat în seamă.

În privința modelelor pe care le-ar putea urma tinerii, persoanele intervievate afirmă, în general, că nu există povești de succes în comunitate. Nu sunt identificate modele care să stimuleze dorința copiilor de a învăța mai mult, de a merge la liceu, de a ieși din mediul cunoscut. Totuși, exemplul fraților care au urmat deja liceul sau școala profesională reprezintă un reper pentru frații mai mici.

Elevii cu rezultate școlare medii sau slabe consideră că un profesor bun este acela care nu pretinde elevilor să se învețe prea mult la materia sa, nu dă teme de casă, iar la ore își face timp pentru discuții personale. Cantitatea de cunoștințe ce trebuie însușite la școlile profesionale de la oraș este percepută a fi mult mai mare față de cantitatea de cunoștințe transmise în gimnaziu.

Accesul absolvenților de gimnaziu din mediul rural pe piața muncii este direct sau indirect influențat de factorii amintiți în cele de mai sus.

Angajatorii menționează **posibilitatea calificării la locul de muncă**, având în vedere cerința ca persoana angajată să aibă sau să dobândească rapid o diplomă de calificare pentru o anumită poziție. Din discuțiile cu angajatorii reiese că noii angajați învață la locul de muncă ceea ce au nevoie să știe pentru un anumit post, diploma obținută răspunzând mai degrabă unei cerințe legale cu privire la formalitățile de îndeplinit pentru încadrarea în muncă. La angajare, se urmărește în primul rând dorința de muncă a viitorului angajat, mai ales în contextul ultimilor ani, când se înregistrează o lipsă a forței de muncă calificate. În general, există anumite poziții pentru care se caută forță de muncă deloc sau puțin calificată, fără experiență, cum ar fi curățătorul de zarzavaturi, cel care spală vasele, ajutorul ospătarului, ajutorul de bucătărie, operatori. Există și cazuri, mai puține, în care, pentru poziții ce presupun mai multă pregătire sau experiență, sunt angajați tineri care vin pentru practică și sunt dornici să mai rămână o perioadă în plus pentru a învăța.

Posibilitățile de angajare ale tinerilor care au absolvit doar opt clase sunt limitate și influențate de nevoia de forță de muncă a angajatorilor, respectiv de disponibilitatea acestora de a califica tinerii la locul de muncă și a fi flexibili față de nevoile lor. Cerințele de angajare sunt modeste – să știe să scrie, să citească. În lipsa acestor deprinderi elementare, tinerii pierd șansa unui loc de muncă. În situația în care angajatorul are nevoie de forță de muncă cu o oarecare calificare și experiență, căutările sale nu se îndreaptă către tinerii absolvenți de opt clase, ci printre persoane mature, cu experiență. Preferă să angajeze persoane de vârstă medie și nu tineri impulsivi, care din pricina unui conflict renunță de pe o zi pe alta fără să se gândească la consecințe și mizând pe faptul că oricum este mare nevoie de forță de muncă. Sunt și cazuri în care practicantul a fost remarcat și angajat, cu înțelegere din partea angajatorului în ceea ce privește finalizarea studiilor. Cât privește nivelul de școlarizare așteptat, e de dorit ca viitorii angajați să aibă minim douăsprezece clase, însă în ultima perioadă sunt acceptați și cei cu zece sau chiar opt clase.

Angajatorul dovedește flexibilitate și înțelegere nu numai față de tinerii care au studii finalizate, ci și față de cei care au diverse planuri recreative. Pentru posturile cu cerințe deosebite sunt preferate persoane din mediul urban, care au mai lucrat în medii similare și se pot acomoda mai ușor.

Referitor la **conexiunea școlii cu cerințele de pe piața forței de muncă**, aflăm că o parte dintre angajatori au conexiuni create cu școlile profesionale, dar avem și un caz în care angajatorul intervievat arată că are nevoie de forță de muncă, e dispus să angajeze tineri, însă

nu are un contract cu școli profesionale și are o vagă idee despre cum s-ar putea derula colaborarea.

Angajatorii își dau seama repede dacă elevii sau absolvenții școlilor profesionale au noțiuni de bază sau sunt autorii propriilor CV-uri. De cele mai multe ori, nu le au sau nu sunt capabili să se prezinte corespunzător. Identificăm și exemple care arată că studiile, respectiv diplomele de specializare dobândite, nu au fost utilizate în vederea integrării pe piața muncii.

Experiența firmelor cu elevii de la școlilor profesionale privind practica arată, în general, o lipsă de interes și de maturitate din partea tinerilor. Unii sunt mai harnici, interesați de un post în cadrul firmei sau angajați pe perioada vacanței. Lipsa de maturitate, și implicit de responsabilitate, e menționată ca un factor care îndeamnă angajatorul la precauție în ceea ce privește tinerii care efectuează practica și doresc a se angaja.

Identificăm și varianta muncii sezoniere a tinerilor care se angajează prin intermediul cunoștințelor pe timpul verii pentru a-și aduna bani, însă ei nu reprezintă un segment de interes pentru angajator, neintenționând să lucreze în domeniu pe termen mai lung. Sunt preferați cei care provin de la școli profesionale. Pe de altă parte, angajații actuali sunt responsabili pentru cei pe care îi angajează, prin urmare ei caută persoane despre care știu ceva și au încredere că le va ușura munca și nu trebuie să îi formeze de la zero.

Abordând diferențierea dintre categoriile de persoane calificate și cele necalificate, aflăm că, în timp, contează modul inteligent și responsabil în care își execută sarcinile și mai puțin calificarea pe care o au. Dintre angajații cu vechime, o parte sunt din mediul rural, fac naveta și au intrat în firmă când erau la începutul experienței lor de muncă.

În cadrul studiului, prezentăm atât cazuri de succes, cât și de eșec privind inserția la locul de muncă. Cazurile de succes sunt destul de izolate, iar cele de eșec tind să fie mai prezente în discursurile angajatorilor, care sugerează că lipsa de responsabilitate față de cele asumate poate conduce la eșecul inserției la locul de muncă. O problemă aparte remarcată de angajatori este aceea că unii dintre tinerii absolvenți nu cunosc limba română, ceea ce face imposibilă înțelegerea sarcinilor ce le revin și, implicit, efectuarea lor în bune condiții.

O concluzie generală care reiese din analiza noastră este aceea că, o abordare constructivă a problematicii abandonului școlar al tinerilor din medii rurale dezavantajate și a integrării lor ulterioare pe piața forței de muncă, necesită o **coordonare clară între toți actorii relevanți**, tineri, organizații ale societății civile, sectorul privat, instituții publice relevante și o **intervenție personalizată**.

6. Recomandări

Ca urmare a analizei efectuate și a concluziilor desprinse, o serie de recomandări pot fi grupate în funcție de categoriile vizate, impunându-se ca sugestie general valabilă o abordarea personalizată a tinerilor și a grupurilor din care fac parte.

Recomandări care vizează tinerii. Pentru a avea tineri informați, încrezători în forțele proprii, realiști în ceea ce privește posibilitățile de formare, angajare și câștig, e necesar ca aceștia să fie receptivi și să participe la evenimentele școlare și extrașcolare, dar și să fie expuși unor mesaje motivaționale. E nevoie să fie conștientizați de importanța educației și să li se ofere modele de reușită. Aceste modele pot fi expuse folosind diverse metode și canale. De pildă, prin intermediul unei campanii de informare și conștientizare, folosind mijloace specifice (de exemplu, afișe, spoturi video), care să trezească tinerilor interesul față de o poveste de reușită a unui tânăr cu profil similar, care le poate deveni un model. Întâlnirile față în față între aceștia pot fi alte oportunități de învățare pentru tineri. De asemenea, sugerăm obligativitatea participării la evenimente de promovare (tip ziua porților deschise) organizate de școlile cu formă de învățământ liceal și profesional.

Recomandări care vizează cadrele didactice. Luând în considerare exemplele în care parcursul educațional și profesional al copiilor a fost influențat pozitiv de intervenția cadrelor didactice, sugerăm implicarea acestora în activități extrașcolare, care să le permită construirea unei relații de încredere cu tinerii. Aceștia au nevoie nu doar de informare, ci și de consiliere și de creșterea stimei de sine. De cele mai multe ori, de acest tip de sprijin au nevoie și părinții, care pot influența alegerile tinerilor.

Recomandări care vizează părinții. Investiția de timp în informarea, ghidarea părinților sau crearea cadrului de interacțiune între ei, reprezintă un tip de ajutor necesar pe care l-am identificat discutând cu părinții/tutorii. De exemplu, ei pot fi invitați să participe la întâlniri periodice ale părinților, care să aibă ca subiect planurile de viitor ale copiilor lor, posibilități de carieră și de angajare. Acestea ar trebui moderate de un consilier școlar.

Recomandări care vizează instituțiile educaționale competente. Încheierea de parteneriate între școli din localitățile rurale și cele din Satu Mare ar putea fi transpusă practic în proiecte comune, care să implice tinerii din mediul urban și pe cei din mediul rural, răspunzând temerilor legate de medii și colegi noi. **Vizitarea unor obiective educative din localitatea unde există posibilități de continuare a studiilor**, pentru a ieși din mediul cu care sunt obișnuiți tinerii, inclusiv folosind mijloacele de transport în comun, cu participarea profesorilor și chiar a unor părinți, astfel încât să poată fi demontate miturile care circulă în ceea ce privește pericolele

potențiale din mediul nou sau din mijloacele de transport. **Vizitele de tip schimb de experiență între localități** pot crea noi oportunități de interacțiune și pot fi organizate cu resurse minime, cu același scop de învățare reciprocă. Aceste schimburi de experiență și ocazii de învățare pot fi organizate în timpul *Săptămânii „Școala altfel”*, pentru care ar trebui alocate fonduri. **Alocarea unui număr adecvat de consilieri școlari**, care să ofere servicii de orientare profesională tinerilor din clasele a VII-a și a VIII-a, cu participarea obligatorie a acestora la cursurile de consiliere, eventual în cadrul orelor de dirigenție sau activităților extrașcolare.

7. Anexe

Anexa 1 - GHID DE INTERVIU PĂRINȚI

Teme vizate:

- principalele obstacole în continuarea educației copiilor, din perspectiva dvs. (principalele motive pentru care copiii nu termină cel puțin 10 sau 11 clase);
- identificarea dorințelor, planurilor sau ambițiilor care vizează copiii;
- căile de carieră actuale (ce se întâmplă cel mai des cu tinerii de 14-16 ani, asemeni copiilor dvs.?)

Situația actuală

Frecventează vreo școală sau nu? Dacă da, care?

Care sunt motivele pentru care frecventează sau nu școala respectivă (motive interne sau cauze externe, etc.)?

Care sunt/au fost performanțele școlare ale copilului – percepție (corelare cu notele de la școală)?

Ajutoare materiale din partea statului

Ce primește?

Bursa profesionala (200 Ron/luna, după 3-4 luni)

Bani de liceu (180 Ron/luna, venit <150 RON/persoană)

Contribuție la transport (80%, ulterior)

Alocație (84 Ron/luna)

Cât primește?

Când primește?

Cât ajută?

Nivelul de informare al părinților

La ce școală ar (mai) fi putut merge copilul dvs.?

De unde știți? Cine v-a povestit? Ați participat la vizite la școli, târguri educaționale, vizite la fabrici, etc.?

În ce clasă era copilul dvs. când ați aflat despre acestea?

Câte clase se cer de obicei la angajarea într-o fabrică?

Modele – se solicită informații despre copii care au reușit în viață.

Backgroundul educațional al părinților

Câte clase ați finalizat? Cum a fost școala pentru dvs.? De ce ați abandonat/continuat?

Anexa 2 - GHID DE INTERVIU ELEVI

Introducere

Ne propunem să aflăm care sunt principalele obstacole în continuarea educației copiilor (după clasa a 8-a). Vrem să aflăm ce își doresc tinerii, cei asemenea ție, ce planuri au și care sunt motivele pentru care reușesc sau nu să le realizeze.

Situația actuală

În ce clasă ești? Cum sunt colegii și profesorii tăi? Ți place să mergi la școală?

Cum sunt notele tale? Sunt mai mici sau mai mari decât ar trebui?

Știi să scrii și să citești? / La școală sau acasă ai scris mult? Ai citit vreo carte?

Ai lipsit mult de la școală? Ai avut multe absențe? Ce ai făcut în acel timp? Te-ai gândit vreodată să abandonezi școala?

Ajutoare materiale din partea statului

Ce primește?

Bursa profesională (200 Ron/luna, după 3-4 luni)

Bani de liceu (180 Ron/luna, venit <150 RON/cap)

Contribuție la transport (80%, ulterior)

Alocație (84 Ron/luna)

Cât primește?

Când primește?

Cât ajută?

Informații

Știi la care școli ai putea învăța mai departe? De unde știi? La școală vi s-a povestit despre asta? Ați făcut vizite la școli/fabrici/târguri educaționale/etc.?

Planuri

Dorești să mergi mai departe după finalizarea clasei a 8-a?

DA – Unde? Care școală? Teoretică sau profesională? Ce fel de meserie ți-ar plăcea să înveți? De ce?

Ce fel de ajutor primești pentru a reuși să-ți continui studiile? (părinți, școală, asociații, etc.)

De ce ai mai avea nevoie pentru a putea continua?

NU – De ce? (motive interne – nu dorește sau motive externe – nu poate).

Care ar fi acele circumstanțe în care totuși ar continua? De ce ar avea nevoie pentru a continua?

Anexa 3 – GHID DE INTERVIU TINERI CARE AU ABANDONAT

Introducere

Ne propunem să aflăm care sunt principalele obstacole în continuarea educației copiilor (după clasa a 8-a). Dorim să aflăm ce își doresc tinerii, cei ca și tine, ce planuri au și care sunt motivele pentru care reușesc sau nu să le realizeze.

Situația actuală

Despre școală: Povestește-mi te rog despre tine. Ce clasă ar trebui să fii acum? Cât de mult ai lipsit de la școală? Ai avut multe absențe? Ce ai făcut în acel timp? Cât de bine știi să scrii și să citești? / Îți place să scrii/ să citești ?

Despre ocupație: Cu ce te ocupi momentan? De ce te ocupi momentan de...? (motive interne – așa vrea el sau motive externe – așa a trebuit să facă)

Ce posibilități ai? Unde te poți angaja cu cele X clase absolvite?

Te-ai înscris la vreo școală ? De ce nu ai reușit ? De ce ai abandonat ?

De ce nu lucrezi sau nu faci o formare profesională?

De ce preferi să lucrezi ca lucrător necalificat în loc să faci o formare profesională?

De ce preferi să lucrezi fără acte și nu în mod legal?

Ai încercat să obții o ucenicie/formare profesională?

Cum ai reușit? De ce nu ai reușit? Motivele pentru nerealizarea și realizarea: corelarea cu performanța școlară și locul de origine

Planuri, posibilități

Tu ce ți-ai fi dorit? Ce meserie ai fi vrut să înveți?

Ce ar fi trebuit să se întâmple pentru a fi cum îți dorești?

Percepția despre școală

Ce părere ai despre școală? Dar despre profesori? Colegi?

Cum sunt elevii „buni” de la școală? De ce (cum) reușesc ei să aibă succes la școală?

Model – se solicită informații despre tineri care au reușit

Cea mai buna zi la școală – nota/succes/etc.?

Anexa 4 – GHID DE INTERVIU CADRE DIDACTICE

- Spuneți-mi, vă rog, ce fel de relație aveți cu tinerii la nivel de liceu sau școli profesionale;
- În ce măsură cunoașteți situația acestor tineri (condiții familiale, financiare, greutăți întâmpinate).
- Aș dori să povestim despre acei tineri care au întâmpinat greutăți în frecventarea școlii.
- Care sunt cele mai frecvente greutăți cu care se confruntă acești tineri?
- În ce fel ar putea fi acestea depășite?
- Care ar fi cel mai mare ajutor pe care un absolvent de clasa a 8-a l-ar putea primi pentru a reuși să-și continue studiile?
- Care elevi ar trebui să primească ajutor și care nu?
- Vă rog să vă gândiți la cazurile concrete ale unor elevi, care ar fi avut nevoie sau au și acum nevoie de ajutor (au abandonat școala, au rămas repetenți/nu au putut ține pasul cu ceilalți) pentru frecventarea și absolvirea școlii profesionale/liceului. Povestiți-mi vă rog situația în care se afla aceștia.
- Situații de anul acesta/ anul trecut. Cazuri fete/ băieți
- Vă rog să-mi povestiți despre un caz al unui elev care v-a emoționat.
- În ce măsură reprezintă nivelul cunoștințelor elevilor un obstacol în frecventarea/absolvirea școlii?
- Dar limba vorbită de elev?
- Dar situația financiară a elevului/familiei lui?

Anexa 5 – GHID DE INTERVIU POTENȚIALI ANGAJATORI

1. Aproximativ câți angajați are momentan afacere dvs.?
2. Dintre aceștia în ce proporție sunt cei calificați și cei necalificați ?
3. Care sunt principalele caracteristici ale angajaților necalificați ? Dar ale celor calificați ? (vârstă, categorie socială, studii – minim 8 clase/11 clase?, comportamente frecvente, etc.)
4. Care sunt acele abilități, cunoștințe sau orice altfel de caracteristici de care trebuie să dispună o persoană pentru a se putea angaja la firma dvs.? (componenta umană vs. capacități, abilități)
 - a. Există posibilitatea de învățare la locul de muncă?
 - b. Aveți legătură cu vreo școală profesională pentru instruirea elevilor și angajarea lor ulterioară ?
 - i. Care este experiența cu acești elevi ?
 - ii. Care este proporția elevilor care se angajează la firma dvs. după finalizarea studiilor, din totalul numărului de elevi care își efectuează practica la dvs.?
 - c. Povestiți-mi, vă rog, despre 2-3 cazuri pozitive referitoare la elevi care și-au efectuat practica la firma dvs. și, ulterior, s-au angajat.
 - d. Povestiți-mi, vă rog, despre 2-3 cazuri negative referitoare la tineri/ elevi care și-au efectuat practica la dvs. sau au dorit să se angajeze, dar nu a fost cu succes.
5. Care este acea categorie de persoane în care ar merita investit pentru a obține forță de muncă ?

Anexa 6 – GHID DE INTERVIU AJOFM

1. Gândindu-ne la grupa de vârstă 18-24 ani, care sunt primele lucruri la care vă gândiți în legătură cu aceasta și angajarea ei? (problematică/activă/interesată/înzestrată, calificată/etc.)
2. Care sunt principalele probleme pe care le întâmpină angajatorii în legătură cu această categorie?
3. Care sunt principalele probleme pe care le întâmpină această categorie de-a lungul angajării?
4. Ce posibilități de angajare au persoanele care au absolvit 8 clase?
5. Care este cea mai căutată categorie de persoane pe piața forței de muncă la momentul actual?
6. Firme care angajează cu succes persoane din categoria 18-24 ani.
7. Statistici despre categoria 18-24 ani/sub 18 ani pentru anul 2017:
 - rata angajării
 - domeniul angajării
 - calificări obținute/necesare

Anexa 7 – FIȘE DE DATE

Localitate:

Persoană de contact din partea școlii:, tel:

Număr persoane născute în anul 2002	Numărul elevilor înscriși în clasa a 8-a în anul școlar precedent	Numărul absolvenților clasei a 8-a în anul școlar precedent	Număr clase de a 8-a în anul școlar precedent și limba de predare		Diriginte 5-6,99	Nr. elevi cu media anuală între:			Număr elevi înscriși la evaluarea națională	Număr elevi absenți de la evaluarea națională	Media la evaluarea națională/ total	Traseu profesional (ocupația actuală)	
						7-8,99	9-10						
			RO									Nr. înscriși la școli profesionale	
			RO									Nr. înscriși la licee teoretice	
			RO									Nr. înscriși la alte tipuri de școli	
			RO									Lucrează informal	
			RO									Lucrează ca proaspăt absolvent	
			RO									Lucrează ca angajat calificat	
			RO									Lucrează ca angajat necalificat	
			RO									Lucrează în străinătate	
			RO									Fără ocupație	

*Lista absolvenților de clasa a 8-a în anul școlar precedent

* Asistentul social, facilitator comunitar - Școlile alese cel mai adesea pentru continuarea studiilor in clasa a 9-a

*Câți copii nu merg la școala (deloc, au abandonat, etc.)? Din ce categorie fac parte (romi, români, maghiari, săraci, etc.)?

*Sunt in localitate locuri de muncă? Firme care oferă mai mult de 4-5 locuri de muncă?

Număr persoane născute în anul 2003	Număr elevi înscriși în clasa a 7-a în anul școlar precedent (2016-2017)	Media școlară la finalul clasei a 7-a			Nr. clase și limba de predare	
		5-6,99	7-8,99	9-10		
					RO	
					HU	

Număr persoane născute în anul 2004	Număr elevi înscriși în clasa a 6-a în anul școlar precedent (2016-2017)	Media școlară la finalul clasei a 6-a			Nr. clase și limba de predare	
		5-6,99	7-8,99	9-10		
					RO	
					HU	

Număr persoane născute în anul 2005	Număr elevi înscriși în clasa a 5-a în anul școlar precedent (2016-2017)	Media școlară la finalul clasei a 5-a			Nr. clase și limba de predare	
		5-6,99	7-8,99	9-10		
					RO	
					HU	

Nr. crt.	Nume	Medie evaluare națională	Traseu profesional după terminarea gimnaziului			
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
...						

**Anexa 8 – PROIECTUL PLANULUI DE ȘCOLARIZARE PENTRU CLASA A IX-A, ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL DE ZI,
CU DURATA DE 3 ANI, PENTRU ANUL ȘCOLAR 2018-2019**

Detaliiere pe unități de învățământ, Sursa datelor: ISJ

Datele sunt asumate de către ISJ și avizate în CLDPS

Nr. crt.	Unitatea de învăț.	Localitatea	Oferta propusă de unitatea de învățământ pentru clasa a IX-a învăț. profesional					Denumirea agentului economic/agenților economici cu care sunt încheiate contracte-cadru pentru practica elevilor (în paranteză număr de elevi la agentul economic)
			Domeniul de pregătire	Calificarea profesională	Forma de organizare	Propunerii nr. clase	Propunerii nr. locuri	
1	Colegiul Economic „Gheorghe Dragoș”	Satu Mare	Comerț	Comerciant-vânzător	înv. prof.	0,5	14	SC AUCHAN ROMANIA SRL (3), SC PEPKO RETAIL SRL (2), SC REWE ROMANIA SRL (9)
2			Turism și alimentație	Bucătar	înv. prof.	0,5	14	HOTEL RESTAURANT POESIS (1), HOTEL SELECT (2), RESTAURANT FANTANA CU BERE (2), RESTAURANT POIANA CODRULUI (1), RESTAURANT PROMENA (1), RESTAURANT ROMA (1),
3			Turism și alimentație	Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație	înv. prof.	0,5	14	CITY HOTEL (1), HOTEL RESTAURANT POESIS (1), MOTEL SELECT (2), RESTAURANT FANTANA CU BERE (1), RESTAURANT POIANA CODRULUI (1), RESTAURANT PROMENA (1),
4			Turism și alimentație	Lucrător hotelier	înv. prof.	0,5	14	CITY HOTEL (1), HOTEL RESTAURANT POESIS (2), MOTEL SELECT (3), SC AURORA SA (2), SC ZIRMER BUD SA (6)
5	Colegiul Tehnic de Transporturi și Telecomunicații „Ion I. C. Brătianu”	Satu Mare	Electronică, automatizări	Electronist aparate și echipamente	înv. dual	1	28	SC ROSENDAHL INDUSTRIAL SERVICES SRL (14), SC DRAXLMAIER ROMANIA SISTEME ELECTRICE SRL (14)
6			Mecanică	Operator la mașini cu comandă numerică	înv. dual	1	28	SC DRAXLMAIER ROMANIA SISTEME ELECTRICE SRL (14), SC AUTONOVA SA (10), SC GOTEC ROM SRL (4)
7			Mecanică	Mecanic auto	înv. prof.	0,5	14	SC AUTO CLASS SA (1), SC AUTO ALEX SRL (1), SC ART FOTO SCHAFFT SRL (1), SC AUTO AS SRL (1), SC AUTO REFLEX SRL (2), SC AUTO DIGIT CONTROL SRL (1),
8			Electric	Electrician de întreținere și reparații aparatură electrocasnică	înv. prof.	0,5	14	SC BODNAR SRL (3), SC ELECTROMECHANICA SATU MARE SRL (3), SC ELECTROCENTER SRL (4), SC GOTEC ROM SRL (4)

Nr. crt.	Unitatea de învăț.	Localitatea	Oferta propusă de unitatea de învățământ pentru clasa a IX-a învăț. profesional					Denumirea agentului economic/agenților economici cu care sunt încheiate contracte-cadru pentru practica elevilor (în paranteză număr de elevi la agentul economic)
			Domeniul de pregătire	Calificarea profesională	Forma de organizare	Propuneri nr. clase	Propuneri nr. locuri	
9	Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară „George Emil Palade”	Satu Mare	Electronică, automatizări	Electronist aparate și echipamente	înv. dual	2	60	SC ZES ZOLLNER ELECTRONIC SRL
10			Industria alimentară	Brutar - patiser - preparator produse făinoase	înv. prof.	1,5	42	SC MIRCEA BLAGA SRL (10), SC BACKEREI FASTUS SRL (10), SC IASMIDAR DUP SRL (4), SC NOVITA IMPEX SRL (4), SC AMA REPARTIS SRL (4), SC AUCHAN ROMANIA SA (10)
11			Industria alimentară	Preparator produse din carne și pește	înv. prof.	1	28	SC AUCHAN ROMANIA SA (10), SC SAM MEAT INDUSTRY SRL (10), SC ARCA SRL (8)
12			Industria alimentară	Preparator produse din lapte	înv. prof.	0,5	14	SC PRIMALACT SRL (10), SC BUENO LACT SRL (4)
13	Colegiul Tehnic „Unio-Traian Vuia”	Satu Mare	Mecanică	Lăcătuș construcții metalice și utilaj tehnologic	înv. dual	0,5	10	SC AUTONOVA SA (6), SC TEHNO WELD SRL (4)
14			Electric	Electrician aparate și echipamente electrice și energetice	înv. dual	0,5	10	SC SMART ELECTRICAL SOLUTIONS SRL (6), SC AUTONOVA SA (4)
15			Mecanică	Mecanic auto	înv. prof.	2	56	SC ESEDRA SRL (9), AF HORVATH JOSEF (4), SC GER BOG SRL (6), SC FEROTT AUTOMOBILE SRL (2), SC COMAUTOPREST (3), SC BRADA SRL (5),
16			Construcții, instalații și lucrări publice	Instalator instalații tehnico - sanitare și de gaze	înv. prof.	0,5	14	SC POSZET SRL (6), SC SAMGEC SRL (6), SC RATIO TERM SRL (2)
17			Construcții, instalații și lucrări publice	Zidar - pietrar-tencuitor	înv. prof.	0,5	14	SC SAMGEC SRL (6), SC EURAS SRL (8)
18	Colegiul Tehnic „Elisa Zamfirescu”	Satu Mare	Industria textilă și pielărie	Confecționar produse textile	înv. prof.	1,5	42	SC OTTO HERMANN SRL (14), SC MONDIALA SA (14), SC SIHA ROMANIA SRL (10), SC ADALIN SRL (4)
19			Estetica și igiena corpului omenesc	Frizer - coafor - manichiurist - pedichiurist	înv. prof.	1	28	SALON DORA (7), SALON CAMELIA (14), SALON SENSITIVE (7)
20			Mecanică	Mecanic auto	înv. prof.	0,5	14	SC KINGOF SRL (2), SC VIVALDI SRL (3), SC COMAUTOPREST SRL (5), SC AUTO ALEX SRL (4)

Nr. crt.	Unitatea de învăț.	Localitatea	Oferta propusă de unitatea de învățământ pentru clasa a IX-a învăț. profesional					Denumirea agentului economic/agenților economici cu care sunt încheiate contracte-cadru pentru practica elevilor (în paranteză număr de elevi la agentul economic)
			Domeniul de pregătire	Calificarea profesională	Forma de organizare	Propuneri nr. clase	Propuneri nr. locuri	
21	Liceul Tehnologic „Constantin Brâncuși”	Satu Mare	Fabricarea produselor din lemn	Tapiter - plăpumar - saltelar	înv. dual	1	30	SC TOP DESIGN FURNITURE SRL (24), SC GAMONI SRL (6)
22			Fabricarea produselor din lemn	Tâmplar universal	înv. dual	1	29	SC TOP DESIGN FURNITURE SRL (15), SC GAMONI SRL (14)
23	Liceul Teologic Romano-Catolic „Ham Janos”	Satu Mare	Turism și alimentație	Bucătar	înv. prof.	0,5	14	SC SOLAREX SRL (5), SC NO PARDON SRL (5), SC TOMI BOY SRL (4)
24			Turism și alimentație	Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație	înv. prof.	0,5	14	SC SOLAREX SRL (5), SC NO PARDON SRL (5), SC TOMI BOY SRL (4)
25			Electronică, automatizări	Electronist aparate și echipamente	înv. prof.	1	28	SC TRUCK ZONE 75 BNK SRL (5), SC HELBERT SRL (5), SC ARTEK GROUP SRL (5), SC TIACOM AUTO SRL (5), SC AUTO PROFESIONIST SRL (5), SC TECHNOSAM SRL (3)
26	Colegiul Tehnic „Iuliu Maniu”	Carei	Turism și alimentație	Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație	înv. dual	0,5	14	SC VARGA QUATTRO SRL
27			Turism și alimentație	Bucătar	înv. dual	0,5	14	SC VARGA QUATTRO SRL
28	Liceul Tehnologic “Simion Bărnuțiu”		Fabricarea produselor din lemn	Tapiter - plăpumar - saltelar	înv. dual	1	28	SC POLIPOL MOBILA SRL
29	Liceul Tehnologic „Simion Bărnuțiu”	Carei	Mecanică	Lăcătuș construcții metalice și utilaj tehnologic	înv. dual	0,5	14	SC STEIGER SRL
30			Mecanică	Operator la mașini cu comandă numerică	înv. dual	0,5	14	SC STEIGER SRL
31			Mecanică	Mecanic auto	înv. dual	0,5	14	SC ANDY SRL (7), SC RAKOCZI SRL (7)
32			Industria textilă și pielărie	Confecționar produse textile	înv. dual	0,5	14	SC INEDIT SRL
33			Electromecanică	Electromecanic utilaje și instalații comerciale, electrotcasnice și din industria alimentară	înv. prof.	0,5	14	SC POLIPOL MOBILA SRL (4), SC ARDEALUL SA (2), SC TODEXIM SRL (2), SC ELECTROMEN SRL (6),
34			Fabricarea produselor din lemn	Tâmplar universal	înv. prof.	0,5	14	SC RADU MOB SRL (7), SC SMART IMPEX SRL (7)
35			Mecanică	Mecanic auto	înv. prof.	0,5	14	SC TODEXIM SRL (3), SC INGAMCE SRL (3), SC GULCAR SRL (4), SC GABOROSZ SRL (4)
36			Mecanică	Mecanic agricol	înv. prof.	0,5	14	SC INFRATIREA SRL (2), SC IANCULESTI SRL (2), SC CHEREJI SRL (4), SC AGROPORT & COMPANY SRL (4), SC AGRIND SRL (2)

Nr. crt.	Unitatea de învăț.	Localitatea	Oferta propusă de unitatea de învățământ pentru clasa a IX-a învăț. profesional					Denumirea agentului economic/agenților economici cu care sunt încheiate contracte-cadru pentru practica elevilor (în paranteză număr de elevi la agentul economic)
			Domeniul de pregătire	Calificarea profesională	Forma de organizare	Propuneri nr. clase	Propuneri nr. locuri	
37	Liceul Tehnologic „Ioniță G. Andron”	Negrești Oaș	Comerț	Comerțiant-vânzător	înv. prof.	0,5	14	SC RAWE ROMANIA SRL (5), SC PROFI ROM FOOD (3), SC VIDIA WINE SRL (3), SC DG SARCOM SRL (3)
38			Mecanică	Confecționar tâmplărie din aluminiu și mase plastice	înv. prof.	0,5	14	SC OAS GEAM SRL (5), SC DRAGUS CONSTRUCT SRL (5), SC TERMO CONFORT SRL (4)
39			Mecanică	Mecanic auto	înv. prof.	1	28	SC IONAS ZELE SRL (5), AF SOGOR BENIAMIN (3), SC SANDRIO SRL (6), SC POPASUL MOSULUI SRL (3), SC CAA AUTO SRL (3), SC BUZ-DUGAN COMPANY SRL (5), PFA DOBRICAN TEODOR SRL (3)
40	Liceul Tehnologic „George Barițiu”	Livada	Industrie textilă și pielărie	Confecționar produse textile	înv. prof.	0,5	14	SC EUROPRIMA SRL
41			Electromecanică	Electromecanic utilaje și instalații comerciale, electrocasnice și din industria alimentară	înv. prof.	0,5	14	SC ELECTROLUX SA
42	Liceul Tehnologic Tășnad	Tășnad	Mecanică	Lăcătuș construcții metalice și utilaj tehnologic	înv. prof.	1	28	SFL TECHNOLOGIES SRL (14), SC SOMETA SA (14)
43			Mecanică	Sudor	înv. prof.	1	28	SFL TECHNOLOGIES SRL (14), SC SOMETA SA (14)
44	Liceul Tehnologic Ardud	Ardud	Fabricarea produselor din lemn	Tâmplar universal	înv. dual	1	20	SC SCHWAB AGRO PROD SRL
45			Fabricarea produselor din lemn	Tâmplar universal	înv. prof.	0,5	14	SC ARDUDANA SA
46			Fabricarea produselor din lemn	Tapiter - plăpumar - sal-telar	înv. prof.	0,5	14	SC ARDUDANA SA
47	Liceul Tehnologic „Petru Cupcea”	Supuru de Jos	Fabricarea produselor din lemn	Tâmplar universal	înv. prof.	0,5	14	SC NORD SIMEX SRL
48			Industrie textilă și pielărie	Confecționar produse textile	înv. prof.	0,5	14	SC SIHA ROMANIA SRL
49	Liceul Tehnologic „Anghel Saligny”	Turț	Industrie textilă și pielărie	Confecționar produse textile	înv. prof.	0,5	14	SC MONDIALA SA
50			Mecanică	Lăcătuș mecanic prestări servicii	înv. prof.	0,5	14	SC UNIO SA
51	Școala Profesională „George Coșbuc”	Medieșu Aurit	Fabricarea produselor din lemn	Tapiter - plăpumar - sal-telar	înv. dual	1	30	SC TOP DESIGN FURNITURE SRL
52			Tâmplar universal	înv. dual	0,5	15	SC TOP DESIGN FURNITURE SRL	
53			Industrie textilă și pielărie	Confecționar produse textile	înv. dual	0,5	15	SC TOP DESIGN FURNITURE SRL

